Njàlbéen ga
di xaaj bi jëkk ci Tawreetu Musaa

Ubbite gi

Njàlbéen ga mooy téere bi jëkk ci Tawreet. Yonent Yàlla Musaa moo bind Tawreet, juróomi téere yi jiitu ci Mbind mu sell mi.

Téereb *Njàlbéen ga* moo tënk ndoortel lépp lu Yàlla sàkk, muy asamaan ak suuf ak gàncax geek rab yi, ba ci nit; lépp di lu baax.

Téere bii nag wone na ni àddina mujj mel, ndax ñaawtéefi nit, yi law ba sunu jonni Yàllay tey. Gis nanu ci *Njàlbéen ga* ne ca Aadama ak Awa la nit dale déggadil Yàlla, di wuta moom boppam tey fippu, te loolu mooy bàkkaaram. Mu jural ko lu bon, jural ko coonob àddina bu tar, tey gëna tar, soreele kook Yàlla. Booba la dee tàmbali ci àddina. Nekkinu nit mujj na naqari lool, nekkinu suuf it noonu, wuuteek ba Yàlla di sàkk lépp, ba mu baax.

Nu gis ne *Njàlbéen ga* dafa lëkkloo ak mboolem yeneen wàll yi ci des, lépp di benn xibaar buy dégtal nit alkàndeem, gi sababoo ci bàkkaaram, te di ko xamal mbaaxu Yàlla ñeel képp kuy doom Aadama. Waaye xibaar la it buy yégle àtteb Yàlla, ñeel ñi xalab aw yiwam.

Pexe mi Yàlla lalal nit ngir texeem te mis-aaloon ko xaat ci *Njàlbéen ga* ci saar 3, aaya 15 (3.15), mu ngi sottee ci musalkat bi wara ñëw.

Téereb *Njàlbéen ga* nag làqul matadig nitoo nit, te yonenti Yàlla yi sax muccuñu ci bàkkaar. Looloo tax du kenn ci yonent yi ku manoona sottal li Yàlla tëralal doom Aadama, ngir mu mucc ci noteelu bàkkaar, mucc ci sànkute gi bàkkaar jur, ba jot ci yiwu Yàlla wi koy texeel.

Bu loolu weesee, téereb *Njàlbéen ga* leeral na ci saar 12, aaya 3 (12.3) ne, la Yàlla digoon Ibraayma, maami aji gëm ñi, dig ko doomam Isaaxa ak sëtam, Yanqóoba, moom Isaaxa ak askanam ñoo ko jëkkoona jagoo. Waaye dige la bu jaare ca ñoom, doon barke, ñeel xeeti àddina yépp.

Ibraayma wone na nu nit wara taxawe, ba jot ci digeb Yàlla. Ngëm gu dëggu ak kóolute gu wér ci Yàlla. Ngëm googu ak kóolute googu ci Yàllaak kàddoom moo mana tax nit ku nekk mana jot ci barke bi Yàlla dig Ibraayma, doonte kenn yelloowu ko.

Ci Tënk:

1:1-2:25 Lu jëm ci càkkuteefu asamaan ak suuf
3:1-3:24 Lu jëm ci bàkkaaru nit ak njeexitalam
4:1-8:22 Lu jëm ci askanu Kayin ak Set ba ca mbënn ma
9:1-11:9 Gannaaw mbënn ma ba ca taaxum Babel
11:10-50:26 Lu jëm ci Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba ba ci Yuusufa

Yàlla sàkk na àddina, fal ci nit

1 Ca njàlbéen ga Yàlla sàkk na asamaan ak
suuf. 2 Suuf nag daa maase woon te wéet,

lëndëm muur ndox mu xóot mi, lale ca kaw,
Noowug Yàlla di wër, tiim ndox mi.
3 Ba loolu amee Yàlla ne: «Na leer nekk,» leer
daldi am. 4 Yàlla gis ne leer gi lu baax la, mu
xàjjale leer ak lëndëm. 5 Yàlla tudde leer gi
bëccëg, lëndëm gi guddi. Ngoon jot, suba dugg,
muy bés ba jëkk.
6 Yàlla ne: «Na aw dénd dox diggante ndox yi,
ngir xàjjale leen, yii fii, yii fale.» 7 Yàlla nag sàkk
dénd wi, xàjjalee ko ndox yi féete dénd wi suuf
ak yi ko féete kaw. Mu daldi nekk noona. 8 Yàlla
tudde dénd wi asamaan. Ngoon jot, suba dugg,
muy bésub ñaareel ba.
9 Yàlla ne: «Na ndox, mi asamaan tiim, gëndoo
benn bérab, ba joor gu wow feeñ.» Mu daldi
nekk noona. 10 Yàlla tudde joor gu wow gi suuf,
ndox mi gëndoo, mu tudde ko géej. Yàlla gis ne
baax na.
11 Yàlla ne: «Na suuf sax ñax, muy gàncax
gu ànd ak jiwoom, ak garab yuy meññ tey jur
seeni jiwu, lu ci nekk ak wirgoom ci kaw suuf.»
Mu daldi nekk noona. 12 Suuf nag sax ñax, muy
gàncax gu ànd ak wirgoy jiwoom, ak garab yuy
meññ tey jur seeni wirgoy jiwu. Yàlla gis ne baax
na. 13 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub ñetteel
ba.
14 Yàlla ne: «Na am ay leer ci asamaan, ngir
xàjjale guddi ak bëccëg, te doon ay tegtal, yuy
ràññle jamono yi, tey takk bés yi ak at yi. 15 Nañu
nekk ay leer ci asamaan si, di leeral suuf.» Mu
daldi nekk noona. 16 Yàlla sàkk ñaari leer yu
mag, gi gëna mag yilif bëccëg, gi gëna ndaw yilif
guddi; mu sàkk it biddiiw yi. 17 Yàlla nag teg leen

ci asamaan, di ca leeral suuf, [18] ñuy yore guddi
ak bëccëg, tey xàjjale lëndëm ak leer. Yàlla gis
ne baax na. [19] Ngoon jot, suba dugg, muy bésub
ñeenteel ba.

[20] Ba loolu amee Yàlla ne: «Na ndox fees ak
ay ndiiraani xeeti bindeef, te ay picc tiim suuf,
di naaw ci asamaan.» [21] Ci biir loolu Yàlla bind
rabi géej yu mag yi ak mboolem mbindeef muy
féey tey ramm-rammi ci ndox mi, mu ci nekk ak
wirgoom, teg ca lépp luy boroomi laaf, lu ci nekk
ak wirgoom. Yàlla gis ne baax na. [22] Ba mu ko
defee Yàlla barkeel leen, daldi ne: «Giirleen te
bare, ba fees ndoxi géej.» Mu neeti: «Na picc yi
bare ci kaw suuf.» [23] Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub juróomeel ba.

[24] Yàlla ne: «Na suuf génne ay bindeef, mu
ci nekk ak wirgoom: ag jur, luy raam aki rabi
àll, lu ci nekk ak wirgoom.» Mu daldi nekk
noona. [25] Yàlla dafa bind rabi àll yi, lu ci nekk ak
wirgoom, jur gu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy
raam ci kaw suuf, lu ci nekk ak wirgoom. Yàlla
nag gis ne baax na.

[26] Yàlla ne: «Nanu bind nit ci sunu melokaan,
mu nirook nun, te na yilif jëni géej ak picci
asamaan ak jur gépp ak suuf sépp ak lépp lu ciy
raam.»

[27] Yàlla dafa bind nit ci takkndeeram;
ci takkndeeru boppam la Yàlla bind nit,
góor ak jigéen la bind.

[28] Yàlla barkeel leen ne leen: «Giirleen te bare,
ba fees àddina, di ko saytu; te it yilifleen jëni géej
ak picci asamaan ak mboolem mbindeef muy
yëngu ci kaw suuf.»

29 Yàlla ne: «Xool-leen, jox naa leen gépp
gàncax gu ànd ak jiwoom ci kaw suuf sépp
ak gépp garab guy meññ tey jur jiwoom, muy
seen dund. 30 Naka rabi àll yépp it, ñook picci
asamaan yépp ak lépp luy raam ci kaw suuf, te
di boroom bakkan, jox naa leen lépp luy ñax mu
tooy, ñoom itam, muy seen lekk.» Mu daldi nekk
noona.
31 Yàlla nag gis li mu def lépp, fekk lépp baax
lool. Ngoon jot, suba dugg, muy bésub juróom
benneel ba.

2

1 Ci kaw loolu asamaan ak suuf ak li ñu ëmb
lépp mat. 2 Bésub juróom ñaareel ba fekk na
Yàlla matal liggéeyam. Mu dal-lu nag ca bésub
juróom ñaareel ba, gannaaw ba mu liggéeyee
loolu lépp. 3 Yàlla daldi barkeel bésub juróom
ñaareel ba, def ko bés bu sell, ndax da caa dal-
lu woon gannaaw liggéey, ba mu sàkke lépp.

Cosaanal asamaan ak suuf

(Saar 2.4—4.26)

Yàlla dugal na nit Àjjana, jox ko ndigal

4 Liy cosaanal asamaan ak suuf, ba ñu leen di
sàkk, mooy lii. Bés ba Aji Sax ji Yàlla sàkkee
suuf ak asamaan, 5 genn garab nekkagul woon ci
kaw suuf, te genn gàncax saxagul; ndaxte booba
Yàlla Aji Sax ji tawagul, te nit kuy bey amagul.
6 Ci biir loolu mbënn di balle ci suuf, di tooyal
fépp. 7 Yàlla Aji Sax ji nag móol nit ci pëndu
suuf, sol ngelawal dund ci paxi bakkanam, nit
daldi doon boroom bakkan.

8 Naka noona Yàlla Aji Sax ji jëmbat tool ca
biir Àjjana fa féete penku ba, tàbbal ca nit ka
mu bind. 9 Yàlla Aji Sax ji nag saxal ci suuf lépp
luy garab gu meññeef ma rafet te neexa lekk; mu
def it garab gay taxa dund ca digg tool ba, moom
ak garab gay taxa xam lu baax ak lu bon.

10 Amoon na dex guy balle Àjjana, di suuxat
tool ba, dale fa nag, séddlikoo, def ñeenti wal.
11 Turu menn wal ma di dexu Pison, moo wër
réewum Awila mépp. Wurus a nga woon ca
réew mooma, 12 di wurusu ngalam; te it ndàbb lu
neex xet a nga fa woon ak per yu jafe yu ñuy wax
onigsë. 13 Ñaareelu dex ga di Giyon, wër réewu
Kuus mépp; 14 turu ñetteelu dex ga di Tiigar,
féete réewum Asiri penku; ñeenteelu dex ga di
Efraat.

15 Yàlla Aji Sax ji nag jël nit ki, tàbbal ko biir
toolub Àjjana, mu di ko bey ak a sàmm. 16 Yàlla
Aji Sax ji sant nit ki, ne ko: «Man ngaa lekk
ci mboolem garabi tool bi, 17 waaye bul lekk ci
garab giy taxa xam lu baax ak lu bon, ndaxte
bés boo ci lekkee kat, li wér mooy fa ngay doxe
dee.»

18 Yàlla Aji Sax ji daldi ne: «Wéet baaxul ci nit,
kon dinaa ko bindal ku koy jàpple te jekk ci doon
wéttalam.» 19 Loolu fekk na Yàlla Aji Sax ji sàkk
ci suuf nja-àll yépp ak njanaaw yépp, daldi leen
indil nit, di seet nu leen nit di tudde; te tur wu
mu leen jox, muy moom. 20 Ba mu ko defee nit
kooku, di Aadama, tudd jur gépp ak picc yépp
ak rabi àll yépp, waaye fekku ca ku koy jàpple
te jekk ci doon wéttalam.

21 Bi loolu amee Yàlla Aji Sax ji nelawloo
Aadama nelaw yu xóot. Ba muy nelaw nag, mu
rocci genn ciy faaram, fatte pax ma aw suux.
22 Yàlla Aji Sax ji bind jigéen ci faar, gi mu jële ci
Aadama, indil ko ko. 23 Aadama ne tonet, daldi
ne:

«Waaw kay nag, kii moo bokk ci samay yax ak
sama suux!
Dees na ko tudde jigéen, ndaxte ci góor lees ko
jële*.»

24 Looloo tax góor di bàyyikoo ci ndeyam ak
baayam, ànd ak soxnaam, ñuy wenn suux.

25 Ku góor ki ak soxnaam, ñoom ñaar ñépp,
yaramu neen lañu defoon, te amuñu ci woon
genn kersa.

3

Yàlla dàq na nit Àjjana

1 Jaan nag moo gënoona muus ci rabi àll, yi
Yàlla Aji Sax ji sàkk yépp. Jaan ja moo ne jigéen
ja: «Ndax wóor na ne Yàllaa ne: “Buleen lekk
ci doomi genn garabu tool bi”?» 2 Jigéen ja wax
jaan ja, ne ko: «Man nanoo lekk ci doomi garabi
tool bi kay. 3 Waaye garab gi ci digg tool bi la
Yàlla ne: “Buleen ci lekk, buleen ko laal sax,
lu ko moy ngeen dee.”» 4 Jaan ja ne jigéen ja:
«Déedéet, dungeen dee! 5 Waaye Yàlla xam na
ne bés bu ngeen ci lekkee, seeni bët dina ubbiku,
ngeen mel ni Yàlla, xam lu baax ak lu bon.»

---

* **2:23** 2.23 Ni ñuy wooye góor ak ni ñuy wooye jigéen dañoo jegeyoo ci làkku ebrë.

6 Jigéen ja dafa gis ne garab gi rafet na, niru
na lu neex, te mata bëgg ci kuy wuta am xel,
mu witt ci doom yi, lekk; jox ci jëkkëram, ji
mu àndal, moom it mu lekk. 7 Seeni bët daldi
ubbiku, ñu xam ne yaramu neen lañu def. Ba
mu ko defee ñu ràbb xobi garabu figg, gemboo.
8 Gannaaw loolu ñu dégg tànki Yàlla Aji Sax
ji, muy doxantu ca tool ba, fekk ker gi sedd, ñu
daldi fexee làqu Yàlla Aji Sax ji ci biir garabi
tool bi. 9 Yàlla Aji Sax ji nag ne Aadama: «Ana
nga?» 10 Mu ne ko: «Damaa dégg say tànk ci
tool bi, tiit, ndax yaramu neen laa def, ma daldi
làqu.» 11 Yàlla Aji Sax ji ne ko: «Ku la xamal ne
dangaa def yaramu neen? Mbaa du dangaa lekk
ca garab, ga ma la aaye, waay?» 12 Aadama ne
ko: «Jigéen, ji nga ma booleel de, moo ma jox ci
garab gi, ma lekk.» 13 Yàlla Aji Sax ji ne jigéen ja:
«Yaw, li nga def nii mooy lan?» Jigéen ja ne ko:
«Aa, jaan de moo ma nax, ba ma lekk ci.»
14 Yàlla Aji Sax ji nag ne jaan ja:

«Gannaaw def nga loolu,
yaw rekk yaay alku ci rabi kër yépp ak rabi àll
yépp;
dinga watatu, di lekk pënd sa giiru dund gépp.
15 Dinaa def mbañeel sa digganteek jigéen ji,
ba dëddale sa xeet ak xeetam,
muy toj sa bopp,
nga di ko màtt ci téstën.»

16 Yàlla teg ca ne jigéen ja:
«Dinaa taral sa metitu mat,
ci metit ngay wasin.
Sa bëgg-bëggu bakkan dina la xiir ci sa jëkkër,
te moo lay teg tànk.»

17 Mu tegaat ca ne Aadama:
«Gannaaw dégg nga sa waxu soxna, ba lekk ci
garab gi ma la aaye,
dinaa rëbb suuf ndax yaw;
coono bu metti nga ciy dunde sa giiru dund gépp.
18 Suuf dina la meññalal ay dég aki dagg,
doo lekk te beyoo,
19 saw ñaq ngay dunde,
ba kera ngay dellu ci suuf, si ma la jële;
ndaxte pënd nga,
te dinga dellu di pënd.»
20 Aadama nag tudde soxnaam Awa (mu
firi Dund), ndax mooy ndeyu képp kuy dund.
21 Gannaaw gi Yàlla Aji Sax ji sàkkal Aadama ak
soxnaam ay yérey der, wodde leen. 22 Yàlla Aji
Sax ji daldi ne: «Léegi nit mel na ni nun, xam lu
baax ak lu bon. Kon nag bumu tàllal loxoom, di
witt ci doomi garab giy taxa dund, di lekk, bay
dund fàww.»
23 Ba loolu amee Yàlla Aji Sax ji génne ko
toolub Àjjana, muy bey suuf, si ñu ko sàkke.
24 Da koo dàq, ba noppi teg ca penkub toolu
Àjjana ba ay malaakay serub*, boole ca saamar
buy xuyy-xuyyi, tey dem ak a dikk, di wattu
yoon, wa jëm ca garab gay taxa dund.

4

Kayin rey na Abel

1 Gannaaw loolu Aadama dëkkoo na soxnaam
Awa, mu ëmb, am Kayin, mu ne: «Am naa doom

* **3:24** 3.24 serub: serub yi ay bindeef lañu yu teew fa Yàlla.

ju góor ci ndimbalu Aji Sax ji*.» [2] Awa teg ca
rakkam, Abel. Abel di sàmm, Kayin di bey†.
[3] Ñu dem ba mu yàgg, Kayin sàkk ci mbeyam,
jébbal ko Aji Sax ji, màggale ko ko. [4] Abel moom
jébbal ko nebbonu jur, ga jëkka juddu ca géttam.
Aji Sax ji nangul Abel, [5] te nangulul Kayin. Kayin
nag mer lool, ba ne fóññ.
[6] Aji Sax ji ne Kayin: «Lu la taxa mer, ba ne
fóññ nii? [7] Soo defee lu baax, dees na la nangul;
soo deful lu baax, bàkkaar a ngi lay yeeru ci
sa bunt, di la tërook a wut, waaye yaa ko wara
man.»
[8] Ci kaw loolu Kayin séq ak rakkam Abel wax.
Ba mu ko defee ñu dem ca àll ba, Kayin dal
ci kaw Abel, bóom ko. [9] Aji Sax ji ne Kayin:
«Ana sa rakk Abel?» Mu ne ko: «Gisuma ko de;
xanaa maa wara sàmm sama rakk?» [10] Yàlla ne
ko: «Loo def? Sa deretu rakk jaa ngi yuuxoo
ci suuf, ma di ci dégg. [11] Léegi dinga alku, ba
suuf dummóoyu la, moom mi ubbi gémmiñam,
naan sa deretu rakk, ji nga tuur. [12] Boo beyee,
dootu nangu. Dinga dëkke daŋ-daŋ, di wëreelu
ci àddina.»
[13] Teewul Kayin wax Aji Sax ji ne ko: «Sama
mbugal diis na lool, ba àttanuma ko! [14] Ndegam
tey jii danga maa dàq, xañ ma sa jataay, dinaa
dëkke daŋ-daŋ, di wëreelu ci kaw suuf, te kon
ku ma gis rey ma.» [15] Aji Sax ji ne ko: «Kon
nag ku la rey, yaw Kayin, dina jot juróom ñaari
yoon lu ko raw.» Ba loolu amee mu sàkkal Kayin

---

* **4:1** 4.1 Awa mu ngi dendle turu taawam Kayin ak baatu ebrë biy tekki «am». † **4:2** 4.2 Kayin, Abel: am na ñu leen gëna xam ci turi Xabiil ak Abiil.

màndarga, ba ku ko gis du ko rey. 16 Kayin daldi
bàyyikoo ca Aji Sax ji, dem dëkki réewu Nódd‡,
fa féete Àjjana penku.

Askanu Kayin

17 Gannaaw loolu Kayin dëkkoo na soxnaam,
mu ëmb, am Enog. Ci biir loolu Kayin sanc ab
dëkk, dippee ko doomam ju góor Enog. 18 Enog
jur Iraat; Iraat jur Mexuyayel; Mexuyayel jur
Metusayel; Metusayel jur Lemeg. 19 Lemeg nag
jël ñaari jabar, aawo bi tudd Ada, ñaareel bi di
Silla. 20 Ada taawloo Yabal, miy cosaanu sàmm
yiy màngaan, 21 teg ca Yubal, miy cosaanu ñi
mane xalam ak toxoro. 22 Silla moom jur Tubal
Kayin miy tëgg lépp luy jumtukaayu xànjar ak
weñ. Tubal Kayin am na jigéen bu tudd Naama.
23 Lemeg nag ne ay soxnaam:
«Dégluleen maa, yeen soxnay Lemeg,
teeyluleen maa, yeen Ada ak Silla.
Nit a ma gaañ, ma bóom,
goneg jàmbaar dóor ma, ma faat.
24 Kayin kay, lees di feyul juróom ñaari yoon,
ne, bu dee Lemeg mii, muy juróom ñaar fukki
yoon ak juróom ñaar.»
25 Bi loolu wéyee Aadama dëkkoo soxnaam,
mu am doom ju góor; tudde ko Set (mu firi May),
ndax da ne: «Yàlla may na ma weneen askan,
mu wuutu Abel, mi Kayin rey.» 26 Set it, am doom
ju góor, tudde ko Enos. Fan yooya lañu tàmbalee
tudd Aji Sax ji, di ko wormaal.

Askanu Aadama, ba ci Nóoyin

‡ **4:16** 4.16 Nódd baatu ebrë la buy tekki «ku dëkkul fenn».

5

(Saar 5.1—6.8)

[1] Ni téere indee askanu Aadama nii la. Ba Yàlla
di sàkk nit, da koo bind ci melokaanam, [2] góor
ak jigéen la sàkk, barkeel leen, tudde leen Nit,
keroog ba mu leen sàkkee.

[3] Aadama dund téeméeri at ak fanweer (130),
jur doom ju góor, mu bindoo melokaanam te
nirook moom. Mu tudde ko Set. [4] Set juddu
na, Aadama dundaat juróom ñetti téeméeri at
(800), amaat ay doom yu góor ak yu jigéen. [5] Kon
Aadama dund na juróom ñeenti téeméeri at ak
fanweer (930), doora faatu.

[6] Set moomee am na téeméeri at ak juróom
(105), doora jur Enos. [7] Enos juddu na, Set
dundaat juróom ñetti téeméeri at ak juróom
ñaar (807), amaat doom yu góor ak yu jigéen.
[8] Kon Set dund na juróom ñeenti téeméeri at ak
fukk ak ñaar (912), doora faatu.

[9] Enos nag am na juróom ñeent fukki at (90),
doora jur Kenan. [10] Kenan juddu na, Enos
dundaat juróom ñetti téeméeri at ak fukk ak
juróom (815), amaat doom yu góor ak yu jigéen.
[11] Kon Enos dund na juróom ñeenti téeméeri at
ak juróom (905), doora faatu.

[12] Kenan moomee am na juróom ñaar fukki
at (70), doora jur Malaleel. [13] Malaleel juddu
na, Kenan dundaat juróom ñetti téeméeri at ak
ñeent fukk (840), amaat ay doom yu góor ak yu
jigéen. [14] Kon Kenan dund na juróom ñeenti
téeméeri at ak fukk (910), doora faatu.

[15] Malaleel nag am na juróom benn fukki at ak
juróom (65), doora jur Yeredd. [16] Yeredd juddu

na, Malaleel dundaat juróom ñetti téeméeri at
ak fanweer (830), amaat ay doom yu góor ak yu
jigéen. 17 Kon Malaleel dund na juróom ñetti
téeméeri at ak juróom ñeent fukk ak juróom
(895), doora faatu.

18 Yeredd moomee am na téeméeri at ak
juróom benn fukk ak ñaar (162), doora jur Enog.
19 Enog juddu na, Yeredd dundaat juróom ñetti
téeméeri at (800), amaat ay doom yu góor ak yu
jigéen. 20 Kon Yeredd dund na juróom ñeenti
téeméeri at ak juróom benn fukk ak ñaar (962),
doora faatu.

21 Enog moomee, am na juróom benn fukki
at ak juróom (65), doora jur Matusalem.
22 Matusalem juddu na, ba noppi Enog topp
Yàlla ñetti téeméeri at (300), amaat ay doom yu
góor ak yu jigéen. 23 Kon Enog dund na ñetti
téeméeri at ak juróom benn fukk ak juróom
(365). 24 Enog dafa topp Yàlla, ba jekki-jekki
giseesatu ko, ndaxte Yàllaa ko yéege fa moom.

25 Matusalem moomee am na téeméeri at ak
juróom ñett fukk ak juróom ñaar (187), doora
jur Lemeg. 26 Lemeg juddu na, Matusalem
dundaat juróom ñaar téeméeri at ak juróom
ñett fukk ak ñaar (782), amaat ay doom yu
góor ak yu jigéen. 27 Kon Matusalem dund na
juróom ñeenti téeméeri at ak juróom benn fukk
ak juróom ñeent (969), doora faatu.

28 Lemeg nag am na téeméeri at ak juróom
ñett fukk ak ñaar (182), doora jur doom ju góor.
29 Mu tudde ko Nóoyin (mu firi Noflaay) ndax
dafa ne: «Kii moo nuy taxa noyyiwaat, noppal
nu ci liggéey yu metti ak coonoy mbeyu suuf,

si Aji Sax ji rëbb.» 30 Nóoyin juddu na, Lemeg
dundaat juróomi téeméeri at ak juróom ñeent
fukk ak juróom (595), amaat ay doom yu góor ak
yu jigéen. 31 Kon Lemeg dund na juróom ñaar
téeméeri at ak juróom ñaar fukk ak juróom ñaar
(777), doora faatu.
32 Nóoyin moomee am na juróomi téeméeri at
(500), doora jur Sem ak Xam ak Yafet.

6

Yàlla fas na yéene tas àddina ndax mbonu nit

1 Bi nga xamee ne nit ñi tàmbali nañoo
fulandiwu ci kaw suuf, te am ay doom yu jigéen,
2 ay goney Yàlla ñoo gis jigéen ñeek seen taar,
ñuy jël ñi ñu bëgg ci ñoom, def leeni jabar. 3 Aji
Sax ji daldi wax ne: «Manumaa bàyyi nit, muy
wéyee dunde noo, gi ma ko may, ndax nit du
dara lu dul suuxi neen, kon dinaa leen àppal
diirub téeméeri at ak ñaar fukk (120).»
4 Ca jamono yooya ak itam gannaaw ba goney
Yàlla yooyu àndeek jigéeni àddina, ba am ca
ay doom, aw xeetu ponkal wu ñuy wax Nefilim
moo nekkoon ci àddina. Ñooy ponkal ya woon
te doonoon góor ñu amoon tur.
5 Aji Sax ji dafa gis ne mbonu nit màgg na lool
ci biir àddina, te fu mu mana tollu, lu bon rekk
lay xinte ci xolam. 6 Aji Sax ji nag am tiis ci
xolam, ba mititlu li mu doon sàkk nit ci kaw suuf.
7 Aji Sax ji daldi ne: «Dinaa far ci kaw suuf doom
aadama yi ma sàkk, nit ak jur, luy raam ak luy
naaw, ndax mititlu naa li ma leen sàkk.» 8 Waaye
fekk na Aji Sax ji xool Nóoyin bëti yërmande.

Askanu Nóoyin

(Saar 6.9—9.29)

9 Askanu Nóoyin mooy lii. Nóoyin nit ku jub la
woon, di ku mat ci biir nit ñi mu bokkal jamono,
te di ku topp Yàlla. 10 Nóoyin nag amoon na ñetti
doom yu góor: seeni tur di Sem, Xam ak Yafet.

11 Booba fekk na àddina yàqu, te fees ak ay,
Yàlla teg ci bëtam. 12 Yàlla gis ne àddina yàqu
na, ndaxte jëfi ñépp a bokk ñaaw fi kaw suuf.

13 Ba mu ko defee Yàlla ne Nóoyin: «Dogal naa
ne dinaa boole faat mboolem boroom bakkan,
ndaxte ayu nit dajal na kaw suuf. Dinaa leen
boole ak li ci àddina, faagaagal.

14 «Yaw nag wutal dénku sippar, yettal ci sa
bopp gaal gu mag; nga sàkk ci ay néeg, te diw
ko koltaar biir ak biti. 15 Ni nga koy defare nii
la. Na guddaayu gaal gi di ñetti téeméeri xasab,
yaatuwaay bi di juróom fukki xasab, taxawaay bi
di fanweeri xasab. 16 Yettal mbaar, mu ko tiim, te
nga àggle gaal gi, bàyyi lu tollook xasab diggante
kéméj yi ak mbaar mi. Sàkkal ko bunt ci wet gi,
te séddale ko ñetti néeg yu tegloo, benn ci suuf,
benn ci digg bi ak benn ci kaw.

17 «Maa ngi nii di indi mbënnu ndox ci kaw
suuf, mu far lépp luy dund lu asamaan tiim; te
lépp lu nekk ci kaw suuf dina dee. 18 Waaye
dinaa fas kóllëre ak yaw, nga dugg ci gaal gi,
yaak say doom ak sa soxna ak say soxnay doom.
19 Te xeeti rab yépp nanga ci dugal ñaar ci gaal
gi, wu ci nekk, nga def ko góor ak jigéen; su ko
defee ngeen ànd mucc. 20 Xeetu picc wu ci nekk
ak xeetu bàyyima wu ci nekk ak wépp xeetu rab

wuy raam ci suuf, dina def ñaar, ñëw ci yaw, ba
raw. 21 Sàkkal ci bépp xeetu dund, denc, ngeen
bokk dunde.»
22 Noonu la Nóoyin def. Lépp lu ko Yàlla sant,
def na ko.

7

Yàlla musal na Nóoyin ci mbënn mi

1 Gannaaw ba loolu amee Aji Sax ji dafa wax
Nóoyin ne ko: «Duggal ci gaal gu mag gi, yaak
sa njaboot gépp, ndaxte niti jamono jii, yaw rekk
laa ci gis, nga jub ni ma ko bëgge. 2 Xeeti rab yu
set* yépp yóbbaale ci juróom ñaar yu góor ak
juróom ñaar yu jigéen, ak ñaar ci xeeti rab yi
setul, te ñuy góor ak jigéen. 3 Te it xeetu picc
mu nekk yóbbaale ci juróom ñaar yu góor ak
juróom ñaar yu jigéen, ngir seen xeet baña fey
ci kaw suuf. 4 Ndax kat li feek juróom ñaari fan
dinaa wàcce taw ci kaw suuf diiru ñeent fukki
guddi ak ñeent fukki bëccëg, ba far ci àddina
mboolem mbindeef mu ma sàkk.» 5 Nóoyin daldi
def la ko Aji Sax ji sant lépp.
6 Bi mbënn miy ñëw ci àddina, booba fekk na
Nóoyin am juróom benni téeméeri at. 7 Nóoyin
dugg na ca gaal ga, ànd ak ay doomam ak
soxnaam ak soxnay doomam ya, ngir mucc ca
ndoxu mbënn ma. 8 Rab yu set yi ak yi setul
ak picc yi ak yiy raam 9 ànd nañu ak Nóoyin,
dugg ca gaal ga, def ñaar-ñaar, góor ak jigéen,
ni ko Yàlla sante Nóoyin. 10 Ba juróom ñaari fan
wéyee nag, ndoxu mbënn ma agsi ci kaw suuf.

* **7:2** 7.2 rab yi set ñoo di rab, yi Yàlla nangu, ñu sarxal ko.

11 At ma Nóoyin amee juróom benni téeméeri
at, ca fukki fan ya ak juróom ñaar ca ñaareelu
weer wa, kera la bëti ndox ya ne jàyy, jóge
xóotey géej, bunti ndoxi asamaan ne kulbét, mu
ne yureet, 12 taw biy sottiku ci suuf diiru ñeent
fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg.

13 Keroog bés boobu la Nóoyin ànd aki
doomam yu góor, Sem ak Xam ak Yafet, ak
soxnaam ak ñetti soxnay doomam yooyu, ñu
dugg ca gaal ga, 14 àndandook rabu àll yépp,
lu ci nekk ak wirgoom, ak jur gépp, lu ci nekk
ak wirgoom, ak lépp luy raam ci kaw suuf, lu
ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy naaw, lu ci
nekk ak wirgoom, muy picc mbaa boroomi laaf.
15 Lépp luy boroom bakkan def na ñaar-ñaar,
ànd ak Nóoyin, dugg ca gaal ga, 16 mboolem
xeetu mbindeef rekk, di góor ak jigéen, ni ko ko
Yàlla sante. Ci kaw loolu Aji Sax ji ne ràpp buntu
gaal gi, gannaaw bi Nóoyin duggee.

17 Mbënn ma nag di wal ci àddina diiru ñeent
fukki fan. Ndox ya di yokku, gaal gay jóg, ba
tëmb, tiim suuf lu sore. 18 Ma ngay gën di yokku,
tey baawaan ci kaw suuf, ba gaal ga tëmb, di dem
ca kaw ndox ma. 19 Ndox ma di walangaan, ba
mëdd tund yu kawe ya fépp fu asamaan tiim.
20 Muy yokku, di yokku, ba gëna kawe tund ya
lu mat fukki xasab ak juróom.

21 Mboolem mbindeef mu daan dox ci kaw suuf
dee na ca. Picc yi ak jur gi ak rabi àll yi ak lépp
luy raam ci kaw suuf dee na, ñoom ak nit ñépp.
22 Mboolem mbindeef muy boroom bakkan ci
kaw suuf a bokk dee. 23 Luy dund ci àddina daldi

sànku, ba nit ak jur ak luy raam ak luy naaw—
lépp la Aji Sax ji raafal ci àddina. Nóoyin rekk a
des, moom ak ña àndoon ak moom ca gaal ga.
24 Ndox mi nag di wal-wali ci kaw suuf diirub
téeméeri fan ak juróom fukk.

8

Nóoyin génn na gaal gu mag ga

1 Ci biir loolu Yàlla xalaat na Nóoyin ak li
mu nekkal ci gaal gi, di rabi àll yi ak jur gi.
Yàlla daldi yebal ngelaw, mu wal kaw suuf, ba
ndox yi wàcc. 2 Bëti ndox ya ca xóote ya dafa
taxaw, bunti ndoxi asamaan tëju, taw bi dal.
3 Ci kaw loolu ndox mi taa ci suuf di wàññiku.
Bi téeméeri fan yi ak juróom fukk matee nag,
ndox ma gëna néew. 4 Ba juróom ñaareelu
weer wa amee fukki fan ak juróom ñaar, gaal
gaa nga teereji tundi Araraat. 5 Ndox may
wàññiku rekk ba ca fukkeelu weer wa. Keroog
ba fukkeelu weer wa teroo, ca la njobbaxtali
tund ya tàmbalee feeñ.

6 Teg nañu ca ñeent fukki fan, Nóoyin doora
ubbi poroxndoll, ba mu sàkkaloon gaal ga,
7 daldi yebal ab baaxoñ, muy naaw, di dem ak
a dikk, ba ndox mi fendi ci kaw suuf. 8 Mu teg
ca yebal pitax, ba xam ndax ndox mi ci suuf fer
na. 9 Teewul pitax ma gisul fenn fu mu tag, ndax
ndox mi muur na suuf sépp. Mu délsi nag fa
moom ca gaal ga. Nóoyin tàllal loxoom, jàpp ko
dugal ci biir fi wetam. 10 Négandiku na juróom
ñaari fan, doora yebalaat pitax ma. 11 Ba mu
délsee ca ngoon, indaalewul lu moy xobu oliw

wu tooy wu keppe ca sàll wa. Nóoyin xam ne
ndox mi taa woon ci suuf, fer na. 12 Mu négati
juróom ñaari fan, bàyyiwaat pitax ma. Boobu
yoon nag délsiwaatul ca moom.
13 At ma Nóoyin amee juróom benni téeméeri
at ak benn, keroog benn fanu weer wa jëkk, ndox
ma taa woon ca suuf daldi fendi. Nóoyin ubbi
kubeer ga, xool, ba gis ne kaw suuf sépp wow
na. 14 Keroog ñaar fukki fan ak juróom ñaar ca
ñaareelu weer wa, ca la suuf si doora wow koŋŋ.
15 Ba loolu amee Yàlla ne Nóoyin: 16 «Génnal
gaal gi, yaak sa soxna ak say doom ak say soxnay
doom. 17 Génnewaaleel lépp luy xeetu mbindeef
mu ngeen àndal: picc yi ak bàyyima yi ak luy
raam, ñu fulandiwu ci kaw suuf, daldi giir te
bare.» 18 Nóoyin daldi génn, moom aki doomam
ak soxnaam ak soxnay doomam ya. 19 Rabi àll yi
ak luy raam ak luy naaw ak luy dox ci kaw suuf—
lépp génne ca gaal ga, lu ci nekk ak wirgoom.
20 Naka la Nóoyin génn, daldi sàkkal Aji Sax
ji sarxalukaay, màggale ko ko. Mu sàkk nag
ci mboolem rab wu set ak mboolem picc mu
set, jébbal Yàlla ca sarxalukaay ba, muy saraxu
rendi-dóomal. 21 Ci kaw loolu xetug jàmm gillee
ca sarax sa, yéeg fa Aji Sax ja. Booba la wax
ci xolam ne: «Dootuma rëbb suuf mukk ndax
nit, doonte ba muy ndaw lay dale xinte lu ñaaw
ci xolam. Dootuma boole fàdd mukk lépp luy
dund, nii ma ko defe.
22 Li feek suuf di suuf,
dootu jiwooy dakk mbaa ngóob,
te du sedd aku tàngoor,
du nawet it mbaa noor,

mbaa guddeek bëccëg.»

9

Yàlla fas na kóllëre ak Nóoyin

1 Ci kaw loolu Yàlla barkeel Nóoyin aki
doomam ne leen: «Giirleen te bare, ba fees
àddina. 2 Mboolem rabi àll yi ak njanaawi
asamaan ak ndëgmeent yi ci suuf, ak jëni géej
yépp, dinañu leen ragal lool. Teg naa leen ci
seeni loxo. 3 Man ngeena dunde boroom bakkan
yooyu yépp. Jagleel naa leen bindeef yooyu
yépp, ni ma leen jagleele woon gàncax.

4 «Waaye buleen lekk yàpp wu ànd ak deret,
ndaxte dund a ngi ci deret. 5 Seen dundu nit
itam, mu ngi ci seen deret, kon kat, képp ku tuur
seen deret dinaa ko ko topp. Te it mala mu ci
rey nit dinaa ko ko topp, ni may toppe nit. Dinaa
topp ku nekk deretu moroomam.

6 Ku tuur deretu nit,
na nit tuur deretam,
ngir melokaanu boppam
la Yàlla sàkke nit.
7 Yeen nag, giirleen te bare, fulandiwu ci kaw
suuf te fees ko.»

8 Yàlla nag wax Nóoyin ak doomam, yi mu
àndal, ne leen: 9 «Bés niki tey fasal naa sama
bopp kóllëre sama diggante ak yeen ak seen
askan, 10 fas ko it sama diggante ak mboolem
mbindeef mu ngeen àndal, muy picc akug jur
mbaa rabi àll— lépp daal lu génnandoo ak yeen
ci gaal gi, di lépp luy dund ci kaw suuf. 11 Ni may
faseek yeen kóllëre nii la:

Deesatul boole bindeef yépp, faat ci mbënn
mukk.
Du menn mbënn mu deeti faagaagal àddina.»

12 Yàlla neeti: «Kóllëre gi may fas ak yeen ak
mboolem mbindeef mu ànd ak yeen, day sax ba
fàww te liy màndargaam mooy lii: 13 def naa
sama xon ci niir yi, muy màndargaal kóllëre, gi
dox sama diggante ak àddina.

14 «Saa su ma dajalee niir yi ci jaww ji, ba xon
gi feeñ ci niir yi, 15 damay daldi xalaataat kóllëre,
gi ma fas sama digganteek yeen ak mboolem
xeeti bindeef, su ko defee ndox dootu sabab
mbënn muy faagaagal lépp luy dund. 16 Xon gi
day nekk ci biir niir yi, ma di ko gis, di xalaat
kóllëre, gi ma fas fàww, sama diggante, man
Yàlla, ak mboolem xeetu mbindeef mu nekk ci
kaw suuf.» 17 Ci kaw loolu Yàlla ne Nóoyin:
«Loolu mooy màndargaal sama kóllëre, gi ma
fas ak mboolem mbindeef mu nekk ci kaw suuf.»

Mbirum Nóoyin ma aki doomam

18 Doomi Nóoyin yu góor, yi génne ci gaal gi,
ñooy: Sem, Xam ak Yafet; Xam mooy baayu
Kanaan. 19 Ñooñu ñooy ñetti doomi Nóoyin yu
góor, te ci ñoom la àddina sépp soqikoo.

20 Nóoyin ab beykat la woon. Mu nekk nag ci
njëmbatum reseñ. 21 Mu am bés mu naan biiñ,
ba màndi, tëdd ci xaymaam, daldi sàgganu.

22 Ba loolu amee Xam, baayu Kanaan, gis céri
baayam, génn waxi ko Sem ak Yafet ca biti.
23 Sem ak Yafet ànd, jël malaan, teg ko ci seeni
mbagg, doxe gannaaw ba agsi, doora sàng seen

céri baay. Dañoo dummóoyu, ba gisuñu seen
céri baay.
24 Màndite ma giif, Nóoyin yewwu, daldi yég
ni xale bi def ak moom. 25 Ba mu ko defee mu
ne:

«Yal na Kanaan torox,
bay jaamu jaami doomi ndeyam.»

26 Mu dellu ne:

«Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Sem,
yal na Kanaan dib jaamam.
27 Yal na Yàlla lawal askanu Yafet,
dëël ko ci xaymay Sem,
te Kanaan di seen jaam.»

28 Gannaaw ba mbënn ma wéyee, Nóoyin dun-
daat na ñetti téeméeri at ak juróom fukk (350).
29 Nóoyin dund na juróom ñeenti téeméeri at ak
juróom fukk (950), doora faatu.

Askanu doomi Nóoyin

10

(Saar 10.1—11.9)

Xeet yi sosoo ci doomi Nóoyin

1 Askanu doomi Nóoyin mooy lii. Gannaaw ba
mbënn ma wéyee, Sem ak Xam ak Yafet am nañu
ay doom.

Li jëm ci askanu Yafet

2 Doomi Yafet yu góor ñii la: Gomeer ak Magog
ak Madéy ak Yawaan ak Tubal ak Meseg ak
Tiraas. 3 Doomi Gomeer yu góor di Askenas,
Rifaat ak Togarma. 4 Doomi Yawaan yu góor di
Elisa ak Tarsis ak Kitim ak Dodanim. 5 Ñi sosoo
ci ñoom ñoo law ca wàllaa géej, meññ nag ay

xeet ci seeni suuf, xeet wu ci nekk ak làkkam, def it ay làng ci seen biiri xeet.

Li jëm ci askanu Xam

6 Doomi Xam yu góor ñoo di ñii: Kuus ak
Misrayim ak Puut ak Kanaan. 7 Doomi Kuus
yu góor di Seba ak Awila ak Sabta ak Raama ak Sabteka. Doomi Raama yu góor di Saba ak Dedan.

8 Kuus moom itam jur Namróot, ki jëkk di
jàmbaar ju siiw ci kaw suuf, 9 mu doonoon
rëbbkat bu maga mag. Looloo waral ñu naan: «Mbete Namróot, rëbbkat bu maga mag ba.»
10 Dëkk yiy péeyi nguuram ñoo di: Babel ak Ereg
ak Akàdd ak Kalne, gi ci réewu Sineyaar. 11-12 Ca
réew mooma la Namróot jóge dem Asur, sanc dëkk bu mag boobee di Niniw, ak dëkk yooyee di Reyobot Ir ak Kala, ba Resen, gi ci diggante Niniw ak Kala.

13 Misrayim nag mooy maami Luddeen ñi ak
Anameen ñi ak Leyabeen ñi ak Naftuyeen ñi 14 ak
Pataruseen ñi ak Kasluyeen, ñooñee waa Filisti bàyyikoo ca seen réew; ak it Kaftoreen ñi.

15 Kanaan moo taawloo Sidon, teg ca Ett, 16 te
mooy maami Yebuseen ñi ak Amoreen ñi ak
Girgaseen ñi 17 ak Eween ñi ak Arkeen ñi ak
Sineen ñi, 18 ak Arwàddeen ñi ak Semareen ñi ak
Amateen ñi. La ca tegu làngi Kanaan tasaaroo.
19 Kemu suufas Kanaaneen ña, mu ngi tàmbalee
Sidon, jaar weti Gerar, dem ba Gasa, wuti Sodom ak Gomor ak Atma ak Ceboyim, daldi teeri Lesa.

20 Ñooñu ñooy askani Xam, askan wu ci nekk
ak làngam ak làkkam, di ay xeet ci seeni réew.

Li jëm ci askanu Sem

21 Sem, miy magu Yafet, jur na moom itam ay
doom yu góor. Mooy maami Eber ak askanam.
22 Doomi Sem yu góor ñii la: Elam ak Asur
ak Arpagsàdd ak Ludd ak Aram. 23 Góor ñi
Aram jur ñii la: Uus ak Xuul ak Geter ak Maas.
24 Arpagsàdd jur Sela, Sela jur Eber; 25 Eber
moom, jur ñaari doom yu góor, kenn ki tudd
Peleg (mu firi Séddlikoo), ndaxte ci jamonoom
àddina dafa séddlikoo woon. Rakku Peleg mooy
Yogtaan.
26 Yogtaan a jur Alamodàdd ak Selef ak Asar-
mawet ak Yera 27 ak Adoram ak Usal ak Digla
28 ak Obal ak Abimayel ak Saba 29 ak Ofir ak
Awila ak Yobab. Ñooñu ñépp di doomi Yogtaan
yu góor. 30 Ña nga dëkkoon ca wàllu Mesa, ga
wuti Sefar, di diiwaanu tund ya ca penku.
31 Ñooñoo askanoo ci Sem, askan wu ci nekk
ak làngam ak làkkam, di ay xeet ci seeni réew.
32 Làngi doomi Nóoyin yu góor a ngoogu, làng
gu nekk ak askanam, ñu diy xeet. Ci ñoom la
xeet yépp jóge tasaaroo ci kaw suuf, gannaaw
ba mbënn ma wéyee.

11

Yàlla safaan na làkku àddina, mu jaxasoo

1 Ca ndoorte la nag waa àddina sépp a bokkoon
wenn làkk, seeni wax di benn. 2 Bi nit ñi toxoo,
jëm penku, dañoo gis ag joor ci réewu Sineyaar,
ñu sanc fa. 3 Ñu ne: «Ayca nu defar ay móol
yu ñu lakk cib taal, ba mu ñor.» Ci kaw loolu ñu
def móol ya doji tabax, taqalee ko koltaar, 4 daldi

ne: «Ayca nu tabax ab dëkk bu taax ma bëtt
asamaan; kon dinanu am woy, te dunu tasaaroo
ci kaw suuf.»
5 Ba ñu noppee Aji Sax ji wàcc, xoolsi dëkk bi
ak taax, mi doom aadama yi tabax. 6 Aji Sax ji
da ne: «Su ñu tàmbalee nii, di menn mbooloo te
bokk wenn làkk, kon dara dootu leen të. 7 Ayca
nu wàcc, safaan seen làkk, ba dootuñu déggoo.»
8 Ba loolu amee Aji Sax ji jële leen foofa,
tasaare leen ci kaw suuf sépp, ñu yemale fa dëkk
ba ñu doon tabax. 9 Looloo tax ñu tudde dëkk
ba Babel (mu firi Safaan), ndax foofa la Aji Sax ji
safaane làkku àddina sépp, mu jaxasoo, te fa la
leen tasaaree ci kaw suuf sépp.

Askanu Sem, maamu Ibraam

(Saar 11.10-26)

10 Askanu Sem mooy lii. Sem am na téeméeri
at, doora jur Arpagsàdd, fekk na mbënn ma
wees, ba mu am ñaari at. 11 Arpagsàdd juddu na,
Sem dundaat juróomi téeméeri at (500), juraat ay
doom yu góor ak yu jigéen.

12 Arpagsàdd am fanweeri at ak juróom, jur
Sela. 13 Sela juddu na, Arpagsàdd dundaat
ñeenti téeméeri at ak ñett (403), juraat ay doom
yu góor ak yu jigéen.

14 Sela am fanweeri at, jur Eber. 15 Eber juddu
na, Sela dundaat ñeenti téeméeri at ak ñett
(403), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.

16 Eber am fanweeri at ak ñeent, jur Peleg.
17 Peleg juddu na, Eber dundaat ñeenti téeméeri
at ak fanweer (430), juraat ay doom yu góor ak
yu jigéen.

18 Peleg am fanweeri at, jur Rew. 19 Rew juddu
na, Peleg dundaat ñaar téeméeri at ak juróom
ñeent (209), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.

20 Rew am fanweeri at ak ñaar, jur Serug.
21 Serug juddu na, Rew dundaat ñaar téeméeri
at ak juróom ñaar (207), juraat ay doom yu góor
ak yu jigéen.

22 Serug am fanweeri at, jur Naxor. 23 Naxor
juddu na, Serug dundaat ñaar téeméeri at, juraat
ay doom yu góor ak yu jigéen.

24 Naxor am ñaar fukki at ak juróom ñeent, jur
Teraa. 25 Teraa gane na àddina, Naxor dundaat
téeméeri at ak fukk ak juróom ñeent (119),
juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.

26 Gannaaw ba Teraa amee juróom ñaar fukki
at, am na Ibraam ak Naxor ak Aran.

Askanu Teraa, baayu Ibraam

(Saar 11.27—25.11)

27 Askanu Teraa mooy lii. Teraa mooy baayu
Ibraam* ak Naxor ak Aran. Aran mooy baayu
Lóot. 28 Gannaaw loolu Aran faatu na lu jiitu
faatug baayam Teraa, ca réew ma mu juddoo,
di Ur†, dëkku Kaldeen ña. 29 Ibraam ak Naxor
jël nañu ay soxna; soxnas Ibraam tudd Sarayi,
soxnas Naxor di Milka. Milka moomu, moom
ak rakkam ju jigéen Yiska, Aran ay seen baay.
30 Sarayi moomu masuloona am doom te it manu
ko woona am.

---

* **11:27** 11.27 Ibraam mii: Yàlla dina ko mujja tudde Ibraayma. Seetal ci 17.5. † **11:28** 11.28 Ur: dëkk bu yàggoon la, te bokkoon ci réew, mi ñu tudde Iraag léegi.

31 Mu am bés Teraa ànd ak doomam Ibraam
ak sëtam Lóot, mi Aran di baayam, ak Sarayi,
soxnas Ibraam. Ñu bokk jóge Ur gu Kaldeen ña,
jëm réewu Kanaan. Ba ñu demee ba Karan, daldi
fay sanc. 32 Teraa dund na ñaar téeméeri at ak
juróom (205), doora génn àddina, ñu denc ko
Karan.

12

Yàlla sant na Ibraam, mu gàddaay

1 Aji Sax ji moo waxoon Ibraam, ne ko: «Jógeel
sam réew, jóge ci say bokk ak sa kër baay, te nga
dem ca réew mi ma lay won,
2 ma def la ngay cosaanal xeet wu yaa,
barkeel la,
màggal sa tur,
ngay buntu barke;
3 ku la ñaanal barke, ma barkeel,
ku la móolu it, ma alag,
te xeeti àddina sépp,
ci yaw lañuy barkeele.»
4 Ibraam daldi dem, na ko ko Aji Sax ji waxe
woon, Lóot topp ca. Ba Ibraam di jóge Karan,
booba am na juróom ñaar fukki at ak juróom
(75). 5 Ibraam ànd ak soxnaam Sarayi ak Lóot,
mi muy baay bu ndaw ci moom. Mu yóbbaale
nag alal, ja mu dajale jépp, ak jaam, ya mu jënde
Karan. Ñu jóge fa, jublu réewu Kanaan.
6 Ba ñu agsee Kanaan, Ibraam dafa jàll ca biir
réew ma, ba àgg bérab bu sell, ba féete ak
Sikem, ca garab* gu mag, ga ñuy wooye More.

* **12:6** 12.6 Xeetu garab la gu ñuy wax terebent.

Booba fekk na waa Kanaan a nga woon ca réew
ma. 7 Ci kaw loolu Aji Sax ji feeñu Ibraam ne ko:
«Sa askan wi soqikoo ci yaw laay jox réew mii.»
Ibraam nag daldi tabaxal Aji Sax, ji ko feeñu, ab
sarxalukaay.

8 Gannaaw loolu mu jóge fa, jëm tund, wi féete
Betel penku, samp fa xaymaam; Betel féete ko
sowu, Ayi féete ko penku. Foofa itam Ibraam
tabaxal na fa Aji Sax ji sarxalukaay, tudd fa Aji
Sax ji, wormaal ko. 9 Ibraam bàyyikooti fa, aw
yoonam, jublu àllub Negew†.

Ibraam dem na réewum Misra

10 Ca jamono jooja xiif a amoon ca réew ma,
ba tax Ibraam dem réewum Misra, toogi fa, ndax
xiif bu metti la woon. 11 Naka lay jub Misra, daldi
ne soxnaam Sarayi: «Déglu ma, xam naa ne ku
rafet nga. 12 Bu la waa Misra gisee, dinañu ne
sama soxna nga. Te dinañu ma rey, nga des.
13 Kon nag ngalla waxal ne sama jigéen nga, ba
tax ma am jàmm; su ko defee dees na ma bàyyi,
ma dund, te di la ko gërëme.»

14 Ba Ibraam àggee Misra, waa Misra gis ne
jigéen ji mu àndal rafet na lool. 15 Jaraafi
Firawna itam gis ko, di ko kañ ca Firawna ndax
taar ba, ñu daldi ko yóbbu ca kër Firawna.
16 Firawna nag topptoo Ibraam bu baax ndax
moom, ñu may ko ay gàtt ak ay nag, ay mbaam
yu góor, ak ay jaam yu góor ak yu jigéen, ak ay
mbaam yu jigéen aki giléem.

† **12:9** 12.9 àllub Negew: mu nga féete Kanaan bëj-saalum, nekk ca yoonu Misra. Li muy tekki mooy «wowaay».

17 Teewul Aji Sax ji wàcce ca Firawna ak waa
këram jàngoro yu metti ndax Sarayi, soxnas
Ibraam. 18 Firawna woolu Ibraam ne ko: «Li nga
ma def nag? Lu tax waxoo ma ne kii sa soxna
la? 19 Lu tax nga ne sa jigéen la, ba tax ma jël ko,
bëgg koo def sama jabar? Ayca, sa jabar a ngoog,
fabal te ne mott!» 20 Naka la Firawna wax loolu
ba noppi, daldi sant ay dagam, ñu génne Ibraam
réew ma, moom ak soxnaam ak alalam jépp.

13

Ibraam ak Lóot teqlikoo nañu

1 Bi loolu amee Ibraam dafa jóge Misra, moom
ak soxnaam, yóbbaale alalam jépp, daldi dem
ca àllub Negew, Lóot topp ca. 2 Ibraam nag
amoon alal ju bare diggante jur, xaalis ak wurus.
3 Gannaaw loolu mu awati yoonam, jóge àllub
Negew, jëm dëkk ba ñu naa Betel, dem ba
àgg ca bérab, ba mu jëkkoona samp xaymaam,
ci diggante Betel ak Ayi, 4 fa mu tabaxoon ab
sarxalukaay. Ibraam nag tudd fa Aji Sax ji,
wormaal ko.
5 Ci biir loolu Lóot, mi mu àndal, moom it
yor jur gu gudd ak gu gàtt aki xayma, 6 ba
tax xajatuñu ca réew ma, ndax seen alal dafa
bare, ba manatuñu faa bokk dëkk. 7 Loolu tax
sàmmi Ibraam ak sàmmi Lóot di jote. Rax ci
dolli Kanaaneen ñi ak Periseen ñi ña nga woon
ca réew ma.
8 Ba loolu amee Ibraam da ne Lóot: «Waay
waay, bu xuloo am sama digganteek yaw mbaa
say sàmm ak samay sàmm. Xanaa dunuy bokk
nag? 9 Xanaa àll bi newul yàmblaŋ ngay gis?

Nan teqlikoo, kay; boo demee càmmoñ, ma dem
ndijoor; boo demee ndijoor, ma dem càmmoñ.»
10 Ba mu waxee ba noppi, Lóot dafa xool, gis
joor, gi wër dexu Yurdan gépp, màndi ndox.
Ndax laata Aji Sax jiy tas dëkk yu ñuy wax Sodom
ak Gomor, àll bi jëm Sowar dafa naatoon, ni
réewum Misra naate, ba faf mel ni toolub Aji
Sax ja*. 11 Ba mu ko defee Lóot tànn jooru
Yurdan gépp, daldi toxu jëm penku. Noonu
lañu teqlikoo. 12 Ibraam dëkke réewu Kanaan,
Lóot sance dëkk ya ca jooru Yurdan, daldi toxal
xaymaam, samp ko Sodom. 13 Waaye waa Sodom
ñu bon lañu woon, te mana moy Aji Sax ji lool.

Digeb Aji Sax ja ak Ibraam

14 Gannaaw ba Lóot teqlikook Ibraam, Aji Sax
ji wax na Ibraam ne ko: «Téenal foofu nga
taxaw, te séenu bëj-gànnaar ak bëj-saalum ak
penkook sowu, 15 ndaxte réew, mi ngay gis
mépp, yaw laa koy may ba fàww, yaak askan wi
soqikoo ci yaw. 16 Dinaa leen yokk, ba ñu tollu
ni feppi suuf, ba feppi suuf gëna neexa waññ sa
askan. 17 Jógal wër réew mi mépp, ba mu daj,
ndax yaw laa koy may.»
18 Ba mu ko defee Ibraam sempi xaymaam,
ñëw dal Ebron ca garab yu mag ya ca toolub
Mamre, daldi fay tabaxal Aji Sax ji sarxalukaay.

14

Ibraam wallu na Lóot

---

* **13:10** 13.10 Tool booba mooy Àjjana, fa Yàlla jëkkoona dëkkal Aadama ak Awa.

1 Ca jamonoy Amrafel buurub Sineyaar, ak
Aryog buurub Elasaar, Kedorlamer buurub
Elam, ak Tidal buurub Goyim, 2 ànd nañu, dal ci
kaw ñoom Bera buurub Sodom, ak Birsa buurub
Gomor, ak Sineyab buurub Atma, ak Semeber
buurub Ceboyim, ak it buuru dëkk ba ñuy wax
Bela, mooy Sowar ba tey. 3 Ñooñoo booloo woon
ca xuru Sidim, mooy géeju Xorom gi léegi. 4 Fekk
na diiru fukki at ak ñaar Kedorlamer moo leen
yilifoon, teewul ca fukkeelu at ma ak ñett ñu
fippu.

5 Ca déwén sa Kedorlamer ak buur ya faroon
ak moom, dem dàq Refayeen ña ca Àsterot
Karnayim, ak Suseen ña ca Am, ak Emeen ña ca
jooru Kiryaatayim, 6 ak Oreen ña ca seen tund
wa ñuy wax Seyir. Da leena dàq ba ca garabu
Paran gu mag ga ca wetu màndiŋ ma. 7 Ñu jóge
fa nag, waññiku, dem En Mispat, di Kades ba tey,
daldi teg mboolem réewum Amalegeen ña tànk,
boole ca song Amoreen ña dëkk Asason Tamar.

8 Ci kaw loolu buurub Sodom génn, mook
buurub Gomor ak buurub Atma ak buurub
Ceboyim ak buuru Bela, di Sowar ba tey, ñoom
ñépp daldi làng, nara xare ca xuru Sidim, 9 di
sot ñoom Kedorlamer buurub Elam, ak Tidal
buurub Goyim, ak Amrafel buurub Sineyaar, ak
Aryog buurub Elasaar. Ñeenti buur di xareek
juróom.

10 Waaye xuru Sidim woowu dafa feesoon dell
aki pax aki kàmbi koltaar. Ba mu ko defee buuri
Sodom ak Gomor di daw, far daanu ca kàmb ya.
Ña ca des daw ba ca tund ya. 11 Ña leen dàq nag,

jël alalu Sodom ak Gomor yépp, nanguwaale
seen dund bépp boole ca, daldi dem seen yoon.
12 Booba lañu yóbbu Lóot ma dëkk Sodom, te
Ibraam di baayam bu ndaw. Ci biir loolu ñu
yóbbaale li mu amoon lépp, dem.
13 Ba loolu xewee, kenn ci ñi ñu jàppoon rëcc,
ñëw ci Ibraam miy ab Ebrë, wax ko ko. Fekk
na mu dëkk ca wetu garab yu mag ya woon ca
toolub Mamre, ma dib Amoreen, di mbokk mu
jege ci Eskol ak Aner, ñoom ñi doon wóllërey
Ibraam.
14 Ba Ibraam déggee ne jàpp nañu Lóot ma
muy baayam bu ndaw, fa saa sa daa dajale
dagam, yi juddoo këram te tollu ci ñetti téeméer
ak fukk ak juróom ñett (318), ñu dàq buur ya
ba dëkk ba ñuy wax Dan. 15 Ibraam dafa xàjjale
mbooloom, dal ci kaw buur ya guddi, dàq leen,
topp ci ñoom ba Koba, ca bëj-gànnaaru Damaas.
16 Ibraam nag délloosi alal ja jépp, nangu Lóot,
mook alalam, ak jigéen ña ak ñeneen, ña ñu
jàppoon.

Melkisedeg ñaanal na Ibraam barke

17 Gannaaw ba Ibraam dàqee Kedorlamer ak
buur ya àndoon ak moom, ba délsi, buurub
Sodom dafa génn, gatandu ko ca xur wa ñuy
wax Sawe, ñu di ko wooye xuru Buur ba tey.
18 Ci kaw loolu Melkisedeg* buurub Salem, mi
doon sarxalkatu Yàlla Aji Kawe ji, daldi ñëw, indi
mburu ak biiñ. 19 Mu ñaanal Ibraam ne ko:
«Yaw Ibraam, Yàlla na la Yàlla Aji Kawe ji
barkeel,

* **14:18** 14.18 Melkisedeg mu ngi tekki «buuru njubte».

moom mi sàkk asamaan ak suuf!
20 Waaye jaaraamaa Yàlla Aji Kawe ji,
moom mi la dumaal say noon!»
Ba loolu amee Ibraam sàkk fukkeelu la mu lël lépp, jox ko.
21 Gannaaw loolu buurub Sodom wax Ibraam ne ko: «Jox ma nit, ñi nga jàpp, te nga fab alal ji.»
22 Ibraam nag wax buurub Sodom ne ko: «Man yékkati naa sama loxo, Yàlla Aji Sax ju Kawe ji seede, moom mi sàkk asamaan ak suuf, 23 nee
naa: duma jël ci yaw dara, du puso, bi gëna tuut sax, su ko defee doo mana wax ne yaa ma taxa am alal. 24 Duma jël dara, lu wees li sama nit
ñi lekk ba noppi ak sama wàllu farandoo yi, di Aner ak Eskol ak Mamre, ñoom it, nañu jot seen wàll.»

15

Yàlla fas na ak Ibraam kóllëre

1 Gannaaw ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji dikke na Ibraam wax jii ci peeñu, mu ne ko: «Yaw Ibraam, bul ragal dara; man maay sa kiiraay, te sa yool dina màgg lool.» 2 Ibraam ne
ko: «Boroom bi, yaw Aji Sax ji, ana loo may may nag? Man awma doom sax, te ki wara donn sama alal moo di Elyeser, miy waa Damaas.» 3 Ibraam
teg ca ne: «Mayoo ma giir, te it jaam bu juddoo sama kër moo may donn.»
4 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ko, ne ko: «Du moom moo lay donn, waaye ku sosoo ci sa geño moo lay donn.» 5 Loolu wees Aji Sax ji yóbbu
ko ci biti ne ko: «Xoolal asamaan, te waññ biddiiw yi, ndegam man nga ko.» Mu dellu ne

ko: «Noonu la sa askan di tollu.» 6 Ibraam nag
gëm na Aji Sax ji, ba tax Aji Sax ji waññal ko
ngëmam ag njub.
7 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax ko ne ko: «Man
maay Aji Sax, ji la génnee Ur, ga ca Kaldeen ña,
ngir may la réew mii, nga moom ko.» 8 Ibraam
ne ko: «Yaw Aji Sax ji sama Boroom, nan la may
wóore ne maa koy moom?» 9 Aji Sax ji ne ko:
«Jëlal wëlluw ñetti at ak bëyu ñetti at ak kuuyu
ñetti at, boole ci pitaxu àll ak xati mu ndaw.»
10 Ibraam boole yooyu yépp, rey, lu ci nekk mu
dagg ko ci digg bi, dog bu nekk janook moroom
ma, waaye daggul picc ya. 11 Ba mu ko defee ay
tan jóge ca, dal ca kaw yàpp wa, Ibraam nag dàq
leen.
12 Ba jant bay so, ngëmment lu réy a ko jàpp,
tiitaange lu mag, ànd ak lëndëm gu ne këruus, ne
milib ci kawam. 13 Aji Sax ji wax Ibraam ne ko:
«Déglul bu baax li ma lay wax: sa askan dinañu
nekk ay doxandéem ci réew mu ñu moomul, ñu
def leeni jaam, sonal leen diiru ñeenti téeméeri
at. 14 Waaye waa réew moomu leen di def ay
jaam, dinaa leen àtte. Gannaaw loolu sa askan
dina ca génn, ànd ak alal ju bare. 15 Yaw nag
dinga gudd fan lool, doora nelaw, ñu denc la, nga
fekki say maam ci jàmm. 16 Say sët-sëtaat ay
délsi fii bu seen jamono jotee, ndaxte bàkkaaru
Amoreen ñi* jéggeegul dayo.»
17 Ba jant sowee, ba guddi jot, njaq luy saxar,
ànd ak jum buy tàkk, daldi jaar ci diggante
dogi yàpp yooyu. 18 Keroog Aji Sax ji fas na

* **15:16** 15.16 Amoreen ñi: ñoo jëkkoona moom réewu Kanaan.

kóllëre digganteem ak Ibraam, ne ko: «Askan
wi soqikoo ci yaw laa jox réew mii dale ci dexu
Misra, ba ca dex gu mag googee di Efraat, [19] mooy
réewu Keneen ñi ak Keniseen ñi ak Kadmoneen
ñi [20] ak Etteen ñi ak Periseen ñi ak Refayeen ñi,
[21] boole ci réewum Amoreen ñi ak Kanaaneen ñi
ak Girgaseen ñi ak Yebuseen ñi.»

16

Ismayla juddu na

[1] Sarayi amul woon doom ak boroom këram
Ibraam. Waaye fekk na mu am jaam bu juddoo
Misra te tudd Ajara. [2] Sarayi ne Ibraam: «Li
am mooy Aji Sax ji deful ma am doom. Kon
ngalla waay, dëkkool sama jaam bi, ndax Yàlla
def, mu amal ma doom ju góor.» Ibraam nag
dégg la Sarayi wax. [3] Looloo ngi am, gannaaw ba
Ibraam dëkkee fukki at ca réewu Kanaan. Sarayi
daldi jël Ajara, jaamam bi juddoo Misra, jox ko
jëkkëram Ibraam, ngir mu dëkkoo ko. [4] Loolu
wees Ibraam dëkkoo Ajara, mu daldi ëmb. Ajara
yég ne ëmb na, indi nag yabeel digganteem ak
sangam Sarayi.

[5] Sarayi nag wax Ibraam ne ko: «Tooñ gi ma
Ajara di tooñ, yaa ma ko yóbbe! Maa la jox
sama jaam, ngir nga dëkkoo ko, naam, waaye
moom, naka la yég ne ëmb na rekk, daldi indi
yabeel sama digganteek moom. Kon yal na ma
Aji Sax ji àtteek yaw!» [6] Ibraam wax Sarayi ne
ko: «Sa jaam a ngoog ci say loxo, def ko lu la
neex.» Sarayi nag di torxal Ajara, ba mu daw, ba
soreek moom.

7 Ba mu dawee, malaakam Aji Sax ja gis ko fu
dend akub bëtu ndox ca màndiŋ ma, mooy bëtu
ndox, ba ca yoonu Sur. 8 Mu ne ko: «Yaw Ajara,
jaamu Sarayi bi, foo bàyyikoo nii? Ak foo jëm?»
Mu ne ko: «Damay daw ba fu soreek sama sang
Sarayi.»
9 Malaakam Aji Sax ja ne ko: «Dellul ca sa
sang, te nga yem ciy loxoom.» 10 Mu teg ca ne
ko: «Dinaa yokk sa askan lool, ba kenn du leen
mana waññ,» 11 tegaat ca ne ko:

«Léegi jigéenu wérul nga, te dinga am doom ju góor;
nanga ko tudde Ismayla (mu firi Yàlla dégg na),
ndax Aji Sax ji yég na sa naqar.
12 Ismaylaay tiiñe, ni mbaamu àll mu deesul not,
di noonoo ñépp, ñépp noonoo ko.
Mooy sanc fu muy jàkkaarlook bokkam yépp.»

13 Ajara nag tudde Aji Sax ji wax ak moom, Ata
El Roy (mu firi Yaa di Yàlla jiy gis), ndaxte da
ne: «Moo man! Moona gis naa Yàlla, moom it
mu gisal ma boppam de!» 14 Loolu moo tax ñu
tudde teen booba teenu Laxay Roy (mu firi teenu
Aji Dund ji may gis); mu nga nekk diggante Kades
ak Beret.
15 Ba loolu weesee Ajara amal Ibraam doom ju
góor. Ibraam tudde doom ji Ismayla. 16 Ba Ajaray
am Ismayla, Ibraam a ngi tollu woon ci juróom
ñett fukki at ak juróom benn (86).

17

Yàlla soppi na turu Ibraam

1 Ba Ibraam amee juróom ñeent fukki at ak
juróom ñeent (99), am na bés Aji Sax ji feeñu ko
ne ko: «Man maay Yàlla Aji Man ji. Topp ma te
mat sëkk. 2 Dinaa feddli sama kóllëre ak yaw,
yokk la bu baax.»
3 Ibraam dégg loola, daldi sujjóot. Yàlla wax
ak moom ne ko: 4 «Man ci sama wàllu bopp,
kóllëre gi ma fas ak yaw mooy lii. Dinga nekk
maamu xeet yu baree bare. 5 Te tuddatuloo
Ibraam; léegi yaa di Ibraayma (mu firi Maamu
ñu bare), ndax maa la def ngay maamu xeet yu
baree bare. 6 Dinaa la defal njaboot gu ne xas, ay
xeet sosoo ci yaw, ba ay buur soqikoo ci yaw. 7 Te
dinaa feddli sama kóllëre, gi ci sama diggante ak
yaw, yaak sa askan, muy kóllëre guy sax maasoo
maas ba fàww. Maay doon sa Yàlla, yaak sa
askan. 8 Te réew mi nga doon ab doxandéem
léegi, muy réewu Kanaan mépp, jox naa la ko,
yaak sa askan, ngeen moom ko fàww. Te dinaa
doon seen Yàlla.»

Xaraf màndargaal na kóllëreg Yàlla

9 Gannaaw loolu Yàlla waxaat na Ibraayma ne
ko: «Yaw nag, sàmmal sama kóllëre, yaak sa
askan ak say sët ak say sëtaat. 10 Kóllëre gi ma
fas ak yaw, te nga war koo sàmm, yaak sa askan,
li mu laaj mooy lii: góor gu nekk ci yeen, war
naa xaraf. 11 Xaraf mooy màndargaal kóllëre
googu ma fas ak yeen. 12 Xale bu góor, bu amee
juróom ñetti fan war naa xaraf. Képp kuy góor
ci seen maasoo maas, war naa xaraf, ba ci jaam
bu juddoo sa kër, mbaa ku ñu jënd ci sa xaalis,
ak bépp doomu doxandéem boo jurul. 13 Jaam

bu juddoo sa kër ak boo jënd, ñoom ñaar ñépp,
dees leen wara xarfal. Xaraf ay màndargaal
sama kóllëre ci seen yaram, muy kóllëre gu sax
fàww. 14 Góor gu xaraful, ndax nanguwula xaraf,
dees na ko dagge ci biir xeetam, ndax sàmmul
sama kóllëre.»
15 Ba loolu weesee Yàlla waxaat na Ibraayma,
ne ko: «Sa soxna tuddatul Sarayi; léegi moo di
Saarata*. 16 Dinaa ko barkeel, may la ak moom
doom ju góor; dinaa ko barkeel moos, ba mu
jaboote xeet yu bare, te ay buuri xeet sax dinañu
soqikoo ci moom.»
17 Bi Ibraayma déggee loolu, daa sujjóot, ree.
Booba ma nga naan ci xelam: «Góoru téeméeri
at, ndax dina mana am doom waay? Te Saarata,
mi am juróom ñeent fukki at (90) sax, manati
naa am doom a?» 18 Ibraayma ne Yàlla: «Moo,
tee ngaa saxal Ismayla rekk te ànd ak moom?»
19 Yàlla ne ko: «Waaw, waaye du tere sa soxna
Saarata amal la doom ju góor, nga tudde ko nag
Isaaxa. Dinaa fas ak moom sama kóllëre, mu
wéy ba ciy sëtam ba fàww. 20 Bu dee ci wàllu
Ismayla, nangul naa la ba tey. Ndax kat dinaa ko
barkeel, jox ko njaboot gu yaa, yokk ko bu baax.
Dina jur fukki kilifa ak ñaar yu mag, te dinaa
ko defal mu sos xeet wu yaa. 21 Waaye sama
kóllëre nag, Isaaxa laa koy fasool, moom Isaaxa,
mi Saarata di am, nëgëni déwén.» 22 Loola la
Yàlla wax Ibraayma, daldi fay bàyyikoo.
23 Ba loolu amee Ibraayma boole doomam
Ismayla, ak jaam, yi juddoo këram yépp, ak ñi

* **17:15** 17.15 Sarayi, Saarata neexoo na ak baatu ebrë biy tekki «lingeer, doomu buur».

mu jëndoon ci xaalisam ñépp, góori waa këram
ñépp, xarfal leen ca bés ba, muy la ko Yàlla
waxoon. 24 Ibraayma amoon na juróom ñeent
fukki at ak juróom ñeent (99), bi muy xaraf;
25 doomam Ismayla am fukki at ak ñett, bi ñu
koy xarfal. 26 Bésub keroog la Ibraayma xaraf,
moom ak doomam Ismayla 27 ak mboolem góori
këram, muy jaam ya fa juddoo mbaa ñu mu jënd
ci ay doxandéem, ñoom ñépp a ànd ak moom
xaraf.

18

Ibraayma ak ganam ña

1 Am na bés, Aji Sax ji feeñu Ibraayma ca
garabi Mamre yu mag ya. Booba ma nga toogoon
ca buntu xaymaam digg njolloor. 2 Naka la siggi,
gis ñetti nit, ñu ne jimeet ci kanamam. Ibraayma
gaawtu, gatandu leen, sujjóotal leen. 3 Mu daldi
ne: «Sang bi, siyaare naa la. Ngalla waay, bu ma
romb. 4 Xaarleen, ñu indil leen tuuti ndox, ngeen
jàngu te nopplu ci ker garab gi. 5 Maa ngi leen di
indil dogu mburu mu ngeen dëgërloo, ba mana
topp seen yoon, gannaaw nangu ngeena toog, ma
siyaare leen.» Ñu ne ko: «Waaw, baax na.»

6 Ibraayma daldi gaaw, dugg biir xayma ba,
ne Saarata: «Gaawal, jël ñetti ndabi sunguf su
mucc ayib, not ko, def ko mburu yu ndaw.»
7 Ibraayma nag daw ca gétt ga, sàkk fa sëllu wu
duuf te baax, ñëw jox ko jaamam, mu gaaw togg
ko. 8 Ibraayma taajal leen ndawal, la ñu togg, ba
mu sotti, indaaleel leen soow ak meew mu bees.

Ma nga taxaw ca seen wet ca ker garab ga, ñuy lekk.
9 Ñu daldi ko laaj ne ko: «Ana sa soxna
Saarata?» Mu ne leen: «Mu ngi ci biir.» 10 Kooka
ne ko: «Nëgëni sii déwén déy laay délsi, te sa soxna Saarata dina am doom ju góor moos.» Bi muy wax loolu, Saarataa ngi ci buntu xayma
bi ci gannaawam, di déglu. 11 Booba fekk na
Ibraayma ak Saarata doon mag, ba màggat lool
sax, te Saarata weesoon na njurum doom. 12 Ci
kaw loolu Saarata ree ci suuf, daldi ne: «Man mu ñor xomm mii, ndax man naa amati boobu
bànneex, te sama boroom kër it di mag?» 13 Aji
Sax ji daldi wax Ibraayma ne ko: «Lu Saarata di ree, te naan: "Man mu màggat mii, deeti naa am
doom moos?" 14 Ana lu të Aji Sax ji? Bu ñu ca
àggee nëgëni déwén déy, dinaa fi délsiwaat, te
Saarata dina am doom ju góor.» 15 Saarata dégg
loolu, daldi tiit, miim ko ne: «Reetaanuma de.» Teewul Aji Sax ji ne ko: «Ree nga kay!»

Ibraayma tinul na waa Sodom

16 Gannaaw loolu gan ña jóge foofa, tiim
Sodom, di ko séentu. Ibraayma ànd ak ñoom, di
leen gunge. 17 Booba Aji Sax jaa ngi wax naan:
«Xanaa duma nëbb Ibraayma li ma nar? 18 Ndax
kat Ibraayma dina sos xeet wu mag te am doole, te xeeti àddina yépp ci moom lañuy barkeele.
19 Moo tax ma tànn ko, ngir mu sant ay doomam
ak waa këram, ñuy déggal Aji Sax ji, di jëfe yoon ak njub. Noonu laay defale Ibraayma li ma ko
digoon.» 20 Aji Sax ji nag àddu ne: «Bàkkaari
Sodom ak Gomor bare na lool, ba may dégg

yuux, yi sababoo ci seen moy. 21 Dinaa wàcc,
seede ko, ba mu wóor ne ñoo def lépp li sabab
yuux yi, am déet.»

22 Gan ña nag dem, jublu Sodom, Ibraayma
moom taxaw ba tey fi kanam Aji Sax ji. 23 Naka
la Ibraayma jegeñsi, ne ko: «Mbaa doo boole ku
jub ak ku jubadi, rey leen? 24 Su juróom fukk
rekk jubee ca dëkk bi, mbaa doo tas dëkk bi ba
tey, tee nga leena jéggal rekk ngir juróom fukk
ñu jub ña ca nekk? 25 Rikk bul yemale ku jub
ak ku jubadi, ba boole leen rey, loolu jomb na
la moos! Yaw miy àtte àddina sépp kay, lu jub
rekk ngay def!» 26 Aji Sax ji ne ko: «Su ma gisee
ci Sodom juróom fukk ñu jub, dinaa jéggal waa
dëkk bi yépp ngir ñoom.»

27 Ibraayma dellu ne: «Ma ñemee wax ak
yaw, Boroom bi, te duma dara ba dara booloo
jeex. 28 Waaye juróom fukk ñooñu jub, su yéesee
juróom rekk nag? Mbaa doo tas dëkk bi ndax
juróom ñi ci yées?» Aji Sax ji ne ko: «Su ma fa
gisee ñeent fukk ak juróom ñu jub, duma ko tas.»
29 Ibraayma dellu wax ne: «Su fa ñeent fukk ñu
jub rekk amee nag?» Aji Sax ji ne ko: «Duma def
dara ngir ñeent fukk ñooñu.»

30 Ibraayma dellooti ne: «Rikk Boroom bi, bu
ma mere. Dinaa ci teg lii. Su fa fanweer ñu jub
rekk amee nag?» Aji Sax ji ne ko: «Su fa fanweer
ñu jub amee, kon duma def dara.»

31 Ibraayma neeti: «Léegi ma ñemeeti wax ak
yaw boog, Boroom bi! Su ñu doon ñaar fukk
rekk nag?» Aji Sax ji ne ko: «Kon duma ko tas
ngir ñaar fukk ñooñu.»

32 Ibraayma dellu neeti: «Ngalla Boroom bi,
bul mer, ma wax bii yoon rekk te noppi. Léegi
su ñu dee fukk doŋŋ nag?» Aji Sax ji ne ko: «Kon
duma tas dëkk bi, ndax fukk ñooñu jub.»
33 Loolu la Aji Sax ji wax ak Ibraayma, daldi
dëddu. Ibraayma it ñibbi këram.

19

Bàkkaari waa Sodom

1 Ba loolu amee ñaari malaaka ya dikk Sodom
ca ngoon, fekk Lóot toog ca buntu dëkk ba*. Lóot
séen leen, jóg gatandu leen, daldi leen sujjóotal,
ne leen: 2 «Dégluleen ma, ngalla sang yi, siyaare
naa leen, tee ngeena dal ak man, su ko defee
ngeen jàngu, fanaan ba suba, ngeen xëy topp
seen yoon?» Ñu ne ko: «Bàyyil, nu fanaan ci
mbedd mi.» 3 Lóot nag soññ leen, ba ñu dal
këram, mu ganale leen. Lóot da leena berndeel,
lakkal leen mburu mu amul lawiir, ñu lekk.
4 Teewul bala ñoo tëdd, góori Sodom, mag ak
ndaw, daldi jóge gox bu nekk, ñëw yéew kër ga.
5 Ñu daldi woo Lóot ne ko: «Ana góor ñi fi ñëw
tey ci guddi? Génneel nu leen fii, ndax nu mana
àgg ci ñoom.» 6 Lóot génn, fekk leen ca buntu
kër ga ca biti, daldi tëj bunt ba. 7 Mu ne leen:
«Bokk yi, ngalla buleen def lu bon loolu waay!
8 Dégluleen, ma wax leen; man, am naa ñaari
doom yu jigéen, te xamuñu góor. Mayleen ma,
ma yót leen leen, ngeen def leen lu leen neex.
Rikk buleen def góor ñii dara, ndaxte samay gan

* **19:1** 19.1 ca buntu dëkk ba la pénc ma nekkoon, booy duggsi.

lañu.» 9 Ñu ne ko: «Toppal fale!» te naan:
«Waay! Waa jii dal ci sunu dëkk bi rekk, bëgg
di fi àtte! Léegi nag dinanu la def lu raw li nu
bëggoona def say gan.» Ñu song Lóot, ba nara
dàjji bunt ba. 10 Teewul gan ña yoor seeni loxo,
ñoddi Lóot ba ci biir, tëj bunt ba. 11 Ba loolu
amee ñu gumbaal nit ña nekkoon ca buntu kër
ga, mag ak ndaw, ñuy làmbatu bunt ba, ba sonn,
bàyyi.

Lóot génn na Sodom

12 Ba loolu wéyee gan ña wax Lóot ne ko: «Boo
amee mbokk ci dëkk bi, muy sa doom ju góor
mbaa ju jigéen, mbaa kuy denc sa doom— koo
fi am, génne ko fi, 13 ndax dinanu ko tas de.
Aji Sax ji dégg na jooytu yu réy, yi niti dëkk bi
sabab, ba tax mu yónni nu, ngir nu tas-si ko.»
14 Lóot daldi génn, wax ak goroom, ya naroona
takk ay doomam yu jigéen, ne leen: «Gaawleen
gaaw, génn dëkk bi, ndaxte Aji Sax ji dina ko tas.»
Teewul ñu defe ne day kaf.

15 Fajar a ngay xar, malaaka ya fuug Lóot
ne ko: «Gaawal gaaw, ànd ak sa soxna ak sa
ñaari doom yu jigéen yii, ba bu Yàlla tasee dëkk
bi, dungeen sànku.» 16 Lóot di tendeefal, gan
ña jàpp ci loxo bi, booleek soxnaam ak ñaari
doomam génne, làq leen ca gannaaw dëkk ba,
ndax yërmande ju Aji Sax ji am ci Lóot. 17 Ba ñu
leen génnee, kenn ci ñoom ne Lóot: «Dawal sa
xélu bakkan, bul geestu, bul taxaw fenn ci joor
gi. Dawal ca tund ya, bala ngaa dee.» 18 Lóot
nag ne ko: «Déet, sang bi! 19 Defal nga ma yiw,
yërëm ma lool, ba musal ma. Waaye bala maa

daw, ba àgg ca tund ya, musiba mii man naa dal
ci sama kaw, ma dee. 20 Gisuloo dëkk bale; jege
na, te dëkk bu tuut la, am déet? Ma daw, làquji
fa boog, ba mucc?» 21 Malaaka ma ne ko: «Waaw
baax na ba tey, duma tas dëkk boobu ngay wax.
22 Nanga gaaw nag, làquji fa, ndax duma mana
def dara te àgguloo ca.» Loolu moo tax ñu tudde
dëkk boobu Sowar (mu firi Bu tuut).

Yàlla tas na dëkk yooyu di Sodom ak Gomor

23 Ba jant bay fenk, Lóot dugg na Sowar. 24 Aji
Sax ji nag yuree ca asamaan tamarax buy tàkk,
muy taw ci kaw Sodom ak Gomor, na ko Aji Sax
ji dogale. 25 Mu daldi tas mboolem dëkki joor ga,
boole ca nit ña ak gàncax gépp. 26 Ci kaw loolu
soxnas Lóot ne gees, jëmm ja far soppliku xorom.
27 Ca ëllëg sa Ibraayma dafa teela jóg, dem fa
mu taxawoon jàkkaarlook Aji Sax ji. 28 Naka la
séentu Sodom ak Gomor ak joor ga ba fa mu yem,
gis nag saxar suy gillee ci suuf, mel ni saxaru
taalu ban.
29 Ndaxam bi Yàllay tas dëkki joor ga, xalaat
na Ibraayma, ba musal Lóot ca dogalam boobee,
keroog ba mu tasee dëkk, ya Lóot daloon.

Mbirum Lóot ak doomam yu jigéen ya

30 Gannaaw loolu Lóot dafa ragala dëkk Sowar,
ba toxoo fa, ànd ak ñaari doomam yu jigéen,
sanci ca tund ya. Mu dëkk ci xuntim xeer, moom
ak ñaari doomam yu jigéen.
31 Mu am bés, taaw bi wax rakk ji, ne ko:
«Sunu baay a ngii màggat, te fii fépp amul góor
gu nu mana séqal ci wàllu séy, ni ko waa àddina
yépp baaxoo defe. 32 Kon nanu def nii: danuy

nàndal sunu baay biiñ, tëdd ak moom, ngir sunu
xeetu baay du fey.» 33 Ca guddi ga ñu nàndal
seen baay biiñ, taaw ba dugg, tëdd ak baayam,
te Lóot yégul ba fa doom jay tëdd ak ba muy jóg.
34 Ca ëllëg sa taaw ba wax rakk ji, ne ko: «Man
tëdd naa ak sama baay biig; guddig tey it, danu
koy nàndalaat biiñ, su ko defee nga dugg tëdd ak
moom, ndax sunu xeetu baay du fey.» 35 Guddi
jot, ñu nàndalaat seen baay biiñ, rakk ja dem
tëdd ak baayam, te Lóot yégul ba fa doom jay
tëdd ak ba muy jóg.

36 Noonu la ñaari doomi Lóot def ak seen baay,
daldi cay doxe ëmb. 37 Taaw ba am ca doom
ju góor, tudde ko Mowab (mu firi Jóge ci baay).
Mowab moo sos Mowabeen ñi. 38 Rakk ja moom
it am doom ju góor, tudde ko Ben Aami (mu
firi Sama doomu mbokk). Ben Aami moo sos
Amoneen, ñi fi nekk ba tey.

20

Lu jëm ci Ibraayma ak Abimeleg

1 Ba loolu amee Ibraayma dafa jóge fa mu
nekkoon, jublu àllub Negew, sanci diggante
Kades ak Sur, ba noppi ganeji ay fan ca dëkk
ba ñu naa Gerar. 2 Ba Ibraayma àggee nag,
da ne soxnaam Saarata ab jigéenam la. Abime-
leg buurub Gerar daldi yónnee jëlsi Saarata.
3 Teewul genn guddi Yàlla feeñu Abimeleg ci gént
ne ko: «Yaw dee nga ba noppi, ndax jigéen, ji
nga nangu, soxnas jaambur la.» 4 Loolu fekkul
Abimeleg dëkkoo Saarata. Mu wax Yàlla ne ko:
«Sama Boroom, mbaa doo bóom réew mi ci mbir

mu ñu doonul dara? 5 Du góor gi da maa waxoon
ne kii jigéenam la? Du jigéen ji it da maa waxoon
ne kooku càmmiñam la? Fexewuma dara lu
ñaaw te di ko tey de!» 6 Yàlla ne ko ca gént ga:
«Waaw, xam naa ne li nga def du sa teyeef. Moo
tax man it mayuma la nga laal ko, di ma tooñ.
7 Léegi nag dellool góor gi soxnaam, ab yonent
la de, te dina la ñaanal, nga raw. Waaye soo ko
deful, na la bir ne dinga dee, yaak sa waa kër
yépp.»

8 Abimeleg jóg suba teel, woolu dagam yépp,
nettali leen loolu lépp, ñu tiit lool. 9 Gannaaw
loolu Abimeleg woolu Ibraayma ne ko: «Li nga
nu def nag? Ndax dama laa tooñ, ba nga yóbbe
ma tooñ gu réye nii, man ak sama réew mi
mépp? Lii nga ma def de, waroo ko woona def.»
10 Abimeleg teg ca ne ko: «Te li nga def sax, lu
la ci xiir?» 11 Ibraayma ne ko: «Da di dama
noon, amul kenn ci réew mii ku ragal Yàlla, te
dees na ma rey ndax sama soxna. 12 Te moona
dëgg la sax, sama jigéen a, ndaxte danoo bokk
baay te bokkunu yaay, ma jël ko. 13 Te bés, ba
ma Yàlla génnee sama kër baay, may wëndeelu,
dama koo waxoon ne ko: “Déglul, li ngay def
soo ma bëggee xettli, mooy lii: fépp fu nu dem,
nanga wax ne sa càmmiñ laa.”»

14 Ba mu waxee ba noppi, Abimeleg jël ay xar
aki nag ak ay jaam yu góor ak yu jigéen, jox
ko Ibraayma, daldi ko delloo soxnaam Saarata.
15 Abimeleg ne ko: «Sama réew mépp a ngi
noonu, dëkkal fu la neex.» 16 Gannaaw loolu
wax na Saarata ne ko: «Déglu ma fii, jox naa

sa càmmiñ limu junniy dogi xaalis*. Loolu dama
koo def, ngir setal sa der ci kanam ñi nga dëkkal
ñépp. Léegi nag ñépp xam nañu ne set nga
wecc.»
17-18 Fekk na Aji Sax ji um jigéeni waa kër
Abimeleg, ba kenn du ci am doom, du soxnaam,
du ay jaamam, te li ko waral di Saarata soxnas
Ibraayma. Ibraayma nag ñaan Yàlla; Yàlla def
ñu wér, ba mana am doom.

21

Juddub Isaaxa

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji yéwéne na Saarata,
ni mu ko waxe woon, defal ko li mu ko digoon.
2 Saarata ëmb, amal Ibraayma doom ju góor ci
jamono, ji ko Yàlla waxoon, te fekk góor gi di
màggat. 3 Ibraayma tudde doomu Saarata jaak
moom, Isaaxa. 4 Ba bés ba délsee, Ibraayma
xarfal doomam Isaaxa, ni ko ko Yàlla digale
woon.
5 Ba Isaaxa di juddu, booba Ibraaymaa ngi
woon ci téeméeri atam. 6 Saarata ne:
«Yàllaaka maa bégal, may ree,
ànd ak ku yég, nuy ree*.»
7 Mu neeti:
«Éy, ku noon Ibraayma, Saarataa ngay nàmpal!
Teewul ma jural ko góor, te muy mag.»

Saarata jote na ak Ismayla ak Ajara

8 Ba loolu amee doom ja màgg, ba bés, ba ñu
ko feralee. Keroog Ibraayma def na bernde ju

---

* **20:16** 20.16 junniy dogi xaalis tollu woon na ci fukki kiloy xaalis ak benn. * **21:6** 21.6 Isaaxa mu ngi tekki «ree» ci làkku ebrë.

mag. 9 Saarata nag gis doomu Ajaram Misra,
jaak Ibraayma, muy kókkalee. 10 Saarata ne
Ibraayma: «Dàqal jaam bii, mook doomam, ndax
doomu jaam bii du bokk ak sama doom ndono.»
11 Loolu Saarata wax naqari Ibraayma lool ndax
li Ismayla di doomam, moom it. 12 Teewul Yàlla
ne Ibraayma: «Bu la dara naqari ci xale bu góor
bii, mook sa jaam bi. Defalal Saarata li mu la
wax rekk, ndax ci Isaaxa lees di tudde saw askan.
13 Doomu jaam bi it, dinaa ci lawale aw xeet nag,
ndaxte yaa ko jur.»

14 Ca ëllëg sa Ibraayma jóg suba teel, sàkk
mburu, booleek mbuusu ndox, jox Ajara, mu
gàddu. Mu daldi ko dénk Ismayla, yebal ko, mu
dem. Ci kaw loolu muy wëndeelu ca màndiŋu
Beerseba. 15 Ba ñu demee, ba ndox ma jeex,
Ajara daa bàyyi xale bu góor bi ci taatu ngarab
su ndaw, 16 dox, ba dànd ko lu tollook saanu
fitt, toog nag jàkkaarlook moom te naa ci xelam:
«Duma fekke mukk sama deewu doom.» Naka
la toog foofa janook moom, ne yikkét jooy.

17 Ba mu ko defee Yàlla dégg baatu xale bu
góor ba. Malaakam Yàlla ma àddoo asamaan,
ne Ajara: «Ajara, lan la? Bul ragal dara, ndaxte
Yàlla dégg na sa baatu doom ci diggante bii mu
tollu. 18 Demal yékkati ko, may ko loxo, mu jóg.
Dinaa def mu law, ba doon xeet wu yaa.»

19 Ci kaw loolu Yàlla muri ay bëtam, mu gis
ab seyaan, daldi cay dem, duy mbuusam, ba mu
fees, jox ca doomam, mu naan. 20 Yàlla nag ànd
ak Ismayla, muy màgg, dëkk ca màndiŋ ma, di
fittkat. 21 Ca àllub Paran la dëkkoon, yaayam
wutali ko soxna ca réewum Misra.

Ibraayma waatoo na ak Abimeleg

22 Jamono yooyu Abimeleg àndoon na ak Pikol
kilifay xarekatam, dem ci Ibraayma ne ko: «Gis
naa ne Yàlla ànd na ak yaw, di àntal li ngay def
lépp. 23 Léegi nag waatal ma fii ci Yàlla ne doo
ma wor mukk, man ak samay doom, ba ci samay
sët. Waatal ma ne noonee ma rafetoo woon ak
yaw, ni ngay rafetoo ak man, maak waa réew, mi
nga dal.» 24 Ibraayma ne ko: «Waat naa ko.»
25 Ci kaw loolu Ibraayma tawat Abimeleg
teen bu surgay Abimeleg nangu woon ci moom,
aakimoo ko. 26 Abimeleg nag ne ko: «Xawma ku
la def jooju jëf de, ndax yaw waxoo ma ci dara;
guléet ma dégg ko tey.»
27 Ba loolu amee Ibraayma jël ay gàtt aki nag,
may ko Abimeleg, ñu fasoo kóllëre ñoom ñaar.
28 Fekk na Ibraayma ber juróom ñaari xar yu
jigéen. 29 Abimeleg nag ne Ibraayma: «Lu tax
nga ber juróom ñaari xar yooyu?» 30 Ibraayma
ne ko: «Jëlal xar yii ci sama loxo, muy firnde ne
man maa gas teen bii.» 31 Looloo tax ñu tudde
teen boobu Beerseba (mu firi Teenu waat ga)†,
ndaxte fa lañu waatoo woon ñoom ñaar. 32 Naka
lañu fasoo kóllëre ca Beerseba, Abimeleg jóg
ànd ak Pikol kilifay xarekatam, ñu ñibbi réewu
Filisti.
33 Ibraayma nag jëmbat na garabu tamaris
foofa ca Beerseba, tudd fa Yàlla Aji Sax ji, ji nekk
ba fàww. 34 Ibraayma gane na réewu Filisti lu
yàgg.

† **21:31** 21.31 Beerseba man naa tekki «teenu juróom ñaar» ba tey.

22

Yàlla nattu na Ibraayma

1 Gannaaw loolu am na bés Yàlla di nattu
Ibraayma ne ko: «Ibraayma!» Mu ne ko:
«Naam.» 2 Yàlla ne ko: «Ngalla jëlal sa jenn
doom jii di Isaaxa, muy koo bëgg, nga dem ca
réewu Morya ca tund wa ma lay wax, joxe ko fa,
mu nekk saraxu rendi-dóomal.»
3 Ibraayma nag teela xëy, takk mbaamam, ànd
ak ñaari surgaam ak doomam Isaaxa, daldi xar
matt, mi muy lakke sarax bi. Ma nga jëm fa ko
Yàlla wax. 4 Ca gannaaw ëllëg sa, Ibraayma daa
dawal bëtam, séen bérab ba fu sore. 5 Mu ne
surga ya: «Négleen fii, mbaam mi taxaw. Man
ak xale bi nu dem ba fale, màggali Yàlla te ñëw.»
6 Ba loolu amee Ibraayma jël mattum saraxu
rendi-dóomal ba, yen ko doomam Isaaxa; moom
mu ŋàbb la muy taale ak paaka ba ci loxoom, ñu
ànd ñoom ñaar. 7 Isaaxa ne baayam Ibraayma:
«Baay!» Mu ne ko: «Naam, doom sama.» Isaaxa
ne ko: «Sawara saa ngi, matt maa ngi, waaye
ana gàtt, bi nuy sarxal?» 8 Ibraayma ne ko:
«Yàlla moom ci boppam dina dikk ak gàtt bi nuy
def sarax, doom,» ñu daldi ànd dem, ñoom ñaar.
9 Ba ñu àggee fa ko Yàlla wax, Ibraayma sàkk
fa ab sarxalukaay, teg ca matt ma, yeew Isaaxa
doomam, teg ko ca kaw matt ma ca sarxalukaay
ba. 10 Ibraaymaa nga tàllal loxoom, ŋëb paaka,
ba muy rendee doom ja. 11 Teewul malaakam
Aji Sax ja àddoo asamaan, ne ko: «Ibraayma!
Ibraayma!» Mu ne ko: «Ãa!» 12 Malaaka ma
ne ko: «Bu sa loxo laal xale bi; bu ko def

dara, ndaxte léegi xam naa ne ragal nga Yàlla,
ndax gàntaloo ma sa jenn doom ji.» 13 Naka
la Ibraayma siggi rekk, yem ci menn kuuyum
xar mu béjjén ya lonke ci as ngarab. Ibraayma
dem, jël kuuy ma, rendi, mu wuutu doom ja, di
ab saraxu rendi-dóomal. 14 Ibraayma nag tudde
bérab boobu Yawe Yire (mu firi Aji Sax ji dina
dikk). Moo tax ñuy wax ba tey, naan: «Aji Sax
jaa ngay dikke ca tundam.»

15 Ci kaw loolu malaakam Yàlla ma dellu àddoo
asamaan ne Ibraayma: 16 «Déglul lii Aji Sax ji
wax: "Giñ naa ci man mii, gannaaw yaa def
lii, te gàntaloo ma sa jenn doom ji, 17 maa lay
barkeela barkeel, fula ful saw askan ni biddiiwi
asamaan, mbaa feppi suufi géej. Sa askan dina
teg ay bañam tànk, 18 te xeeti àddina sépp ci saw
askan lañuy barkeele, ndax déggal nga ma."»

19 Ba loolu wéyee Ibraayma waññiku, fekki
surga ya, ñu daldi ànd ñoom ñépp, jëm
Beerseba, ndax fa la Ibraayma dëkkoon.

Askanu Naxor

20 Gannaaw gi, dañoo yégal Ibraayma ne ko:
«Milka kat am na ay doom moom it, moom ak sa
mag Naxor. 21 Uus lañu taawloo, teg ca Bus, teg ca
Kemwel, miy baayu Aram, 22 teg ca Keset ak Aso
ak Pildas ak Yidlaf ak Betuwel.» 23 Betuwel ay
baayu Rebeka. Ñooñu ñooy juróom ñetti doom
yu góor, yi Milka am ak magu Ibraayma, Naxor.
24 Rewma it nekkaaleem la woon, doom ya mu
ca am di Teba ak Gaxam ak Taxas ak Maaka.

23

Ibraayma jënd na suuf ca Kanaan

1 Saarata dund na, ba am téeméeri at ak ñaar
fukk ak juróom ñaar (127), 2 doora faatu ca
Kiryaat Arba, mooy Ebron, ca réewu Kanaan.
Ibraayma nag dëj Saarata, jooy ko lool.
3 Gannaaw loolu Ibraayma bàyyi fa néew
ba, dem ca Etteen ña*, ne leen: 4 «Dama di
doxandéem ci seen biir, tey gan; moo tax ma
di leen ñaan, ngeen sédd ma bàmmeel† bu ma
suul sama néew, ba mu làqu ma.» 5 Kenn ci
Etteen ñi wax Ibraayma ne ko: 6 «Déglul rekk,
kilifa gi. Kilifa gu mag nga ci sunu biir. Dangay
tànn ci sunuy bàmmeel, bi la neex, suul fa néew
bi; kenn ci nun du la tere, nga suul sa néew ci
bàmmeelam.»
7 Naka la Ibraayma dégg loolu, daldi jóg
sujjóotal waa réew ma, maanaam Etteen ña.
8 Mu ne leen: «Gannaaw nangu ngeen, ma suul fi
sama néew, ba mu làqu ma, dégluleen, ma wax
leen li ngeen may ñaanal Efron doomu Sowar.
9 Damaa bëgg, mu bàyyee ma xuntim xeer, mi
ñuy wax Magpela te muy boroom. Mu ngi ci
catu toolam. Na ma ko jaay lu mat njégam sëkk,
dinaa ko jënd, muy sama bàmmeel ci seen biir.»
10 Booba Efron a ngi teew ci biir Etteen ñi.
Efron, miy Etteen nag, wax ak Ibraayma ci
kanam bokkam yi séq pénc mi, ne ko: 11 «Déglul,

---

* **23:3** 23.3 Etteen ña: ñooñoo nga bokk ci askanu Ett. Ñoo moomoon diiwaanu Ebron ca jooja jamono. † **23:4** 23.4 bàmmeel: booba nit ñi dañoo taamu di denc seeni néew ci ay xuntiy xeer, mu di ay bàmmeel yu ñu bare mana bokk.

ma wax la, kilifa gi, fabal tool bi, booleek xuntim
xeer, mi ci nekk far. Maa la ko jox ci sama
kanami bokk; jëlal, denc fa sa néew.»
12 Ba mu ko defee Ibraayma sujjóotal waa
réew ma, 13 daldi wax Efron ci seen kanam ne
ko: «Ngalla déglu ma, dama lay jox njégu tool
bi, nga jël rekk, ndax ma man faa suul sama
néew.» 14 Efron wax Ibraayma ne ko: 15 «Déglu
ma, kilifa gi, suuf suy jar ñeenti téeméeri dogi
xaalis doŋŋ‡ du dara ci sama diggante ak yaw;
tee nga faa denc sa néew rekk?» 16 Ibraayma
dégg li ko Efron wax, daldi waññal Efron limu
xaalis, bi mu wax ci kanam Etteen ñi, maanaam
ñeenti téeméeri dogi xaalis yu dëppook nattu
jaaykat ya.
17-18 Noonu la Ibraayma jënde toolub Efron
ba nekk ca Magpela te janook Mamre, muy
moomeelam. Dafa jënd tool ba bépp, jëndaale
xuntim xeer ma ca biir, ak garab ya ca sax yépp,
ba fa tool ba yem. Mboolem Etteen ña séqoon
pénc ma, seede nañu ne Ibraayma moo ko
moom. 19 Ibraayma daldi suul soxnaam Saarata
ca xuntim xeer ma ca biir toolub Magpela, booba
janook Mamre, di Ebron léegi, ca réewu Kanaan.
20 Nii la Etteen ña dogalale Ibraayma njaayum
tool ba ak xunti ma ca nekk, mu def ko bàmmeel.

24

Isaaxa jël na Rebeka soxna

1 Ibraayma guddoon na fan, ba màggat lool, te
Aji Sax ji barkeel ko ci lépp.

‡ **23:15** 23.15 Loolu tollu woon na ci juróomi kiloy xaalis.

2 Mu am bés Ibraayma wax surgaam, bi gëna
yàgg ci këram, tey saytu alalam jépp, ne ko:
«Dugalal sa loxo ci sama suufu lupp*, 3 ma
giñloo la ci Aji Sax jiy Yàllay asamaan ak suuf
ne doo jëlal sama doom soxna ci biir jigéeni waa
Kanaan, gi ma dëkk ci seen biir. 4 Waaye dinga
dem sama réew, ma ma cosaanoo, jëlal fa sama
doom Isaaxa soxna.»
5 Surga ba ne ko: «Su ndaw sa nanguwula
ànd ak man ci réew mii nag? Ndax kon damaa
wara yóbbu sa doom ba ca réew ma nga jóge?»
6 Ibraayma itam ne ko: «Bu fa yóbbu sama doom
mukk. 7 Aji Sax ji, Yàllay asamaan, moom mi ma
jële sama kër baay ak fa ma juddoo, te wax ak
man, giñal ma ne ma, dina jox sama askan réew
mii, moom ci boppam dina yebal malaakaam,
mu jiitu la. Foofa ngay jëlale sama doom soxna.
8 Su la ndaw si buggula topp, kon wàccoo nga
ak man. Waaye rikk bul yóbbu sama doom
foofa.» 9 Surga ba dugal loxoom ca suufu luppu
Ibraayma sangam ba, daldi giñ ca loola.
10 Ba loolu amee surga ba jële fukki giléem
ca giléemi sangam, dem, yóbbaale li gën ci
mboolem xeeti alalu sangam. Ma nga jëm réewu
Mesopotami, ga Naxor dëkk. 11 Ba muy jub dëkk
ba, daa yésal giléem ya fu dend akub seyaan
waxtuw ngoon, fekk jigéen ñay génn di rootsi.
12 Mu daldi ne: «Yaw Aji Sax ji, sama Yàllay sang
Ibraayma, ngalla nangul ma tey jii te laaye biir
sama sang Ibraayma. 13 Maa ngi nii taxaw ci bëtu

* **24:2** 24.2 dugal loxo ci suufu lupp mooy li bànni Israyil daan dogale ngiñ.

ndox mi, janqi dëkk bi di rootsi. 14 Janq bu ma
wax ne ko: “Doo yenniku sa njaq, may ma, ma
naan,” mu ne ma: “Naanal ba noppi, ma wëggal
la say giléem,” na kooka di ki nga jagleel sa jaam
Isaaxa. Noonu laay xame ne laaye nga biir sama
sang.»

15 Laata muy ñaan ba noppi sax, gis na Rebeka
gàddu njaqam, di ñëw. Rebeka moomu di doomu
Betuwel te di sëtu Milka ak Naxor, miy magu
Ibraayma. 16 Ndaw su taaru la woon, di ab janq
bu séyagul. Naka la wàcc ba ca seyaan ba,
duy njaqam, yéegaat. 17 Surga ba daw, daje ak
moom ne ko: «Doo ma may tuuti ci sa njaq li,
ma naan.» 18 Mu ne ko: «Ahakay, sang bi,» daldi
gaaw, yenniku njaq la, may ko mu naan. 19 Ba
ko ndaw si mayee, mu naan ba noppi, da ne
ko: «Xaaral, ma wëggal la giléem yi, ñu naan
ba noppi.» 20 Mu daldi gaaw, sotti njaq la ca
mbalka ma, dawaat rootali giléem yi ca seyaan
ba. 21 Waa ja ne ko jàkk, ne tekk, di seet, ba xam
ndax Aji Sax ji àntal na yoonam am déet.

22 Ba giléem ya naanee ba sottal, waa ji jël
jaarob bakkan bu wurus bu tollook juróom
benni garaam, ak ñaari lami wurus yu tollu ci
téeméeri garaam, takkal ko. 23 Mu ne ko: «Wax
ma, kan moo la jur?» Ak itam: «Ndax man
nanoo dal sa kër baay?» 24 Mu ne ko: «Betuwel
a ma jur, doomu Naxor ak Milka,» 25 teg ca ne
ko: «Waawaaw, ñax maak ngooñ maa nga fa,
ne gàñña, te it manees na faa dal.» 26 Waa ji nag
sujjóot, sant Aji Sax ji, 27 daldi ne: «Cant ñeel
na Aji Sax ji, sama Yàllay sang, Ibraayma, moom

mi masula noppee laaye biir sama sang, te masu
koo ñàkke worma. Man it, Aji Sax ji wommat na
ma ba sama kër bokki sang!»

28 Janq bi nag daw dem, nettali waa kër
yaayam la xew lépp. 29 Rebeka amoon na
càmmiñ lu tudd Laban. Laban daldi gaawtu
génn, fekki waa ja ca seyaan ba. 30 Booba gis
na jaaro ba ak lam, ya ca loxol jigéenam Rebeka,
te dégg na jigéenam di nettali la ko waa ja wax.
Loolu tax mu dem ca waa ja, fekk ko ca giléem
ya ca seyaan ba. 31 Mu ne ko: «Yaw mi Aji
Sax ji barkeel, agsil boog! Looy toog ci àll bi;
waajalal naa la ab dal, te giléem yi am nañu fu
ñu nekk.» 32 Waa ja daldi àgg ca kër ga, ñu sippi
giléem ya, may leen ñax ak ngooñ, may waa ja
ndox, mu jàngu, moom ak ñi mu àndal, 33 ba
noppi ñu taajal ko lu mu lekk. Mu ne: «Déedéet,
duma lekk mukk kay, te waxuma li ma taxa jóg.»
Laban ne ko: «Kon nag waxal.»

34 Mu ne: «Man surgab Ibraayma laa. 35 Aji Sax
ji dafa barkeel sama sang lool, ba muy boroom
daraja. May na ko jur gu gàtt ak gu gudd, xaalis
ak wurus ak ay surga yu góor ak yu jigéen ak ay
giléem aki mbaam. 36 Sama soxnas sang Saarata
nag dem na ba màggat, doora amal sama sang
doom ju góor. Doomam jooju la jox li mu moom
lépp. 37 Sama sang nag giñloo ma ne: “Bul
jëlal mukk sama doom soxna ci biir jigéeni waa
réewu Kanaan, gi ma dëkk. 38 Waaye demal
ca sama kër baay, ca samay bokk, nga jëlal fa
sama doom soxna.” 39 Ma ne sama sang: “Bu
ndaw sa nanguwula ànd ak man nag?” 40 Mu ne

ma: “Aji Sax, ji ma topp, dina yónni malaakaam,
mu ànd ak yaw, ba àntalal la sa yoon, nga jëlal
sama doom soxna ca sama kër baay, ca sama
biiri bokk. 41 Boo demee ba ca samay bokk, wàcc
nga, ndax bu ñu la mayul soxna, wàccoo nga ak
man.” 42 Ba ma agsee tey jii ca seyaan ba, damaa
wax ne: “Aji Sax ji, sama Yàllay sang Ibraayma,
ndegam nar ngaa àntal yoon wi may dox, ngalla
may ma lii: 43 maa ngii taxaw ci seyaan bi; janq
bay ñëw rootsi, ma ne ko: ‘Doo ma may tuuti ci
sa njaq li, ma naan,’ 44 mu ne ma: ‘Naanal ba
noppi, ma wëggal la say giléem,’ kooku na di
soxna, si Aji Sax ji jagleel sama doomu sang.”

45 «Bala maa ñaan ba noppi, Rebeka ne jimeet,
gàddu njaqam, wàcc ca seyaan ba, di root. Ma
ne ko: “May ma, ma naan.” 46 Mu gaaw yenniku
njaq li, daldi ne ma: “Naanal ba noppi ma
wëggal la say giléem.” Ma naan ba noppi, mu
wëggal ma giléem yi. 47 Ma laaj ko ne ko: “Kan
moo la jur?” Mu ne: “Betuwel, doomu Naxor ak
Milka.”

«Ca laa ko takkal jaaro bi ci bakkanam, ak lam
yi ciy loxoom. 48 Ba mu ko defee ma sujjóotal Aji
Sax ji, sant Aji Sax jiy sama Yàllay sang Ibraayma,
ndax jubal na sama yoon, ba ma jëlal doomam
soxna ciy bokkam. 49 Léegi nag ndegam nar
ngeena rafetoo ak sama sang tey sàmm kóllëre,
xamal-leen ma ko, ba mu leer. Su ngeen ko narul
it, waxleen ma, ma xam nu may def.»

50 Laban ak Betuwel ne ko: «Mbir moomu de
ci Aji Sax ji la jóge, te amunu ci dara lu nuy
wax. 51 Rebekaa ngoogu, jëlal te dem, muy sa
soxnas doomu sang, ni la ko Aji Sax ji tegtale.»

52 Naka la surgab Ibraayma dégg yooyu kàddu,
daldi sujjóotal Aji Sax ji.

53 Surga ba nag génne ay gànjari xaalis ak yu
wurus booleek ay yére, jox Rebeka. Càmmiñ la
ak yaay ja itam, mu may leen alal ju takku. 54 Ba
loolu weesee mu doora lekk, daldi naan, moom
ak ñi mu àndal. Ñu fanaan fa keroog.

Ba ñu yewwoo ca ëllëg sa, surga ba ne:
«Bàyyileen ma nag, ma dellu ca sama sang.»
55 Càmmiñal ndaw sa ak yaay ja daldi ne ko:
«Xanaa kay janq bi dina toogaat ak nun ab diir
boog, maanaam fii ak sibbir, doora dem.» 56 Mu
ne leen: «Gannaaw Aji Sax ji àntal na sama
yoon, tee ngeen ma baña yeexal, te bàyyi ma
rekk, ma dellu ca sama sang?» 57 Ñu ne ko: «Kon
nag nanu woo janq bi, laaj ko moom ci boppam.»
58 Ci kaw loolu ñu woo Rebeka, ne ko: «Ndax
dangay ànd ak waa ji léegi?» Mu ne: «Waaw.»
59 Ba loolu amee càmmiñ ya bàyyi seen jigéen
Rebeka, moom ak surga, bi ko yar te daan ko
nàmpal, ñu ànd ak surgab Ibraayma ak ñi ko
topp, ñu dem. 60 Ña ngay ñaanal Rebeka, mu
barkeel, te naan:

«Éy jigéen sunu! Giiral, ba sos ay junniy junni,
te sa askan teg ay bañam tànk.»

61 Gannaaw loolu Rebeka ànd ak xale yu jigéen,
yiy jaamam, ñu war ay giléem, topp waa ja.
Surga ba daldi dem, yóbbu Rebeka.

62 Loolu fekk na Isaaxa dëkk ca àllub Negew.
Mu demoon nag teenu Laxay Roy, ba ñibbsi.
63 Genn ngoon Isaaxa génn, di doxantu ca àll
ba. Naka la ne sigget xool, séen giléem yuy ñëw.

64 Rebeka it ne sigget, gis Isaaxa. Mu ne cëpp nag,
wàcc giléem ga, 65 daldi ne surga ba: «Waa jee ci
àll biy ñëw, jëm ci nun, kan a?» Surga ba ne ko:
«Sama sang la de.» Rebeka daldi jël muuraay
ba, muuroo. 66 Surga ba nag nettali Isaaxa li mu
def lépp. 67 Ba loolu wéyee Isaaxa yóbbu Rebeka
ca xaymab yaayam Saarata, muy soxnaam, di ku
mu bëgg, te di ko muñe yaayam, ndax fekk na
mu faatu.

25

Ibraayma nelaw na

1 Ibraayma jëlaat na soxna su tudd Ketura,
2 am ca Simran ak Yogsan ak Medan ak Majan
ak Yisbag ak Suwa. 3 Yogsan jur Saba ak Dedan.
Askani Dedan ñooy Asureen ñi, Letuseen ñi ak
Lewumeen ñi. 4 Doomi Majan di Efa ak Efer
ak Anog ak Abida ak Elda. Ñooñu ñépp xeetu
Ketura lañu.

5 Ibraayma nag donale Isaaxa lépp lu mu
moom. 6 Doom yu góor, ya mu am aki
nekkaaleem, mu may leen alal ca ba muy dund,
ba noppi yebal leen penku, ñu sanci ca réewu
penku, ba sore doomam Isaaxa*.

7 Ati Ibraayma téeméer la ak juróom ñaar
fukk ak juróom (175). 8 Ba loolu weesee la
bakkanu Ibraayma rot, mu nelaw, fekki ay maa-
mam, gannaaw ba mu guddee fan, ba màggat
lool te barkeel. 9 Isaaxa ak Ismayla, doomam

---

* **25:6** 25.6 Ca yooya jamono, nit manoon naa am ay soxna yu am cér bu mat sëkk, ak yeneen soxna, yu gëna néewle sañ-sañ, ñoom ak seeni doom.

yu góor ya, rob ko ca xuntim xeer ma ca
Magpela te jàkkaarloo ak Mamre, ca toolub
Efron doomu Sowar, Etteen ba. 10 Tool ba
Ibraayma jëndoon ca Etteen ña, foofa lañu denc
Ibraayma ak soxnaam Saarata. 11 Gannaaw ba
Ibraayma nelawee, Yàlla barkeel na doomam
Isaaxa. Isaaxaa ngi dëkkoon ca wetu teenu
Laxay Roy.

Askanu Ismayla

(Saar 25.12-18)

12 Ismayla moomee nag, doomu Ibraayma
jaak Ajaram Misra, ma doon jaamub Saarata,
askanam mooy lii. 13 Turi doomi Ismayla yu
góor yaa di: Nebayot, taawub Ismayla, ña ca
topp di Kedar ak Adabeel ak Mibsam 14 ak Misma
ak Duuma ak Maasa 15 ak Adàdd ak Tema ak
Yetur ak Nafis ak Kedama. 16 Ñooñu ñooy doomi
Ismayla yu góor, seeni tur a ngoog, ñuy fukki
garmi ak ñaar yu jiite seeni mbooloo ci seeni
sanc ak seeni dal. 17 Ati Ismayla téeméer la ak
fanweer ak juróom ñaar (137). Gannaaw loolu
la nelaw, fekki ay maamam.

18 Ña nga dëkkoon diggante ba dale Awila ba
Sur ga jàkkaarlook Misra, booy jëm Asur. Noonu
la fa askanu Ismayla sance, jàkkaarlook doomi
baayam yépp.

Askanu Isaaxa doomu Ibraayma

(Saar 25.19—35.29)

19 Isaaxa doomu Ibraayma ju góor ja, askanam
mooy lii. Ibraaymaa jur Isaaxa. 20 Isaaxa
am ñeent fukki at, jël Rebeka doomu Betuwel,
Arameen, bi dëkke diiwaanu Padan Aram, dib

jigéenu Laban, Arameen ba. 21 Gannaaw ga
soxnas Isaaxa amul doom, Isaaxa dagaanal ko
Aji Sax ji, mu nangul ko, soxna si daldi ëmb.
22 Doom yi nag di buuxante ci biiram, ba mu
naan: «Ndegam nii la kay, jaru ko woon!» Ci
kaw loolu soxna si dem, diis ko Aji Sax ji.
23 Aji Sax ji ne ko:

«Ñaari giir nga ëmb,
nara am ñaari xeet yuy xaajaloo,
wenn wi mooy ëpp doole wi ci des,
te mag ji mooy surgawu rakk ji†.»

24 Ba mu demee ba wara mucc, amul lu moy
ay seex. 25 Naka noona ka jëkka gane àddina
xonq, yaram wi sëq lipp, mel ni mbubbum der
mu ne sàyy aki kawaram, ñu tudde ko Esawu
(mu firi Ku jëxëm). 26 Gannaaw ga ka ca des topp
ca, loxo ba jàpp ca téstënu Esawu. Ñu tudde
ko Yanqóoba (mu firi Jàpp ci téstën)‡. Ba leen
Rebeka di am, fekk na Isaaxa am juróom benn
fukki at.

Esawu sàggane na céram

27 Ba mu ko defee gone ya di màgg, Esawu
di rëbbkat bu ñaw, di ku bëgg àll; Yanqóoba
moom di nit ku gàtteñlu§ te bëggoon toogaayu
kër. 28 Isaaxa nag am cofeel ci Esawu ndax li muy
lekk ci am rëbbam, te Rebeka moom gëna sopp
Yanqóoba.

† **25:23** 25.23 Ci bànni Israyil, seex, bi jëkka juddu, moo mag ki mujja juddu. ‡ **25:26** 25.26 Jàpp ci téstën mu ngi tekki ci waxin «suufu nit, ba am loo nangu ci moom». § **25:27** 25.27 gàtteñlu gi ci Yanqóoba moo waraloon xamul dara ci rëbb.

29 Mu am bés Yanqóoba di togg ndambel
ñebbe ju xonq, yemook Esawu jóge ca tool ya,
xiif ba ne ñedd. 30 Mu ne Yanqóoba: «Gaawe
ma ci ndambe lee waay, ba ma duy sama biir ci
sa ndambe lu xonq loolu, ndax xiif a ngi may
rey.» Loolu moo tax ñu tudde Esawu, Edom
(mu firi Xonqe). 31 Yanqóoba ne ko: «Danga
ma koy jëkka wecci sa céru ndono bi nga yeyoo
ndax li ngay taaw*.» 32 Esawu ne: «Man miy
waaja dee ak xiif, ana lu ma céru taaw di jariñ?»
33 Yanqóoba ne ko: «Giñal ma jëkk.» Esawu
giñal ko ko, mu jaay Yanqóoba ndono, li mu
yeyoo ndax li muy taaw. 34 Yanqóoba jox Esawu
mburu ak ndambe, mu lekk, naan, daldi jóg dem
yoonam. Noonu la Esawu sàgganee céru taaw,
bi mu yeyoo.

26

Isaaxa nëbbu na waa Gerar ngir mucc

1 Ba loolu wéyee xiif am ca réew ma, muy
xiif bu wuute ak ba woon ca jamonoy Ibraayma;
Isaaxa nag dem Gerar ca Abimeleg, buurub waa
Filisti.
2 Foofa Aji Sax ji feeñu ko fa ne ko: «Bul dem
Misra, waaye nanga toog ci réew mi ma lay wax.
3 Dalal ci réew mii; dinaa ànd ak yaw, barkeel
la. Yaak sa askan laay jox suuf sii sépp, te dinaa
sàmm li ma giñaloon sa baay Ibraayma. 4 Dinaa
ful sa askan ni biddiiwi asamaan, dinaa jox sa
askan suuf sii sépp, te it ci saw askan la xeeti

* **25:31** 25.31 Ci bànni Israyil, taaw mooy mujj doon kilifag kër, te mooy ëpple ay rakkam ab cér ci ndono.

àddina sépp di barkeele, 5 ndax Ibraayma déggal
na ma, dénkoo na sama ndénkaane, ak samay
santaane, ak sama dogali yoon, ak samay yoon.»

6 Isaaxa nag toog Gerar. 7 Góori foofa laaj ko
ndaw si mu àndal, lu mu doon ci moom, mu
ne: «Sama jigéen la.» Dafa bañoona wax ne
soxnaam la, ngir ragal waa foofa rey ko ndax
taaru Rebeka. 8 Ba ñu fa toogee ba mu yàgg,
mu am bés Abimeleg, buurub waa Filisti tollu
ci palanteeram, gis leen, fekk yóo Isaaxaa ngay
raay soxnaam Rebeka. 9 Abimeleg woolu Isaaxa
ne ko: «Kii kay ndeke sa soxna la! Noo mana
waxe ne sa jigéen la?» Isaaxa ne ko: «Damaa
waxe noonu, ngir ñu bañ maa rey ndax moom.»
10 Abimeleg ne ko: «Li nga nu def nag? Xaw tuuti
kenn ci nit ñi tëdde sa soxna, te kon nga yóbbe
nu tooñ.» 11 Abimeleg daldi fay doxe àrtu waa
réewam mépp ne leen: «Ku laal waa jii walla
soxnaam, dees na ko rey.»

Isaaxa fas na kóllëre ak Abimeleg

12 Gannaaw loolu Isaaxa bey ca réew ma, góob
ca at ma lu tollook téeméeri yoon la mu ji woon,
ndax Aji Sax ji da koo barkeel. 13 Alalam di
yokku, muy gëna barele, ba mujj am doole lool,
14 am géttu jur gu gudd ak gu gàtt, ak ay surga
yu bare, ba tax waa Filisti iñaane ko, 15 bay
sakk ak a sëkk mboolem teen, yi surgay baayam
Ibraayma gasoon ca jamonoom. 16 Abimeleg
daldi ne Isaaxa: «Demal, ba sore nu, ndax danga
noo ëpp doole lool.» 17 Isaaxa jóge foofa, dali ca
xuru Gerar, sanc fa.

18 Ba loolu weesee Isaaxa sikkli teen, yi ñu
gasoon ca jamonoy baayam Ibraayma, te waa Fil-
isti sakkoon leen gannaaw ba Ibraayma nelawee.
Ca la tudde teen yi tur, ya leen baayam tudde
woon. 19 Surgay Isaaxa gasaat ca xur wa, jot
ndox mu neex. 20 Teewul sàmmi Gerar di
soowook sàmmi Isaaxa naan: «Nun noo moom
ndox mi.» Mu tudde teen ba Eseg (mu firi Coow),
ndax li ñu soowoo ak moom. 21 Ñu gasaat ab
teen, xuloo amati ca, mu tudde ko Sitna (mu firi
Xuloo). 22 Mu jóge foofa, gasati teen, jàmm ne
ñoyy, mu tudde ko Reyobot (mu firi Fu yaatu),
ndax da ne: «Léegi Aji Sax ji yaatal na nu, te
dinanu woomle ci réew mi.»

23 Ba mu fa jógee, dafa dellu Beerseba.
24 Guddi googu Aji Sax ji feeñu ko ne ko: «Maay
Yàllay Ibraayma sa baay; bul ragal dara, ndax
maa ngi ànd ak yaw. Dinaa la barkeel, ful sa
askan ndax sama jaam Ibraayma.» 25 Isaaxa nag
sàkk fa sarxalukaay, tudd fa Aji Sax ji, wormaal
ko, ba noppi samp fa xaymaam. Te itam ay
surgaam bënn nañu fa ab teen.

26 Ci diggante boobu Abimeleg dafa jóge
Gerar, dem fekki ko, ànd ak Awusat, ma doon
wóllëreem, ak Pikol, njiital xarekatam. 27 Isaaxa
ne leen: «Lu waral ngeen fekksi ma fii, gannaaw
dangeen maa bañ, ba dàq ma?» 28 Ñu ne ko: «Gis
nanu bu baax ne Aji Sax ji ànd na ak yaw; moo
tax nu ne ayca nu waatoo ci sunu digganteek
yaw te fasanteek yaw kóllëre. 29 Su ko defee doo
nu def dara lu bon, gannaaw defunu la dara lu
bon, xanaa lu baax rekk, ba yebal la, nga dem ci
jàmm. Kon léegi yal na la Aji Sax ji barkeel.»

30 Isaaxa nag berndeel leen, ñu bokk lekk, ba
noppi naan. 31 Ca ëllëg sa, ñu xëy suba teel, daldi
waatoo, Isaaxa door leena yiwi, ñu dem ci jàmm.
32 Ca bés booba ay surgay Isaaxa ñëw nañu,
di ko wax lu jëm ci teen, ba ñu doon gas, ne ko:
«Gis nanu ndox.» 33 Isaaxa tudde teen ba Siba
(mu firi Waatoo), moo tax turu dëkk ba, ba fii nu
tollu, di Beerseba (mu firi Teenu waat ga).

Esawu jël na ay soxna

34 Esawu am na ñeent fukki at, jël na soxna ku
ñuy wax Yudit, muy doomu Beeri, miy Etteen,
jëlaat Basmat doomu Elon, miy Etteen. 35 Jigéen
ñooñu mu jël nag di naqar wu réy ci Isaaxa ak
Rebeka.

27

Yanqóoba jëkk na Esawu ci ñaanam

1 Ba Isaaxa màggatee, te bët yi naqari, ba
gisatul, am na bés mu woo taawam Esawu ne
ko: «Doom.» Mu ne ko: «Naam.» 2 Isaaxa ne
ko: «Déglul, ma wax la. Màggat naa te xawma
sama bésu dee. 3 Kon léegi jëlal say gànnaay:
say fitt ak sa xala, nga dem ca àll ba, rëbbali ma.
4 Toggal ma ko, ba mu neex, ni ma ko bëgge, indil
ma, ma lekk, ndax ma ñaanal la lu ma tibbe ci
sama xol, bala may dëddu.» 5 Fekk na Rebekaa
ngi déglu, ba Isaaxay wax ak doomam Esawu.
Esawu daldi dem ca àll ba, rëbbi lu mu toggsi.
6 Rebeka moom ne doomam Yanqóoba: «Dégg
naa sa baay wax sa mag Esawu ne ko: 7 “Demal
rëbbi, indil ma, toggal ma ko lu neex, ma lekk,
ba ñaanal la, Aji Sax ji seede, bala may dëddu.”

8 Kon nag doom, defal lii ma lay wax. 9 Demal ca
gétt ga, nga jàpp ñaari tef yu duuf, ma defaral
ko sa baay, ba mu neex, ni mu ko bëgge, 10 nga
yóbbul ko, ngir mu ñaanal la, bala moo dee.»

11 Yanqóoba ne yaayam: «Waaw, waaye sama
mag Esawu dafa jëxëm, te man sama yaram
rattax. 12 Xëy na sama baay làmbatu ma de, te
kon dina ne njublaŋ laa. Su ko defee ay móolu
laay yóbbe sama bopp, waaye du barkeb ñaan.»
13 Yaayam ne ko: «Bu la móoloo, Yàlla na ma
topp, doom. Defal li ma la wax rekk te dem indil
ma gàtt yi.»

14 Yanqóoba dem, jël gàtt yi, indil yaayam,
mu defar ba mu neex, ni ko baayam bëgge.
15 Rebeka daldi seet ca dencam la gën ca yérey
Esawu taaw ba, solal Yanqóoba doomam ju
ndaw. 16 Ba mu noppee, daa sàkk ca deri gàtt ya,
sànge loxo ya ak fi rattax ci doq gi, 17 doora boole
mburu ma ak ñam wa mu togg, jox doomam
Yanqóoba.

18 Mu dikk ci baayam, ne ko: «Baay.» Mu
ne ko: «Naam doom, kooku?» 19 Yanqóoba ne
baayam: «Mana Esawu sa taaw. Def naa li nga
ma wax. Jógal toog te lekk ci li ma la rëbbal,
ndax nga ñaanal ma ci sa xol.» 20 Isaaxa ne
doomam: «Moo doom! Noo def, ba gaawa jàpp
nii?» Yanqóoba ne ko: «Aji Sax jiy sa Yàlla, moo
ma ko jagleel.»

21 Isaaxa ne Yanqóoba: «Jegesil, ma làmb
la, ba mu wóor ma ne sama doom Esawoo.»
22 Yanqóoba nag jegesi, baayam Isaaxa làmbatu
ko ne: «Baat bi de baatu Yanqóobaa, waaye loxo

yi, loxoy Esawoo.» 23 Xàmmiwu ko, ndax li loxo
yi jëxëm ni yuy magam Esawu, ba tax mu ñaanal
ko. 24 Isaaxa laaj ko ne ko: «Mbaa wóor na
ne yaw ay Esawu?» Mu ne ko: «Waawaaw.»
25 Isaaxa ne ko: «Jottli ma fii ma lekk ci
sam rëbb, doom, ba ñaanal la ci sama xol.»
Yanqóoba jottli Isaaxa ndab li, mu lekk, daldi koy
may biiñ, mu naan. 26 Isaaxa ne ko: «Kaay fii,
fóon ma, doom.» 27 Yanqóoba jegesi, fóon ko,
xetu yére yi mu sol xeeñ Isaaxa, mu door koo
ñaanal ne ko:

«Sama xetu doom kay
xetug tool la,
bu Aji Sax ji barkeel.
28 Yal na la Yàlla may layub asamaan
ak ngëneeli suuf,
pepp ne gàññ, biiñ walangaan.
29 Yal na la ay giir nangul,
ay réew di la sujjóotal,
nga yilif say bokk,
te say doomi ndey di la sujjóotal.
Ku la móolooy alku,
te ku la ñaanal barkeel.»

30 Naka la Isaaxa noppee ñaanal Yanqóoba, ba
mu won baayam Isaaxa gannaaw rekk, Esawu,
mag ji, rëbbi ba ñëw, ne jalañ. 31 Mu togg moom
it, ba mu neex, indil baayam. Mu ne ko: «Jógal
baay, lekk ci sa rëbbum doom, ndax nga ñaanal
ma ci sa xol.» 32 Baayam Isaaxa ne ko: «Kooku?»
Mu ne ko: «Mana sa taaw Esawu.» 33 Isaaxaa
ngay lox, bay rag-ragi, daldi ne ko: «Kan? Ana ku
rëbbi woon nag, indil ma, ba ma lekk ba noppi?

Ñaanal naa ko bala ngaa ñëw. Te dina barkeel moos.»
34 Esawu dégg li baayam wax rekk, yuuxu
yuux gu réy ndax naqar. Mu ne baayam:
«Ngalla baay, ñaanal ma, man itam.» 35 Isaaxa
ne ko: «Sa rakk ñëw na, nax ma, ba yóbbu sa
ñaan.» 36 Esawu ne: «Moom kay moo yey tudd
Yanqóoba, ndax suufu na ma ñaari yoon. Sama
céru taaw la jëkka nangu, tey mu nangooti sama
ñaanu baay.» Mu teg ca ne: «Ndax desalaloo
ma ag ñaan?» 37 Isaaxa ne Esawu: «Mbaa am
naa lu ma la ñaanalati, doom? Ndax kat xas naa
koo def, muy sa kilifa, te bokkam yépp laa def
ñuy surgaam, te pepp ak biiñ laa ko woomale it,
ba mu ne gàññ.» 38 Esawu ne baayam: «Baay,
xanaa genn ñaan rekk nga am? Ngalla baay,
ñaanal ma, man itam!» Ca la Esawu ne yikkét
jooy. 39 Baayam Isaaxa ne ko:

«Déglul, ma wax la,
dinga dëkk fu sore ngëneeli suuf,
mbaa fu la layub asamaan tiime.
40 Sa saamar ngay dunde,
sa rakk di la yilif.
Waaye bés a ngi ñëw yaay sigiñu,
ba yenniku notaangeem.»

Yanqóoba dem na ca nijaayam

41 Esawu nag bañ Yanqóoba ndax barke ba ko
baayam ñaanal. Ma ngay wax ca xolam naan:
«Balaa yàgg ñu dëj sama baay, te bu boobaa
dinaa rey sama rakk Yanqóoba.» 42 Naka lañu
nettali Rebeka la taawam Esawu wax, mu woolu
Yanqóoba, doomam ju ndaw ja, ne ko: «Sa mag a

ngi fexee feyu, di la wuta rey. 43 Kon doom, defal
lii ma lay wax, demal làquji fa sama càmmiñ
Laban ca Karan, 44 nga toog fa moom ay fan,
ba kera sa meru mag giif. 45 Bu sa meru mag
giifee, ba mu fàtte li nga ko def, dinaa yónnee,
ñu jëlsi la. Duma seetaan mukk, ba boole leen
ñàkk, yeen ñaar ñépp, ci benn bés*!»

46 Gannaaw gi Rebeka ne Isaaxa: «Àddina soof
na ma ndax jigéeni Etteen ñi. Yanqóoba de, bu
jëlee ci jigéeni réew mi di Etteen ñu mel ni ñii,
sama dund gi, dee a koy gën!»

28

1 Ci kaw loolu Isaaxa woo Yanqóoba, ñaanal
ko, jox ko ndigal lii ne ko: «Bul jël ci jigéeni
Kanaan, 2 waaye demal Padan Aram ca sa kër
maam-góor, ji jur sa yaay, nga jël fa jabar ca
sa doomi nijaay Laban. 3 Yal na la Yàlla Aji
Man ji barkeel, nga jaboot lool te sa giir yokku,
ba sos ay mboolooy askan. 4 Yal na la barkeb
Ibraayma dal, yaak askan wi soqikoo ci yaw,
ba nga moom réew mii ngay doxandéem tey,
te Yàlla mayoon ko Ibraayma.» 5 Isaaxa daldi
yebal Yanqóoba, mu dem Padan Aram ca Laban
doomu Betuwel, Arameen bay càmmiñu Rebeka,
miy yaayu Yanqóoba ak Esawu.

Esawu jël na keneen soxna

6 Esawu nag yég ne Isaaxa ñaanal na
Yanqóoba, ba noppi yebal ko Padan Aram, ngir

---

* **27:45** 27.45 Dañoo yaakaar ne bu Yanqóoba dawuloon, Esawu dina ko rey, te kon dees na ko feyul, daldi rey Esawu.

mu jël fa soxna. Te it ba mu koy ñaanal, digal
na ko ne ko, bumu jël ca jigéeni Kanaaneen
ña. 7 Mu yég ne Yanqóoba déggal na baayam
ak yaayam, ba dem Padan Aram. 8 Loolu won
Esawu ne jigéeni Kanaan neexuñu baayam. 9 Ba
mu ko defee Esawu dem ca xeetu Ismayla, jël fa
Maalat doomu Ismayla, miy doomu Ibraayma, te
di jigéenu Nebayot, mu bokk ciy soxnaam.

Yanqóoba sàrtoo na ak Yàlla

10 Ba loolu wéyee Yanqóoba génn Beerseba,
wuti Karan. 11 Naka la dem, ba àgg fu ko jant
bi sowe, daldi fay fanaan. Mu jël ca doj ya fa ne
woon, gegenoo.

12 Guddi googu Yanqóoba dafa gént, gis raas bu
sampu ci suuf, te cat la sar asamaan, malaakay
Yàlla yi di ci yéeg ak a wàcc. 13 Ndeke Aji Sax
jaa nga tollu ca wetam. Mu wax ak moom ne ko:
«Maay Aji Sax ji, di sa Yàllay maam Ibraayma
te di Yàllay Isaaxa. Suuf si nga tëdd dinaa la ko
jox, yaak sa askan. 14 Saw askan dina ne gàññ
ni suuf. Dinga law penku ak sowu, ndijoor ak
càmmoñ. Ci yaw ak saw askan la giir yi ci kaw
suuf yépp di barkeele. 15 Maa ngi nii ànd ak yaw,
di la sàmm fépp foo jëm, te itam dinaa la délloosi
ci réew mii. Duma la bàyyi mukk, waaye dinaa
def li ma la wax lépp.»

16 Ci kaw loolu Yanqóoba yewwu ne:
«Ndekete Aji Sax ji mu ngi ci bérab bii, te
xawma ko woon.» 17 Ma nga tiit nag te naan:
«Bérab beeka raglu! Fii kay du fenn, fu dul kër
Yàlla; te mooy buntu asamaan.»

18 Ca suba teel Yanqóoba jóg, jël doj, wi mu
gegenoo woon, samp fa, muy xàmmikaay, ba
noppi sotti ci ag diw, sellale ko. 19 Ca la tudde
bérab ba Betel*, waaye ca njàlbéen Lus la dëkk
ba tuddoon. 20 Gannaaw loolu Yanqóoba dogu
na ne: «Su Yàlla àndee ak man, di ma sàmm
ci yoon wi may aw, di ma jox lu ma lekk ak
lu ma sol, 21 ba kera may dellu sama kër baay
ci jàmm, su boobaa, Aji Sax ji dina doon sama
Yàlla. 22 Doj wii ma samp, muy xàmmikaay,
mooy doon kër Yàlla, te lépp lu mu ma wërsëgal,
dinaa ko génneel fukkeel ba moos.»

29

Yanqóoba daje na ak Rasel

1 Ba loolu xewee, Yanqóoba awaat yoonam, ba
agsi réewum waa penku. 2 Mu yem foofa ca ab
teen ca àll ba, ñetti gétti gàtt goor ca wet ga,
ndax ca booba teen lañu doon wëgge gétt ya,
waaye doj wu réy moo uboon teen ba. 3 Bu gétt
yépp dajaloo foofa, sàmm yi doora àndandoo
béraŋ doj wa, mu moy buntu teen ba, ñu wëgg,
ba noppi delloo doj wa, mu ubaat teen ba.

4 Yanqóoba ne leen: «Bokki fan?» Ñu ne ko:
«Karan.» 5 Mu ne leen: «Ndax xam ngeen Laban
doomu Naxor?» Ñu ne ko: «Xam nanu ko kay.»
6 Mu dellu laaj leen ne leen: «Mbaa mu ngi ci
jàmm?» Ñu ne ko: «Jàmm rekk kay. Xoolal ndaw
see di ñëw, mook gàtt yi, mooy doomam Rasel.»
7 Yanqóoba ne leen: «Jant bi demagul fenn, ba

* **28:19** 28.19 Betel mu ngi tekki «kër Yàlla».

ngeen di dajale jur gi. Wëggleen gàtt yi, sàmmi
leen kay!» 8 Ñu ne ko: «Dunu ko man mbete gétt
yépp daje, nu béraŋ doj wi, ubbi teen bi, doora
wëgg gàtt yi.»

9 Na muy wax ak ñoom nag, Rasel agsi, indaale
gàtti baayam, ndaxte sàmm la woon. 10 Ba
Yanqóoba gisee Rasel, doomu nijaayam Laban,
moom ak gàtti nijaayam ya, dafa daagu ba ca
teen ba, béraŋ doj wa ko ub, daldi wëgg gàtti
Laban. 11 Ba loolu amee Yanqóoba fóon Rasel,
ne yikkét jooy. 12 Ca la Yanqóoba wax Rasel ne
ko: «Maak sa baay a bokk, ndax maay sa doomu
bàjjan Rebeka.» Rasel daw, yégal ko baayam.

13 Ba Laban déggee ne jarbaatam Yanqóoba
ñëw na, dafa daw gatandu ko, taf ko ci boppam,
fóon ko, yóbbu ko kër ga. Ba Yanqóoba nettalee
Laban lépp, 14 Laban da ne ko: «Yaw kay sama
jarbaat nga lenqe!» Yanqóoba toog na fa ak
moom lu mat weer. 15 Gannaaw loolu Laban ne
Yanqóoba: «Li ngay sama mbokk kat, taxul nga
war maa liggéeyal ci neen. Wax ma lan mooy sa
peyoor.»

16 Laban nag amoon na ñaari doom yu jigéen,
taaw ba di Leya, rakk ja di Rasel. 17 Leya di
ku bët ya yànjuloon, te Rasel nekkoon ku jekk
te neexa xool, 18 Yanqóoba bëgg Rasel lool, ba
ne Laban: «Dinaa la liggéeyal juróom ñaari at
ngir Rasel sa doom ju ndaw ji.» 19 Laban ne
ko: «Ma may la ko de moo ma gënal may ko
keneen. Kon toogal ci man.» 20 Ci kaw loolu
Yanqóoba liggéeyal Laban diiru juróom ñaari at
ngir Rasel, te mu mel ni ay fan rekk ci moom
ndax mbëggeel, gi mu am ci Rasel.

21 Loolu wéy, Yanqóoba ne Laban: «Jox ma
sama jabar, ma séetal ko, ndax àpp bi jot
na.» 22 Laban nangu, daldi togglu ay reer, woo
ca waa gox ba bépp. 23 Timis jot Laban jël
doomam Leya, jébbal ko Yanqóoba, mu dëkkoo
ko. 24 Ci biir loolu Laban jël jaamam bu jigéen
bu ñuy wax Silpa, may ko doomam Leya, mu dib
jaamam.
25 Ba bët setee, Yanqóoba fekk muy Leya. Mu
ne Laban: «Waaw, li nga ma def nag? Du Rasel
a taxoon ma liggéeyal la? Lu tax nga wor ma?»
26 Laban ne ko: «Rakk jëkka séy taaw daal, du
aada fii. 27 Séetul ak kii, ba ayu bésam mat, ma
door laa jox ki ci des, soo ma dee liggéeyaatal
diiru juróom ñaari at.» 28 Yanqóoba nangu,
daldi séetu ak Leya ayu bés, ba noppi Laban
jébbal ko doomam Rasel. 29 Booba la Laban
may Rasel jaamam bu jigéen bu ñuy wax Bilaa,
mu dib jaamam. 30 Yanqóoba nag dëkkoo Rasel,
mi mu gënoona bëgg Leya. Ci kaw loolu mu
liggéeyaatal Laban juróom ñaari at.

Lu jëm ci njabootu Yanqóoba

31 Ba Aji Sax ji gisee ne Leya fonkeesu ko, mu
may ko, mu taawlu, te Rasel moom manula am
doom. 32 Ba Leya ëmbee, am doom ju góor,
da koo tudde Ruben (mu firi Gisleen, doom ju
góor a ngi), ndaxte Leya da ne: «Aji Sax ji gis
na sama toroxte. Léegi sama jëkkër dina ma
bëgg.» 33 Mu dellu ëmb, am doom ju góor. Mu
ne: «Aji Sax ji yég na ne fonkeesu ma, looloo tax
mu mayaat ma doom jii.» Mu tudde ko Simeyon
(mu firi Kiy dégg). 34 Mu delluwaat ëmb, am

doom ju góor, ba noppi waxaat ne: «Bii yoon
sama jëkkër dina am cofeel ci man, ndax jural
naa ko ñetti doom yu góor,» loolu tax mu tudde
ko Lewi (mu firi Boroom cofeel). 35 Mu dellooti
ëmb, am doom ju góor daldi ne: «Bii yoon dinaa
sant Aji Sax ji,» loolu tax mu tudde ko Yuda (mu
firi Cant). Gannaaw loolu njuram taxaw.

30

1 Ba Rasel gisee ne amalul Yanqóoba doom,
dafa ñee magam, ba tax mu wax Yanqóoba
ne ko: «Nanu am ay doom, mbaa ma dee.»
2 Yanqóoba mere ca Rasel ne ko: «Ndax maay
Yàlla, mi la teree am doom?» 3 Mu ne ko:
«Xoolal, sama jaam Bilaa ngii; dëkkoo ko, ndax
mu amal ma doom, ba jabootal ma.» 4 Ci
kaw loolu mu may ko jaamam Bilaa, muy sox-
naam. Yanqóoba dëkkoo Bilaa, 5 mu ëmb, amal
Yanqóoba doom ju góor. 6 Bi loolu amee Rasel
ne: «Yàlla àtte na ma; dégg na sama ñaan, ba
may ma doom.» Mu tudde ko nag Dan (mu firi
Kiy àtte). 7 Gannaaw ga Bilaa, jaamub Rasel,
ëmbaat, dellu amal Yanqóoba doom ju góor.
8 Rasel ne: «Bëre naa ak sama mag bëre bu
réy, ba daan,» daldi ko tudde Neftali (mu firi Kiy
bëre).

9 Leya moom it xam ne taxawaayam yàgg na,
mu fab jaamam Silpa, may ko Yanqóoba. 10 Bi
loolu amee Silpa, jaamub Leya, amal Yanqóoba
doom ju góor. 11 Leya ne: «Ndaw wërsëg wu
réy!» daldi ko tudde Gàdd (mu firi Wërsëg).
12 Silpa jaamub Leya dellu, amal Yanqóoba doom
ju góor. 13 Leya ne: «Éey waay, maaka bég! Jeeg

ji dinañu ma wooye boroom mbégte mi.» Mu
tudde ko nag Aser (mu firi Boroom mbégte).
14 Mu am bés ñuy góob bele, Ruben dem tool,
sàkke ca gàncax gu ñu naan màndaragoor*,
indil ko yaayam Leya. Rasel ne Leya: «Ngalla
may ma ci màndaragoor ji la sa doom in-
dil.» 15 Teewul mu ne ko: «Ndax nangu sama
jëkkër rekk doyu la, ba nga bëgg cee boole
màndaragoor ji ma sama doom indil?» Rasel ne
ko: «Kon jox ma ci màndaragoor ji sa doom indi,
ma wecci la ko sama ayu tey boog.»
16 Yanqóobaa ngay jóge tool ca ngoon, Leya
génn, gatandu ko, ne ko: «Fi man nga wara
aye tey, ndaxte jënde naa ay gi màndaragoor
ji sama doom indi.» Yanqóoba daldi féete ca
moom guddi googu. 17 Yàlla nangul Leya, mu
ëmb, am ak Yanqóoba seen juróomeelu doom
ju góor. 18 Leya neeti: «Yàlla da maa fey, ndax
maa may sama jëkkër sama jaam.» Mu tudde
ko Isaakar (mu firi Boroom pey). 19 Gannaaw
gi Leya ëmbaat, am ak Yanqóoba seen juróom
benneelu doom ju góor. 20 Booba la ne: «Yàlla
defal na ma teraanga ju réy. Bii yoon sama
jëkkër dina ma teral, ndax amal naa ko juróom
benni doom yu góor.» Moo tax mu tudde ko
Sabulon (mu firi Teraanga). 21 Gannaaw ga mu
am doom ju jigéen, tudde ko Diina.
22 Ba loolu amee Yàlla geestu Rasel, nangul ko,
may ko doom. 23 Mu ëmb, am doom ju góor,
daldi ne: «Yàlla teggil na ma gàcce.» 24 Moo

* **30:14** 30.14 màndaragoor gàncax la gu ñu yaakaar ne day giiral jigéen.

tax mu tudde ko Yuusufa (mu firi Yal na dolli), ndax dafa ne: «Yal na ma Aji Sax ji dollil doom ju góor.»

Yanqóoba woomle na

25 Ba Rasel amee doom ci Yuusufa, Yanqóoba
da ne Laban: «Yiwi ma boog, ma dellu sama
réew ca sama kër. 26 Su ko defee nga jox ma
samay doom ak sama jabar yi taxoon ma di la
liggéeyal, te bàyyi ma, ma dem, ndax yaw ci sa
bopp xam nga li ma la liggéeyal.» 27 Laban ne
ko: «Ngalla waay, déglu ma, ngir sama ngisaane
won na ma ne Aji Sax ji barkeel na ma ndax yaw.
28 Wax ma loo may feyeeku rekk, dinaa la ko fey.»
29 Yanqóoba ne ko: «Yaw ci sa bopp xam nga ni
ma la liggéeyale ak ni sa gétt mujj mel ndax man;
30 ndaxte lu néew nga amoon laata may ñëw,
te yokku na, ba bare lool, ngir Aji Sax ji da laa
barkeel ndax man. Waaye léegi nag, liggéeyal
sama waa kër bopp jot na xanaa?» 31 Laban
dellu ne ko: «Dama ne, ñaata laa lay fey?»
Yanqóoba ne ko: «Doo ma jox dara. Boo nangoo
lii ma lay wax, dinaa sàmmaat say gàtt, wattu
ko. 32 Damay seet tey jii ci biir jur gu gàtt gépp,
génne ci xar yu ñuul yépp†, ak bëy, yi todde ak
yi tippante yépp, ñu doon sama peyoor‡. 33 Ëllëg
aki sibbir booy seetsi sama peyoor, sama njubtee
may layool: lépp lu toddewul te tippantewul ci

† **30:32** 30.32 Ca yooyu jamono xar yi dañu daan faral di weex, bëy yi farala ñuul te duñu rax. ‡ **30:32** 30.32 Fii dañoo topp téereb kàddug Yàlla gi ni ñu ko tekkee ci làmmiñu gereg, te ci booba téere melow todde ak tippante bëy yi rekk a ko féetewoo.

biir bëy yi ak lu ñuulul ci mburt yi, boo ko gisee
ci man, càcc la.» 34 Laban ne: «Waaw, kon baax
na.»

35 Ca bés booba Laban dafa ber sikket, yi
seereer te todde, ak bëy, yi tippante te todde,
maanaam yi rax, ak xari menn melo yu ñuul yi,
daldi leen dénk ay doomam. 36 Gannaaw loolu
mu doxale digganteem ak Yanqóoba doxu ñetti
fan. Yanqóoba nag di sàmm li des ci gàtti Laban.

37 Ci kaw loolu Yanqóoba tànn ñetti garab yu
ñuy wax pëpalyee, gerte-tubaab ak palataan, gor
ci bant yu tooy, xànc-xàncee ko, ba mu defi rëdd
yu weex. 38 Mu yeb bant, ya mu xànc-xàncee,
ca naanukaay ya, mu janook jur ga, ca mbalka
ya jur gay naane, ndax fa la jur ga daan tëboo.
39 Loolu tax bëy yay tëbu ca wetu car ya, di jur
doom yu seereer, yu tippante ak yu todde. 40 Xar
ya, Yanqóoba da leena ber, tey fexe ñuy janook
lépp lu seereer ak lu ñuul ci biir juru Laban.
Noonu la sàkke juru boppam, bañ koo boole ak
juru Laban. 41 Saa yu jur gi ëpp doole dee tëbu,
Yanqóoba yeb car yi ci naanukaay yi, tiimale ci
jur gi, ngir bu ñuy tëbu, ne ci jàkk. 42 Bu jur gu
xiibon gi dee tëbu, mu bañ leena tegal dara. Muy
def noonu ba jur gi xiibon, di gu Laban, gi am
doole, di gu Yanqóoba. 43 Waa ji mujj na barele
lool, am gàtt yu ne gàññ ak ay jaam yu góor ak
yu jigéen ak ay giléem aki mbaam-sëf.

31

Yanqóoba toxu na, jëm Kanaan

1 Ba loolu amee mu am bés Yanqóoba dégg
doomi Laban ya naan, Yanqóoba nangu na li
seen baay amoon lépp, te ci seen alalu baay la
sàkkoo alalam jooju jépp. 2 Naka la Yanqóoba
gis kanamu Laban, daldi xam ne melatul, na mu
meloon ci moom. 3 Aji Sax ji wax Yanqóoba ne
ko: «Dellul ca sa réewu maam ya, ca say bokk.
Dinaa ànd ak yaw.»

4 Yanqóoba woolu Rasel ak Leya ca tool ya,
fa gàttam ya nekk. 5 Mu ne leen: «Gis naa
seen kanamu baay. Xam naa ne melatul na mu
meloon ci man. Waaye sama Yàllay baay ay
ànd ak man. 6 Yeen ci seen bopp xam ngeen
ne liggéeyal naa seen baay sama kem kàttan.
7 Teewul seen baay wor ma, soppi sama peyoor
fukki yoon ak juróom, waaye Yàlla seetaanu
ko, mu di ma lor. 8 Bu nee: "Yi tippanteey sa
peyoor," jur gépp jur lu tippante; mbaa mu ne:
"Yi seereer ay sa peyoor," jur gépp jur lu seereer.
9 Nii la Yàlla nangoo seen juru baay, jox ma.

10 «Ba ñu demee ba jur giy wara tëbu, damaa
jeneer sikket yiy tëb bëy yi yépp di lu seereer ak
lu tippante mbaa ñu raxe. 11 Ca la ma malaakam
Yàlla ma wax ci biir gént gi ne ma: "Yanqóoba,"
ma ne ko: "Naam." 12 Mu ne ma: "Siggil, xool
sikket yiy tëb bëy yi yépp, yii dañoo seereer,
yee todde, yi ci des tippante, ndaxte gis naa li
la Laban di def lépp. 13 Maay Yàlla, ja la feeñu
woon Betel, fa nga samp doj, sotti ci diw, sellale
ko, te dogu woon fa ci man. Léegi nag jógal,
génn réew mii, dellu ca réew, ma nga juddoo."»

14 Rasel ak Leya ne ko: «Ndax amati

nanu benn cér walla ndono sunu kër baay?
15 Doonunu lu moy ay doxandéem ci moom de!
Nde da noo jaay, lekk sunu njég, ba mu jeex
tàkk. 16 Te mboolem alal, ji Yàlla nangoo ci sunu
baay, noo ko moom, nun ak sunuy doom. Kon
nag léegi lu la Yàlla wax rekk, def ko.»
17 Yanqóoba daldi dajale ay doomam ak ay
soxnaam, waral leen giléem, 18 ñu ànd tegu ca
yoon wa, yóbbaale géttam gépp ak mboolem
alal ju mu liggéey. Mooy gétt, ga mu sàkkoo
Padan Aram. Ña ngay ñibbi kër baayam Isaaxa
ca réewu Kanaan.
19 Fekk na Laban dem wati ay xaram*. Ci
biir loolu Rasel sàcc gàllaaji kër yu baayam.
20 Noonu la Yanqóoba nëbboo Laban, Arameen
ba, bañ koo yégal ne day dem. 21 Ba mu demee,
dafa yóbbaale la mu amoon lépp, jóge fa, jàll
dexu Efraat, wuti tundi Galàdd.

Laban dabi na Yanqóoba

22 Yanqóoba daw na, ba mu am ñetti fan, ñu
soog koo yégal Laban. 23 Mu ànd nag ak ay
bokkam, topp ko juróom ñaari fan, door koo
dab ca tundi Galàdd. 24 Ci kaw loolu Yàlla
feeñu Laban, Arameen ba, ci géntu guddi ne
ko: «Moytula wax Yanqóoba lenn lu koy gaar.»
25 Ba Laban dabee Yanqóoba, dafa fekk mu samp
xaymaam ca tund wa. Laban it samp bosam ca
kaw tundi Galàdd, moom aki bokkam.
26 Laban ne Yanqóoba: «Looy def nii, yaw,
di ma nëbbuy daw, yóbbaale sama doom yu

---

* **31:19** 31.19 Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ.

jigéen, ñu mel ni ñu ñu lële xare? 27 Lu waral
nga di ma nëbbuy daw te bañ maa tàggu? Nde
konoon jombul ma yiwi la ci xol bu sedd, bu
ànd aki woy, boole ci xalam aki sabar. 28 Mayoo
ma sax, ma fóon samay sët ak samay doom yu
jigéen, tàggtook ñoom; yëfi dof de nga def nii!
29 Manoon naa laa def lu bon, waaye sa Yàllay
baay da maa feeñu biig ne ma: "Moytula wax
Yanqóoba lenn lu koy gaar." 30 Bu la neexee, nga
namm sa kër baay, ba dogu caa dem, waaye lu
tax nga sàcc sama gàllaaji kër, teg ci?»

31 Yanqóoba tontu Laban ne ko: «Xanaa
ragaloon rekk ne jombul dinga téye say doom
yu jigéen. 32 Waaye képp koo gis mu yor sa
gàllaaji kër, boo yeboo reyal. Seetal fii ci sunu
kanami bokk lépp lu ma fi yor, loo ci moom fabal,
yóbbu.» Booba Yanqóoba xamul woon ne Rasel
a ko jël. 33 Laban dugg ci xaymab Yanqóoba, teg
ca xaymab Leya ak yosi ñaari jaamam yu jigéen
ya, te gisul dara. Mu génne xaymab Leya, dugg
ci bu Rasel.

34 Fekk na Rasel fab gàllaaji kër ya, làq ca ron
tegu giléem ga, toog ca. Laban tëcc, tëcc ca biir
xayma ba, gisul dara. 35 Rasel wax baayam ne
ko: «Baay, baal ma de, damaa manula jóg ci sa
kanam, ndaxte damaa ànd ak mbaax.» Laban
seet na fu ne, waaye gisul gàllaaji këram ya.

36 Yanqóoba mer lool, daldi gëdd Laban ne ko:
«Ndax damaa tooñ walla damaa moy, ba nga
sambal ma, di ma topp nii? 37 Bi nga jéexee sama
yëf yépp ba noppi, ana loo gis lu bokk ci sa yëfi
kër? Teg ko fii ci sama kanami bokk ak say bokk,
ñu àtte nu. 38 Xanaa du ñaar fukki at a ngii ma

nekk ak yaw? Say xar ak say bëy ëmbuñu sax,
mu yàqu, te masumaa lekk sa kuuyi gétt. 39 Jur
gu rab fàdd sax ma féetewoo, waaye masuma la
koo indil. Mboolem lu ñu sàcc guddi ak lu ñu
sàcc bëccëg, danga ma ko daa feyu. 40 Naaj wi
laa daan yendoo yenu bëccëg, di fanaanoo sedd
guddi, mu xaw maa rey, ba duma gëmm bët.
41 Ñaar fukki at a ngii, ma di la jaamu ci kër gi,
liggéeyal naa la fukki at ak ñeent ngir sa ñaari
doom yu jigéen ñii, teg ci juróom benni at yu
ma la sàmmal say gàtt, nga soppi sama peyoor
fukki yoon ak juróom. 42 Su dul woon ak sama
Yàllay baay, ji ànd ak man, di Yàllay Ibraayma, ji
Isaaxa wormaaloon, konoon nga dàq ma tey, ma
dem loxoy neen. Waaye sama toskare ak sama
àqu ñaq la Yàlla gis, ba tax mu àtte ma ak yaw
biig.»

43 Ba mu ko waxee loolu, Laban ne ko: «Jigéen
ñii samay doom lañu, xale yii di samay sët, te
gétt gii sama gétt a; lu fi nekk maa ko moom.
Ñii di sama doom yu jigéen, nu ma leen di def
tey, ñoom ak seeni doom? 44 Léegi ñëwal rekk,
ñu fasante kóllëre maak yaw, te seede dox sunu
diggante maak yaw.» 45 Ba loolu amee Yanqóoba
jël aw doj, samp ko, muy doju xàmmikaay.
46 Yanqóoba ne ay bokkam: «Forleen ay doj.» Ñu
for ay doj, def ko ab jal, daldi lekk foofa ca wetu
jal ba. 47 Laban tudde bérab ba Yegar Saaduta;
Yanqóoba tudde ko Galet†.

48 Booba la Laban ne: «Jal bii tey, mooy sunu

† **31:47** 31.47 Galet bokk na lu mu tekki ak Yegar Saaduta ci làkku Arameen ña.

seede sama diggante ak yaw.» Moo tax ñu
tudde ko Galet (mu firi Jalub seede). 49 Ñu di
ko tudde itam Mispa (mu firi Tatay wattukaay),
ndax Laban da ne: «Yal na Aji Sax ji wattu sunu
diggante, keroog bu ñu soree. 50 Soo soxoree
samay doom yu jigéen, mbaa nga takk yeneen
jabar, bu fa kenn nekkul sax, moytul, ndax Yàllaa
nuy seede.» 51 Laban neeti Yanqóoba: «Xoolal ci
jal bii ak doju xàmmikaay, wi ci sama digganteek
yaw. 52 Jal bi seede la, doj wi di seede ne duma
jéggi jal bi, jublu ci yaw, te yaw itam doo jéggi
jal bi mbaa doj wi, jublu ci man, te naraluloo
ma jàmm. 53 Yàllay Ibraayma ak Yàllay Naxor,
ñoom ñooñee di seen Yàllay baay, yal nañu àtte
sunu diggante.» Yanqóoba daldi giñ ci Yàlla, ji
baayam Isaaxa wormaaloon. 54 Gannaaw loolu
Yanqóoba sàkk sarax ca kaw tund wa, woo ay
bokkam, ñu bokk lekk. Ba ñu lekkee ba noppi,
fanaan ca tund wa.

32

1 Ca ëllëg sa, Laban xëy suba teel, tàggoo aki sëtam ak doomam yu jigéen ya, ñaanal leen, ba noppi wañ̃iku ñibbi.

2 Yanqóoba moom topp yoonam. Ci kaw loolu
ay malaakay Yàlla feeñu ko. 3 Ba leen Yanqóoba
gisee, da ne dalub Yàllaa ngii, ba tax mu tudde
bérab ba Maanayim (mu firi Ñaari dal).

Yanqóoba ragal naa daje ak Esawu

4 Ba loolu amee Yanqóoba dafa yónni ay ndaw,
ñu jiitu ko ca magam Esawu, ca réewu Seyir, di

diiwaanu Edom. 5 Mu sant leen ne leen: «Bu
ngeen demee ca sama sang Esawu, neleen ko: Sa
surga Yanqóoba nee na: “Maa nga woon ca kër
Laban bu yàgg ba tey, 6 ma doora ñëw, ànd ak ay
nag ak ay mbaam ak ay gàtt ak ay jaam yu góor
ak yu jigéen; may yónnee ci yaw, di la siyaare
tey sàkku nga dalal ma jàmm.”» 7 Ndaw ya daldi
dem ba délsi ca Yanqóoba, ne ko: «Dem nanu ca
sa mag Esawu, waaye moom ci boppam mu ngi
ci yoon wi di ñëw, fekksi la fii, te ma nga ànd ak
ñeenti téeméeri góor.»

8 Yanqóoba dégg loolu, tiit lool te ànd ak
njàqare, ba tax mu séddale mbooloo, ma mu
àndal, gàtt ya ak jur gu gudd ga ak giléem ya
itam, mu xaaj leen ñaar. 9 Booba mu ngi naan,
bu Esawu songee benn dal bi, dal bi ci des mana
raw. 10 Ci kaw loolu Yanqóoba ñaan Yàlla, ne
ko: «Yaw Aji Sax ji, sama Yàllay maam Ibraayma,
di sama Yàllay baay Isaaxa itam, yaa ma ne
woon: “Dellul réew ma nga cosaanoo, ca say
bokk; dinaa la baaxe.” 11 Yelloowuma lu gëna
tuuti ci sa ngor ak sa worma, gi nga ma won,
man sa jaam. Aw yet doŋŋ laa ŋàbboon, ba ma
jàllee dexu Yurdan, te yokku naa tey, ba doon
ñaari kurél. 12 Maa ngi lay ñaan, nga musal
ma ci sama loxol mag Esawu, ndaxte ragal naa,
mu ñëw bóom ma, bóomaale jigéen ñi ak seeni
doom. 13 Te yaw yaa ma ne: “Dinaa la baaxe
moos, yokk saw askan, ba mu tollu ni suufas
géej, si kenn manula lim ndax bare.”»

14 Yanqóoba fanaan na fa guddig keroog, doora
sàkk ca alalam, sédd magam Esawu, 15 lépp di
ñaar téeméeri bëy ak ñaar fukki sikket ak ñaar

téeméeri xar ak ñaar fukki kuuy 16 ak fanweeri
giléem yu seeni doom di nàmp, ak ñeent fukki
nag ak fukki yëkk ak ñaar fukki mbaam ak fukki
mbaam yu góor.

17 Dafa ber gétt yi, gu ci nekk mu jox ay
surgaam, ne leen: «Jiituleen ma, te na gétt yi
dàndante.» 18 Ci biir loolu mu sant ki jiitu,
ne ko: «Boo dajeek sama mag, mu laaj la ne
la: “Kuy sa njaatige?” ak “Ku moom li nga
jiital?” ak “Foo jëm?” 19 nee ko: “Lii de sang
bi, lu la Yanqóoba may la, di la ko siyaaree, yaw
Esawu, te moom ci boppam mu ngi topp ci sunu
gannaaw.”» 20 Ndigal loolu la joxaat ñaareelu
surga ba ak ñetteel ba ak mboolem ña topp ca
gétt ya, ku ci nekk mu wax ko ne ko loolu lay
wax Esawu, bu ko gisee, 21 tegati ca ne ko: «Te
nee ko itam: “Sa surga Yanqóobaa ngi topp ci
sunu gannaaw.”» Booba Yanqóobaa ngi naa ci
xelam: «Bu ma jiitalee li ma ko may, neexale
ko ko, bala maa janook moom, jombul mu dalal
ma jàmm.» 22 Neexal ba da koo jiitu, moom mu
fanaan guddig keroog ca dal ba.

Lu jëm ci bëreb Yanqóoba ba

23 Gannaaw loolu Yanqóoba jóg ca guddi ga,
ànd ak ñaari soxnaam, ñaari jaamam yu jigéen
ak fukki doomam yu góor ak benn, daldi jàll
dexu Yabog. 24 Yanqóoba da leena jàllale,
jàllewaale alalam jépp itam. 25 Mu des fa nag
moom doŋŋ.

Kera la genn góor fanaana bëre ak moom,
ba bët set. 26 Ba nit ka xamee ne manalu ko

dara, dafa dóor Yanqóoba ci mooco, mooco mi
summikoo ca bëre ba.
27 Nit ka ne ko: «Bàyyi ma, ma dem, ndax bët a
ngi bëgga set.» Teewul Yanqóoba ne ko: «Duma
la bàyyi, nga dem, li feek ñaanaloo ma.» 28 Nit ka
ne ko: «Na nga tudd?» Mu ne ko: «Yanqóoba.»
29 Nit ka ne ko: «Tuddatuloo Yanqóoba, léegi
Israyil nga tudd, ndaxte bëre nga ak nit, bëre ak
Yàlla, ba génn ci ak jàmm*.» 30 Yanqóoba ne ko:
«Waaw, yaw nag noo tudd?» Mu wax ko ne ko:
«Loo may laaje sama tur?» ba noppi barkeel ko
foofa.
31 Ci kaw loolu Yanqóoba tudde bérab ba
Peniyel (mu firi Xar-kanamu Yàlla), ndaxte da
ne: «Ne naa Yàlla jàkk, te maa ngi dund ba tey.»
32 Ba jant bay fenk, Yanqóobaa ngi soox tànk
bi, di bàyyikoo Penuwel†. 33 Looloo tax ba tey jii
bànni Israyil duñu lekk suux, wi jàpp ci tenqob
mooco, ndax li moocob Yanqóoba summikoo
woon ca suuxu tenqo ba.

33

Yanqóoba ak Esawu daje nañu ci jàmm

1 Gannaaw loolu Yanqóoba séen Esawu di ñëw,
ànd ak ñeenti téeméeri góor, mu séddale xale
yi, diggante Leya, Rasel ak ñaari jaam ya. 2 Dafa
jiital jaam ya ak seeni doom, tofal ca Leya ak
ay doomam, Rasel ak Yuusufa féete gannaaw.
3 Moom ci boppam nag, mu jiitu leen, wutali

---

* **32:29** 32.29 Ñaari kàdduy ebrë yu taqoo ñoo sos baatu Israyil. Li jiitu ci baat bi mu ngi tekki «bëre». Li ci topp di tekki «Yàlla».

† **32:32** 32.32 Penuwel mooy Peniyel ba tey.

magam, di dox tey sujjóot, ba muy juróom ñaari
yoon. 4 Teewul Esawu daw gatandu ko, taf ko ci
boppam, langaamu ko, di ko fóon. Ñu daldi jooy!

5 Naka la Esawu siggi, gis jigéen ñi ak xale yi,
mu ne: «Ñii ànd ak yaw ñooy ñan?» Yanqóoba
ne ko: «Xanaa njaboot, gi ma Yàlla baaxe, sang
bi.» 6 Jaam ya ak seeni doom daldi jegesi,
sujjóotal ko. 7 Leya it topp ca, moom aki
doomam, jegesi ñoom itam, sujjóot. Yuusufa ak
Rasel doora jegesi sujjóot.

8 Esawu ne ko: «Waaw, dal bu réy bii ma
dajeel, loo ci namm?» Yanqóoba ne ko: «Xanaa
di sàkku nga dalal ma jàmm rekk, sang bi.»
9 Esawu ne ko: «Am naa ba biibal, sama rakk,
fabal sa alal.» 10 Yanqóoba ne ko: «Ngalla waay
déet, dimbali ma rekk te jël li ma la may. Ndaxte
bi ma nee jàkk ci sa kanam, gis naa ni nga
ma laaye biir, ba mu mel ni Yàllaa ma geestoo
yërmandeem. 11 Kon jëlal lii ma la may, ndax
Yàlla baaxe na ma, ba ma barele.» Mu tinu ko,
ba Esawu mujj nangu.

12 Gannaaw loolu Esawu ne: «Tee noo ànd dem
boog, ma jiitu la?» 13 Yanqóoba ne ko: «Sang bi,
xam nga, xale yi dañoo néew doole, te it gàtt
yi ak nag yiy nàmpal laay xalaat. Su nu leen
sëqatalee benn bés rekk, gàtt yépp dee. 14 Jiitu
ma rekk, sang bi, man ma topp ndànk ci wewu
jur gi, jiital leen, te baña raw xale yi, ba kera ma
lay fekksi Seyir.» 15 Esawu ne ko: «Xaaral ma
bàyyee la ñenn ci góor, ñi ma àndal.» Yanqóoba
ne ko: «Matu ko. Boobu teraanga ëpp na, sang

bi. Jàmm ji nga ma dalal rekk doy na.» 16 Booba
la Esawu dellu, jubal yoonu Seyir.
17 Yanqóoba moom jubal gox bu ñu naan
Sukkóot, tabax fa kër, mbaaral géttam, moo
tax ñu tudde bérab boobu Sukkóot (mu firi Ay
mbaar). 18 Gannaaw ga Yanqóoba agsi Sikem,
ga ca réewu Kanaan, ci jàmm. Fekk na mu
bàyyikoo Padan Aram, ba dal fa jàkkaarlook
dëkk ba. 19 Booba la jënde ci doomi Amor,
baayu Sikem, pàkk, ba mu sampoon xaymaam,
ci téeméeri kesita*. 20 Mu daldi fay sàkk
sarxalukaay, tudde ko El Elowe Israyil (mu firi
Yàllay Israyil mooy Yàlla).

34

Tooñ nañu Diina doomu Yanqóoba

1 Am na bés Diina, ku jigéen ki Leya amal
Yanqóoba, génn di seeti moroom ya ca dëkk ba.
2 Ci kaw loolu Sikem doomu Amor, miy Eween te
di kilifa ca dëkk ba, daldi koy gis, jàpp ko, tëdde
ko, torxal ko. 3 Teewul Sikem xemmemoon na
Diina doomu Yanqóoba lool te bëgg ko, ba tax
mu di ko naxtaan. 4 Loolu waral mu ne baayam
Amor: «Ñaanal ma janq bi jabar.»
5 Yanqóoba nag dégg ne Sikem torxal na Diina,
doomam ju jigéen, fekk booba doomam yu góor
yaa nga woon ca àll ba, fa jur ga nekk. Yanqóoba
ne cell, ba ñu ñibbsi. 6 Ci diggante boobu Amor,
baayu Sikem, ñëw ci Yanqóoba, ngir gise ak
moom. 7 Ca la doomi Yanqóoba agsi, jóge ca

* **33:19** 33.19 kesita xaalisu réew ma la woon.

tool ya. Ba ñu déggee la xew, dañoo am naqar
wu réy, mer lool ndax gàcce, ga Sikem teg waa
Israyil, ba mu tëddee doomu Yanqóoba ja, te
loolu di lu defuwul.
8 Amor wax ak ñoom ne leen: «Sama doom
Sikem dafa bëgg seen jigéen ci xolam. Dama
leen di ñaan, ngeen may ko ko jabar. 9 Tee noo
séyante, ngeen may nu seeni janq, te jël ci sunuy
janq? 10 Su ko defee ngeen dëkk ak nun te réew
mi di seen réew. Man ngeen fee sanc, dem fu
leen neex, sàkku fi alal.» 11 Sikem it wax ak
baayu Diina ak càmmiñ ya ne leen: «Su ngeen
ma nangulee, lépp lu ngeen ma wax dinaa ko
joxe. 12 Limal-leen ma warugar yi ak nu mu
mana tollu, boole ci may gi; dinaa joxe lu ngeen
ma sas; mayleen ma janq bi rekk.»
13 Waaye doomi Yanqóoba ya, ay nax lañu
tontoo Sikem ak baayam Amor, ndax li Sikem
torxal seen jigéen Diina. 14 Dañu ne leen:
«Manunu loolu, ndax may sunu jigéen góor gu
xaraful, loolu gàcce la ci nun. 15 Dunu leen mana
nangul mbete ngeen melee ni nun ci kaw seeni
góor ñépp xaraf. 16 Su ko defee dinanu leen
may sunuy janq, te dinanu jël ci seeni janq, dëkk
ak yeen, nuy ay bokk. 17 Waaye su ngeen nu
déggalul, ba xarafuleen, danuy jël sunu jigéen,
dem.»
18 Seen wax jooju neex Amor ak Sikem doomu
Amor. 19 Xale bu góor bi daldi gaawtu def
li ñu ko sant ndax mbëggeelam ca doomu
Yanqóoba. Booba Sikem lañu gënoona weg ca
waa kër baayam yépp. 20 Amor nag ànd ak
doomam Sikem, dem ba ca pénc ma, wax ak

waa dëkk ba ne leen: 21 «Ñii sunuy am-di-jàmm
lañu, te gannaaw réew maa ngi ne yàmblaŋ,
bàyyileen leen, ñu sanc te dem fu leen neex.
Man nanoo jël seen doomi janq te di leen may
sunuy doom. 22 Waaye li ci nekk mooy, seeni
góor duñu nangoo dëkk ak nun, nuy ay bokk,
ndare sunu góor ñépp xaraf ni ñoom. 23 Bu nu
leen nangulee, ba ñu dëkk ci sunu biir, kon seeni
jur ak seen alal ak seen mala yépp, ndax du
nooy doon boroom?» 24 Ba mu ko defee mboolem
góori dëkk ba déggal Amor ak doomam Sikem,
ba ñoom ñépp xaraf.

25 Ca gannaaw ëllëg sa ñu ànd ak metit, ñaari
doomi Yanqóoba ya, Simeyon ak Lewi, càmmiñi
Diina, jël seeni saamar, dugg ca dëkk ba, bett
leen, rey góor ñépp. 26 Ca lañu leel ñawkay
saamar Amor ak doomam Sikem, ñu dee, ñu jële
Diina kër Sikem, ànd ak moom, dem. 27 La ca
tegu doomi Yanqóoba ya ca des futti néew ya,
lëlaale dëkk ba, ndax li ñu torxal seen jigéen.
28 Ñu daldi jël seen jur gu gàtt ak gu gudd, seeni
mbaam ak mboolem la ca biir dëkk ba ak la ko
wër. 29 Noonu lañu jële seen alal jépp ak seeni
doom ak seeni jabar, boole ca lël mboolem lu
nekkoon ca biir kër ya.

30 Yanqóoba nag wax ak Simeyon ak Lewi ne
leen: «Indil ngeen ma musiba, ndax dingeen tax
waa réew mépp sib ma, muy Kanaaneen ñi, di
Periseen ñi. Te itam awma lu dul góor ñu néew,
te bu ñu booloo dal ci sama kaw, dañu may
booleek sama waa kër faagaagal.» 31 Ñu ne ko:
«Danuy seetaan sunu jigéen daal, ñu di ko def

ab gànc?»

35

Yanqóoba sanc na Betel

1 Ba loolu wéyee Yàlla ne Yanqóoba: «Jógal
dem Betel, toog fa te nga sàkkal fa sarxalukaay
Yàlla, ji la feeñu, ba ngay daw sa mag Esawu.»
2 Yanqóoba wax ak waa këram ak ñi ànd ak
moom ñépp ne leen: «Jëleleen ci seen biir
tuuri doxandéem yi, te ngeen sangu-set te solu.
3 Danuy dem Betel, ma sàkkal fa sarxalukaay
Yàlla, ji ma wallu, ba ma nekkee ci njàqare, te
ànd ak man fépp fu ma jaar.» 4 Ñu daldi jox
Yanqóoba mboolem tuuri doxandéem, yi ñu yor,
ak seen jaaroy nopp, Yanqóoba boole suul ca
taatu garab* gu mag ga nekkoon ca wetu dëkk,
ba ñu naan Sikem. 5 Gannaaw loolu ñu sàqi,
Yàlla nag wàcce tiitaange lu réy ca kaw dëkk,
ya leen wër, ba taluñoo dabi doomi Yanqóoba
ya.

6 Ba mu ko defee Yanqóoba ak ñi mu àndal
ñépp agsi Lus, di Betel ba tey, foofa ca réewu
Kanaan. 7 Mu sàkk fa nag sarxalukaay, tudde
bérab ba El Betel, ndax foofa la ko Yàlla feeñoo,
bi muy daw magam. 8 Foofa itam la Debora, ma
daa nàmpal Rebeka, faatoo, ñu suul ko ca taatu
garab gu mag ga ca wetu Betel. Ñu tudde garab
ga Alon Bakut (mu firi Garabu jooyoo).

9 Ba Yanqóoba jógee Padan Aram, Yàlla
feeñuwaat na ko, barkeel ko 10 ne ko:

* **35:4** 35.4 Xeetu garab la gu ñuy wax terebent.

«Yaa di Yanqóoba,
waaye deesatu la wooye Yanqóoba;
léegi yaa di Israyil.»
Mu tudde ko nag Israyil. 11 Yàlla neeti ko: «Man
maay Yàlla Aji Man ji. Giiral te yokku, ba aw
askan ak mboolooy askan sosoo ci yaw, te ay
buur askanoo ci sa geño. 12 Réew, mi ma sédd
Ibraayma ak Isaaxa, yaw laa koy sédd, yaak
askan wi soqikoo ci yaw.»
13 Naka la Yàlla wax ak Yanqóoba loolu,
daldi teqlikoo ak moom. 14 Yanqóoba samp
doju xàmmikaay ca bérab, ba Yàlla waxe ak
moom, tuural ko fa biiñ, sotti fa diw, sellale.
15 Yanqóoba ma nga tudde bérab, ba Yàlla
waxeek moom, Betel†.

Beñamin juddu na, Rasel faatu

16 Ba loolu wéyee ñu jóge Betel, dem bay
bëgga jub Efrata. Rasel tollu ciw mat, te mat
wi metti. 17 Ba mu demee ba mat wa gëna metti,
rewlikat ba ne ko: «Muñal nag, ndax góor laati
de!» 18 Booba Rasel a ngi waaja faatu. Terewul
bala bakkanam a rot tudde na xale bi Benoni (mu
firi Sama doomu coono). Teewul baay bi tudde
ko Beñamin (mu firi Sama doomu njiglaay)‡.
19 Ci kaw loolu Rasel faatu, ñu denc ko ca
yoonu Efrata, ga ñuy wax Betleyem ba tey.
20 Yanqóoba nag samp aw doj ca bàmmeel ba,
te mooy xàmmikaayu bàmmeelu Rasel ba tey jii.

† **35:15** 35.15 Seetal ci 28.19. ‡ **35:18** 35.18 Beñamin mu ngi jóge ci ben yamin, di tekki «doomu ndijoor», waaye li tur wiy wund mooy «doomu njiglaay».

21 Ba mu ko defee Israyil jóge fa, samp xaymaam
ca gannaaw Migdal Eder.

Doomi Yanqóoba ya

22 Ba Israyil dëkkee ca réew ma, am na bés
Ruben dem tëdd ak Bilaa, nekkaaleb baayam;
Israyil yég ko.

Doomi Yanqóoba§ yu góor fukk lañu ak ñaar.
23 Doomi Leya ñooy: Ruben, taawub Yanqóoba,
ak Simeyon ak Lewi ak Yuda ak Isaakar ak
Sabulon. 24 Doomi Rasel di Yuusufa ak Beñamin.
25 Doomi Bilaa, jaamub Rasel, di Dan ak Neftali.
26 Doomi Silpa, jaamub Leya, di Gàdd ak Aser.
Ñooñooy doomi Yanqóoba, te mu am leen ca
Padan Aram.

Isaaxa nelaw na

27 Yanqóoba dellu na kër baayam Isaaxa fa
Mamre, ca Kiryaat Arba, gay Ebron ba tey, fa
Ibraayma ak Isaaxa daloon. 28 Isaaxa dund na
téeméeri at ak juróom ñett fukk (180). 29 Foofa
la bakkanam rote, mu faatu, fekki ay maamam,
gannaaw ba mu màggatee, ba ñor xomm. Ba
loolu amee ay doomam Esawu ak Yanqóoba rob
ko.

Askanu Esawu

36

(Saar 36.1-43)

1 Askanu Esawu, mi ñuy wax Edom, mooy lii.

2 Esawu jël na janqi Kanaaneen jabar. Ñooñoo
di: Ada doomu Elon, Etteen ba, ak Olibama
doomu Ana, miy doomu Sibeyon, Eween ba, 3 ak

§ **35:22** 35.22 Yanqóoba mooy Israyil.

Basmat doomu Ismayla, di jigéenub Nebayot.
4 Ada am ak Esawu Elifas; Basmat am ca Rewel.
5 Olibama am ca Yewus, Yalam ak Kora. Ñooñu
ñooy doomi Esawu, te mu am leen ca réewu
Kanaan.

6 Ba loolu amee Esawu ànd aki soxnaam, aki
doomam yu góor ak yu jigéen, ak waa këram
ñépp, jiital géttam ak juram gépp, yóbbaale
mboolem alal ju mu amoon ca réewu Kanaan,
daldi sanci meneen réew ngir sore rakkam
Yanqóoba. 7 Li ko waral mooy, seen alal dafa
bare woon lool, ba manuñoo dëkk ñoom ñaar,
te réew, mi ñu daloon, àttanu leen ndax seen
gétt yu bare. 8 Esawu nag dëkk ca tundu Seyir:
Esawu moomu mooy Edom.

9 Askanu Esawu, di maami Edomeen ña ca
tundi Seyir, mooy lii.

10 Doomi Esawu yu góor ñooy: Elifas, mi mu
am ak soxnaam Ada ak Rewel, mi mu am ak
Basmat. 11 Doomi Elifas yu góor yi di: Teman
ak Omar ak Sefo ak Gatam ak Kenas. 12 Timna
it nekkaaleb Elifas. Mu am caak moom Amaleg.
Ñooñoo xeetoo ci Ada, soxnas Esawu. 13 Doomi
Rewel yu góor yi ñoo di: Naxat ak Sera ak Saama
ak Misa. Ñooñoo xeetoo ca Basmat, soxnas
Esawu. 14 Soxnas Esawu, si ñu naa Olibama,
tey doomu Ana miy doomu Sibeyon, moo am ak
Esawu doom yu góor yii: Yewus, Yalam ak Kora.

15 Làngi doomi Esawu yu góor nag, ñooy ñii.
Ñi askanoo ci Elifas taawub Esawu, ñuy Teman
ak Omar ak Sefo ak Kenas 16 ak Kora ak Gatam
ak Amaleg, ku ci nekk ak làngam. Làngi Elifas,
ya ca réewum Edom a ngi noonu; ñooy sëti

Ada. 17 Ñi askanoo ci Rewel doomu Esawu, ñooy
Naxat ak Sera ak Saama ak Misa, ku ci nekk ak
làngam. Làngi Rewel, ya ca réewum Edom a ngi
noonu; ñooy sëti Basmat, soxnas Esawu. 18 Ñi
xeetoo ci Olibama soxnas Esawu, ñooy Yewus,
Yalam ak Kora, ku ci nekk ak làngam. Ñooñooy
làngi Olibama, soxnas Esawu siy doomu Ana.
19 Ñooñooy doomi Esawu, mi ñuy wax Edom,
ñooñooy doomam yu góor, ñook seeni làng.

Lu jëm ci askanu Seyir

20 Doomi Seyir, ya bokk ca waa Or te sancoon
ca réew ma, ñooy Lotan ak Sobal ak Sibeyon
ak Ana 21 ak Dison ak Eser ak Disan. Ñooñooy
làngi waa Or, di sëti Seyir ya ca réewum Edom.
22 Doomi Lotan yu góor ya nag ñooy Ori ak
Emam. Jigéenub Lotan di Timna. 23 Doomi Sobal
yu góor ya di Alwan ak Manaat ak Ebal ak Sefo
ak Onam. 24 Doomi Sibeyon yu góor di Aya ak
Ana. Te Ana moomu moo feeñal bëti ndox yu
tàng ya ca màndiŋ ma, ba muy sàmm mbaami
baayam Sibeyon. 25 Doomi Ana ñooy Dison ak
Olibama, doomam ju jigéen. 26 Doomi Dison di
Emdan ak Esban ak Yitran ak Keran. 27 Doomi
Eser di Bilan, Saawan ak Akan. 28 Doomi Disan
di Uus ak Aran.

Lu jëm ci buur ya jëkka falu ca Edom

29 Làngi waa Or ñooy ñi askanoo ci Lotan ak
Sobal ak Sibeyon ak Ana 30 ak Dison ak Eser ak
Disan, ku ci nekk ak làngam. Ñooñooy làngi
waa Or, na ñu xàjjalikoo kenn-kenn ca réewu
Seyir.

31 Buur, yi falu ca réewum Edom, lu jiitu
kenn ci waa Israyil di fa falu, ñooy ñii. 32 Bela
doomu Beyor falu na ca Edom. Dinaba moo doon
péeyam. 33 Ba Bela faatoo, Yobab doomu Sera,
ma dëkk Boccra, wuutu ko. 34 Ba Yobab faatoo,
Usam mu diiwaanu waa Teman wuutu ko. 35 Ba
Usam faatoo, Adàdd, ma dàqoon waa Majan ca
réewu Mowab, tey doomu Bedàdd, moo falu,
wuutu ko. Awit a doon péeyam. 36 Ba Adàdd
faatoo, Samla, ma dëkk Masreka, falu, wuutu ko.
37 Ba Samla faatoo, Sawul ma woon ca Reyobot
Efraat, falu, wuutu ko. 38 Ba Sawul faatoo, Baal
Anan doomu Agbor falu, wuutu ko. 39 Ba Baal
Anan doomu Agbor faatoo, Adar falu, wuutu ko.
Pawu moo doon péeyam, soxnaam di Metabeel,
mi Mataredd doomu Me Saab di yaayam.

40 Làng yi sosoo ci Esawu nag, làng gu ci nekk
ak turam ak njaboot, ya mu ëmb, ak gox, ba mu
dëkke, ñoo di ñii: ñi askanoo ci Timna ak Alwa
ak Yetet 41 ak Olibama ak Ela ak Pinon 42 ak Kenas
ak Teman ak Mibsar 43 ak Magdiyel ak Iram, ku
ci nekk ak làngam. Ñooñu ñooy làngi Edom, ma
ñu naa Esawu, moom ma giir Edomeen ñi, làng
gu ci nekk ak gox, ba nga dëkke te moom ko.

Askanu Yanqóoba

37

(Saar 37.1—50.26)

Yuusufa gént na lu yéeme

1 Yanqóoba ma nga dëkkoon réewu Kanaan,
fa baayam daloon.

2 Askanu Yanqóoba mooy lii.

Yuusufa tollu na ci waxambaane, am fukki at
ak juróom ñaar, di sàmmle jur gi doomi baayam,
yi nga xam ne soxnay baayam Bilaa ak Silpa ñoo
leen jur. Yuusufa nag di leen boole ak seen baay.
3 Booba Yanqóoba, Yuusufa la gëna bëgg ci ay
doomam, ndax li mu màggat door koo am. Mu
ràbblul ko mbubb mu yànj. 4 Mag ya nag gis ne
Yuusufa la seen baay gëna bëgg ci ay doomam.
Loolu tax ñu bañ ko, ba manuñoo séq ak moom
kàddu gu rafet.

5 Mu am bés Yuusufa gént, nettali ko ay
magam, ba tax ñu gënati koo bañ. 6 Da ne leen:
«Dégluleen li ma gént. 7 Danoo nekk ca tool
ya, di góob. Ba nu takkee, sama takk jekki-jekki
ne sàtt, taxaw, seen takk wër sama takk, di ko
sujjóotal.» 8 Mag ya ne ko: «Dangaa nara falu ci
sunu kaw? Danga noo nara jiite?» Ñu gënati koo
bañ nag ndax géntam ya ak la mu leen ca wax.

9 Gannaaw gi geneen gént dikkal ko, mu nettali
ko ay magam ne leen: «Dégluleen, géntaat naa.
Gis naa jant bi ak weer wi ak fukki biddiiw ak
benn di ma sujjóotal.» 10 Ba mu ko nettalee ay
magam, ba nettali ko baayam, baayam da koo
soow ne ko: «Yaw, li nga gént, lu mu doon?
Xanaa du maak sa yaay ak say mag noo lay
sujjóotal?» 11 Mag ya nag iñaane ko. Teewul
baayam moom bàyyi xel ci mbir moomu.

12 Mu am bés ay magam dem dëkk ba ñuy
wax Sikem, sàmmi seen juru baay. 13 Israyil ne
Yuusufa: «Xam nga ne say mag sàmmi nañu
Sikem. Kaay, ma yónni la ci ñoom.» Yuusufa ne
ko: «Waaw.» 14 Yanqóoba ne ko: «Demal seeti

say mag, ba xam ndax ñu ngi ci jàmm, ñoom ak
jur ga, te nga ñëw, wax ma.» Mu yebal ko, mu
jóge xuru Ebron, jubal Sikem.
15 Naka la jenn waay dajeek moom foofa, fekk
muy wëreelu ca àll ba. Waa ja ne ko: «Looy
seet?» 16 Yuusufa ne ko: «Samay mag laay seet.
Xamoo fu ñu tollu, di sàmm?» 17 Waa ja ne
ko: «Jóge nañu fii de, ndax dégg naa ñu naan:
“Nanu dem Dotan.”» Yuusufa toppi magam ya
ba Dotan, fekk leen fa.
18 Naka la ko mag ya séen fu sore, daldi
mànkoo bala moo agsi, ci pexem rey ko. 19 Ña
nga naan: «Boroom gént gaa ngee di ñëw!
20 Nanu ko rey gaaw, sànni ko ca kàmb yee*, su
ko defee danu naan, rabu àll a ko fàdd. Nu seet
ba xam fu muy mujj aki géntam?»
21 Ruben nag dégg ca, di ko fexee xettli. Mu
ne leen: «Bunu ko rey.» 22 Ruben teg ca ne leen:
«Buleen tuur deret. Sànnileen ko ca kàmb gee
ca àll ba, waaye bu ko loxo dal.» Booba ma ngay
wut nu mu xettlee Yuusufa ci ñoom, ba delloo
ko baayam.
23 Ba Yuusufa agsee ca magam ya, dañoo futti
mbubbam, mooy mbubb mu yànj, ma mu soloon.
24 Ñu jàpp ko, tàbbal ca biir kàmb ga, fekk mu
déy, ba wow koŋŋ. 25 Loolu wees ñu toog, di lekk.
Nes tuut ñu siggi, séen am njëggum giléem, muy
ay Ismayleen, yu sëf cuuraayu ndàbb ak diwu
yaram ak cuuraayu xas†, jële ko réewu Galàdd,

---

* **37:20** 37.20 kàmb yooyu loxo lañu ko daan yette ca màndiŋ ma, di ca denc ndox. † **37:25** 37.25 cuuraay yooyu gom la woon ak boom ak miir.

jëme Misra. 26 Yuda ne doomi baayam ya: «Bu
nu reyee sunu rakk jii, nëbb deret ji, lu nu ciy
jële? 27 Tee nu koo jaay Ismayleen ñi, te bañ koo
sàkkal pexe nun ci sunu bopp? Ndax kat sunu
rakk a, di sunu deret.» Doomi baay ya déggal ko.
28 Julay Majan ya nag jaare fa, ñu yóotu Yuusufa,
génne ko kàmb ga, jaay ko Ismayleen ña ci ñaar
fukki dogi xaalis. Ñu yóbbu Yuusufa Misra.

29 Ba mu ko defee Ruben dellu ca kàmb ga, gis
ne Yuusufa nekkatul ca biir, mu mititlu ko, ba
xotti ay yéreem. 30 Ba loolu amee mu jóge ca,
dem ca ay rakkam ne leen: «Xale ba nekkatu fa
de! Te man xawma nu may def léegi.» 31 Ñu
jël nag mbubbu Yuusufa, rendi ab sikket, taqal
mbubb ma ca deret ja. 32 Gannaaw loolu ñu
yóti seen baay mbubb ma, ne ko: «Lii lanu
gis de, xoolal bu baax ndax du sa mbubbu
doom?» 33 Yanqóoba xàmmi ko, daldi ne: «Sama
mbubbu doom a moos! Éey waay, rabu àll
kay moo daggate Yuusufa, yàpp ko!» 34 Ci kaw
loolu Yanqóoba mititlu ko, ba xotti ay yéreem,
taraxlaayoo ab saaku, di jooy doomam ay fan.
35 Doomam yépp, góor ak jigéen ñëw, di ko dëfal,
te noppiwul, xanaa naan: «Damay jooy, ba dem
njaniiw, fekki sama doom.» Baayam di ko jooy,
36 fekk waa Majan yóbbu nañu ko Misra, jaay ko
Potifaar, jawriñu Firawna mi jiite ay dagam.

38

Lu jëm ci Yuda ak Tamar ak seen askan

1 Ca jamono yooyu Yuda dafa teqlikoo ak ay
doomi baayam, dal ca waa ju dëkk Adulam te

tudd Ira. 2 Foofa nag Yuda gis fa senn as ndaw,
su doon doomu Kanaaneen bu tudd Suwa, mu jël
ko soxna. 3 Mu ëmb, am doom ju góor, tudde ko
Er. 4 Mu dellu ëmb, am doom ju góor, tudde ko
Onan. 5 Mu amati doom ju góor, tudde ko Sela.
Ba Sela di juddu, ca Kesib la fekk Yuda.

6 Gannaaw gi Yuda jëlal taawam Er jabar ju
tudd Tamar. 7 Er, taawub Yuda boobee, doonoon
ku Aji Sax ji seede coxoram; Aji Sax ji nag rey
ko. 8 Yuda ne Onan: «Demal ci sa jabaru mag,
donn ko, ndax nga giiral sa mag aw askan.»
9 Teewul Onan xam ne du doon askan wu muy
moom, ba tax saa yuy dëkkoo jabaru magam,
bay wara àgg rekk, tuur wasal wi ci suuf, ngir
baña giiral magam*. 10 Aji Sax ji ñaawlu li muy
def, ba tax mu faat ko, moom itam. 11 Yuda daldi
wax Tamar jabaru doomam ne ko: «Demal sa
kër baay, ténjeji fa, ba sama doom Sela màgg.»
Booba Yuda dafa ragal Sela faatu moom itam ni
ay magam. Tamar nag dem, toog kër baayam.

12 Ba ñu demee ba mu yàgg, doomu Suwa,
soxnas Yuda faatu. Ba dëj ba wéyee, Yuda dem
fekki watkati xaram ca Timna. Ira, xaritam bi
dëkk Adulam a nga ànd ak moom. 13 Ñu yégal
Tamar ne ko: «Sa goroo ngii jëm Timna, di wati
ay xaram.» 14 Ba loolu amee mu summi yérey
jëtun ya, muuru, sàngu, toog ca selebe yoon wa
jëm Enayim ca yoonu Timna, ndax booba gis na
ne Sela màgg na te mayuñu ko ko, muy jabaram.
15 Yuda gis ko, yaakaar ne gànc la, ndax li mu

* **38:9** 38.9 Ci yooyu jamono, ku donn sa jabaru mag ci bànni Israyil, doom joo ca am, du bokk ci yaw waaye dañu koy féetele sa mag ji faatu.

muuru†. 16 Mu jàdd, ñëw ba ca moom, ne ko:
«May ma, ma ànd ak yaw.» Fekk na xamul woon
ne goroom la. Mu ne ko: «Loo may fey, ngir ànd
ak man?» 17 Mu ne ko: «Dinaa jël bëy wu ndaw
ca sama gétt, yónnee la.» Mu ne ko: «Jox ma
lenn looy tayle, ba kera ngay yónnee.» 18 Mu ne
ko: «Lu ma lay tayle?» Ndaw si ne ko: «Xanaa
sa jaarob màndargaal, ak buum, gi mu àndal
ak yet, wi ci sa loxo.» Mu jox ko nag, ba noppi
ànd ak moom. Fa la doxe ëmb. 19 Ndaw sa dem
yoonam, dindi muuraay ba, solaat yérey jëtun
ya.

20 Ba loolu wéyee Yuda yebal xaritam, ba dëkk
Adulam, mu yóti ndaw sa bëy wu ndaw wa, ba
mana jotaat la mu tayle woon ca ndaw sa. Xarit
ba nag gisu ko. 21 Mu laaj waa gox ba, ne leen:
«Ana gànc biy toog Enayim ci yoon wi?» Ñu ne
ko: «Fii de ab gànc nekku fi.» 22 Mu dellu ca
Yuda ne ko: «Gisuma ko de, te it waa gox ba
nee nañu, foofa gànc nekku fa.» 23 Yuda ne ko:
«Nanu ko ko wacce, mu jël, lu ko moy ñu ree nu,
gannaaw maa ngi nii yónnee bëy wu ndaw wii,
te yaw gisoo ko kay.»

24 Ba ñu ca tegee lu tollook ñetti weer, ñu
xamal Yuda ne ko, Tamar goroom ba, da doon
jaay boppam, ba jaare ca ëmb. Yuda ne: «Nañu
ko yóbbu, lakk ko, ba mu dee.» 25 Naka lañu koy
yóbbu, mu yóbbante goroom ba ay kàddu. Da
koo wax ne ko: «Ki moom lii moo ma ëmbal.»
Mu teg ca ne ko: «Xoolal bu baax te wax ma ku
moom jaarob màndargaal, bi ànd ak buum gi,

† **38:15** 38.15 Ci yooyu jamono gànc yi daan nañu leen xàmmee seen muuraay.

ak yet wi.» 26 Yuda xàmmi yëf ya nag, ne: «Moo
ma gëna nekk ci dëgg de, gannaaw mayuma ko
sama doom Sela.» Gannaaw ba loolu wéyee,
àndatul ak moom.
27 Tamar dem, ba wara wasin, ndekete ay seex
la ëmb. 28 Ba muy mucc, kenn ca doom ya daa
tàllal loxo ba, rewlikat ba jàpp ca, takk ca wëñ gu
xonq curr. Mu ne: «Kii moo jëkka génn.» 29 Naka
la delloo loxoom, seexam juddu, mu ne ko: «Yaw
foo bëtte, ba génn?» Ñu daldi ko tudde Peres
(mu firi Bëtt). 30 Nes tuut seex, bi wëñ gi takke
ci loxo li, door caa topp, ñu tudde ko Sera.

39

Jaay nañu Yuusufa jawriñu Firawna

1 Ba ñu yóbboo Yuusufa Misra, Potifaar,
jawriñu Firawna*, ma jiite ay dagam, da koo jënd
ca Ismayleen, ña ko fa indi.
2 Ci kaw loolu Aji Sax ji ànd ak Yuusufa, may
ko ndam, mu dëkk ca kër sangub waa Misraam
ba. 3 Sang ba nag gis ne Aji Sax jaa ngi ànd ak
Yuusufa, di ko may ndam ci lépp lu mu sabablu.
4 Sang ba am cofeel ci Yuusufa, def ko fara biir
këram, dénk ko saytub kër ga, ba teg ciy loxoom
lépp lu mu moom. 5 Boobee waayi Misra ja
dénkee Yuusufa këram ak lépp lu mu moom, mu
di ko saytu, ca la Aji Sax ji dale barkeel këram,
barkeelaale mboolem lu mu moom, kër ak tool.
6 Mu daldi bàyyi lépp ci loxol Yuusufa, te li mu fa
nekk tax ba topptootul dara ciy mbiram, lu moy

---

* **39:1** 39.1 Firawna tur la, wu buuri Misra daan tudd. Firawna mii wuute na ak Firawna, mi bokkoon ak Musaa jamono.

li muy lekk rekk. Booba Yuusufa ku jekkoon bind
la te góorayiw.

Soxnas Potifaar fexeel na Yuusufa

7 Mu am bés nag soxnas sangub Yuusufa ba
xemmem Yuusufa, daldi ne ko: «Kaay tëdd ak
man.» 8 Teewul Yuusufa bañ, ne soxnas sang
ba: «Déglul, sama sang da maa jébbal lépp, ba
topptootul dara ci kër gi. 9 Ëpplewu ma sañ-sañ
ci biir kër gi, te aayewu ma lenn xanaa yaw,
ndax soxnaam nga. Kon léegi nu may mana
defe ñaawtéef wu réy wu ni tollu, di moy Yàlla?»
10 Ba loolu amee bés bu Yàlla sàkk mu di ko wax
Yuusufa, te dégluwu ko, wéetul ak moom sax,
bay tëdd ak moom.
11 Mu am bés Yuusufa dugg ca kër ga, di def
liggéeyam, te kenn ci surga yu góor ya nekku
fa. 12 Ndaw si jàpp ci mbubb mi, ne ko: «Kaay
tëdd ak man.» Yuusufa nag wacc mbubb ma cay
loxoom, daw génn kër ga. 13 Ndaw si gis mbubb,
mi mu ko wacce, ba daw génn, 14 mu woo surgay
kër ga, ne leen: «Xool-leen, Ebrë, sii sama jëkkër
indi ci kër gi, mu di nu yab. Dafa ñëw, bëgg maa
tëdde, ma yuuxu ca kaw. 15 Naka laa yuuxu ca
kaw, mu wacce ma mbubbam, daw génn.» 16 Ba
mu ko defee ndaw si denc mbubb ma, ba sangub
Yuusufa ba ñibbsi, 17 mu nettalee ko ko noonu ne
ko: «Jaamu ebrë, bi nga indi ci kër gi de, da maa
fekksi, di ma sàkku. 18 Naka laa yuuxu ca kaw,
mu daw génn, wacce ma mbubbam.»

Tëj nañu Yuusufa kaso

19 Sang bi dégg li ko soxnaam wax ne moom la
ko jaamam def, mu mer lool, 20 ba jàpp Yuusufa,

tëj ko kaso, ba ñuy denc ñi buur jàpp. Yuusufa
nekk foofa ca kaso ba.
21 Teewul Aji Sax ji ànd ak Yuusufa, laaye ko
biir, daldi xiir wattukatu kaso ba ca moom, mu
yéwéne ko. 22 Ci kaw loolu mu may Yuusufa, mu
yilif ñi ñu tëj ñépp, te mboolem lu ñu fay def,
mu di ko jiite. 23 Wattukat ba seetatuloon dara
lu Yuusufa jiite, ndax Aji Sax jee ànd ak moom,
te lu mu sababl, Aji Sax ji may ko ca ndam.

40

Yuusufa firi na ñaari gént

1 Ba loolu wéyee kiy topptoo naani buuru
Misra ak lakk-katu mburoom dañoo tooñ buuru
Misra, seen sang. 2 Firawna nag mere lool ñaari
jawriñ yooya, kenn ka di kilifay ñay topptoo
naani buur, ka ca des di kilifay lakk-kati mburu
ya, 3 ba tax mu tëj leen ca kër kilifag wattukat
ba, ca kaso, ba ñu tëj Yuusufa. 4 Kilifag wattukat
ya teg leen ca loxol Yuusufa, mu di leen topptoo.

Ba ñu nekkee ab diir ca kaso ba, 5 jawriñi
buuru Misra, ya ñu tëj, muy ñaar ña féetewoo
naani buur ak mburoom, dañoo géntandoo ci
genn guddi, gént gu ci nekk ak li muy firi.
6 Yuusufa xëy, fekk leen ñu jaaxle. 7 Mu laaj
jawriñi Firawna, yooyee ñu tëjandoo woon ak
moom ca kër sangam, ne leen: «Lu leen tax
ne yogg tey?» 8 Ñu ne ko: «Ay gént daal a nu
dikkal, te amunu ku nu koy firil.» Yuusufa ne
leen: «Xanaa du Yàllaa moom piri? Nettalileen
ma seeni gént rekk kay.»

9 Jawriñ bay topptoo naanu buur daldi nettali
géntam Yuusufa, ne ko: «Ci gént gi, garabu reseñ
laa gis ci sama kanam, 10 mu def ñetti car. Naka
la focci rekk, gaawa tóor, cëgg ya meññ reseñ ju
ñor. 11 Maa ngi téye nii kaasu Firawna ci sama
loxo, jël reseñ ji nag, nal ko ci kaasu Firawna, ba
noppi teg kaas bi ci loxol Firawna.»

12 Yuusufa ne ko: «Piri mi mooy lii. Ñetti
car yi, ñetti fan la. 13 Fii ak ñetti fan Firawna
dina la siggil, delloo la sa liggéey, ngay teg kaasu
Firawna ci loxoom, ni nga ko daa defe naka
jekk, ba nga yoree naanam. 14 Waaye ngalla
boo delloo ca sa teraanga, nanga ma geestu te
dimbali ma, waxal ma Firawna lu jëm ci man, ba
man maa génne fii. 15 Ndax man kat dañu maa
sàcce ca réewum Ebrë ya, te fii itam, defuma fi
lu tax, ñu war maa tëj.»

16 Kilifag lakk-kati mburu ya nag gis ne piri
mi neex na, mu ne Yuusufa: «Man it sama gént
gi, xam nga lu ma ci gis? Ñetti pañey mburu
mu weex laa yenu, 17 ba féete kaw a nga yeb
mboolem xeeti mburu yu ñuy lakkal Firawna,
picc yaa nga koy for ca pañe, ba ma yenu.»

18 Yuusufa ne ko: «Piri mi mooy: ñetti pañe
yi, ñetti fan la. 19 Fii ak ñetti fan Firawna dina
la siggil, ba noppi wékk la ci bant, picc yi ñëw, di
for sa suux.»

20 Ñu teg ca ñetti fan, Firawna di màggal
bésu juddoom, dajale jawriñam yépp, di leen
berndeel, daldi cay seppee kilifa gay topptoo ay
naanam, ak kilifag lakk-kati mburu ya, siggil
leen. 21 Mu delloo nag kilifa gay topptoo ay

naanam ca liggéeyam, mu teg kaas ba ca loxol
Firawna. 22 Kilifag lakk-kati mburu ya moom, da
koo wékk ci bant, na leen ko Yuusufa firile woon.
23 Waaye kilifa, ga yore naani Firawna,
xalaatul sax Yuusufa, da koo fàtte.

41

Firawna gént na

1 Ñaari ati lëmm wees na gannaaw loolu, gént
dikkal Firawna, mu jeneer taxaw ca wetu dexu
Niil. 2 Mu gis juróom ñaari nag yu rafet te
suur génne ca dex ga, di for baraxi tàkk ga.
3 Mu dellu gis juróom ñaari nag yu ñaaw te
yooy topp ca ñoom, génne ca dex ga, làng ak
ñoom ca tàkk ga. 4 Nag yu ñaaw ya te yooy
daldi lekk juróom ñaari nag yu rafet ya te suur.
Firawna yewwu, 5 ba noppi nelawaat, dellu gént,
gis juróom ñaari gub* yu nangu te baax sax ci
benn gattax. 6 Gannaaw ga juróom ñaari gub yu
gooy yu ngelaw li lakk sax, tegu ca ya jiitu. 7 Ca la
gub yu gooy ya wonn juróom ñaari gub yu nangu
ya te baax. Gannaaw loolu Firawna yewwu, xam
ne gént la woon.
8 Ba bët setee, Firawna jaaxle lool, ba woolu
jibar ya ak boroom xam-xami Misra yépp, nettali
leen la mu gént, te kenn manu koo firil Firawna.
9 Ba loolu amee kilifa gay topptoo naani
Firawna ne ko: «Man de tooñ naa te dinaa
la ko wax tey. 10 Sang bi, ba nga nu meree,
yaw Firawna, ba tëj ma kaso ca kër njiitu dag
ya, man ak kilifag lakk-kati mburu ya, 11 genn

---

* **41:5** 41.5 gub yi ñuy wax fii, bele la woon.

guddi danoo géntandoo, man ak moom, gént
gu ci nekk ak la muy firi. [12] Fekk amoon na
waxambaanew ebrë wu fa nekkoon ak nun, te
doonoon jaamub njiital dag ya. Nu nettali ko
sunuy gént, mu firil nu ko, wax nu ku nekk la
sa gént di tekki. [13] Te na mu nu ko firile woon,
na la ame: delloo nañu ma sama liggéey, ka ca
des ñu wékk ko ci bant.»

Yuusufa firi na génti Firawna

[14] Ba Firawna déggee loolu, dafa woolu Yuus-
ufa. Ñu gaaw tijji ko, mu watu, solu, doora wuyji
Firawna. [15] Firawna ne Yuusufa: «Damaa gént,
te kenn manu koo firi, te ma dégg ñuy wax ci
yaw naan, gént goo dégg rekk, xam ko, ba man
koo firi.» [16] Yuusufa ne ko: «Du ci man de, waaye
Yàlla mooy baaxe Firawna pirim jàmm.»

[17] Firawna ne Yuusufa: «Damaa gént, taxaw
ci tàkkal dexu Niil, [18] ma gis juróom ñaari nag
yu suur te rafet génne ca dex ga, di for baraxu
tàkk ga. [19] Ma dellu gis yeneen juróom ñaari nag
yu ràgg, ñaaw te yooy génne ca dex ga, topp ci
ñoom, di yu ñaaw, ba masumaa gis lu ni mel
ci Misra. [20] Noonu yu yooy ya te ñaaw daldi
lekk juróom ñaari nag, ya jëkkoona feeñ te suur.
[21] Waaye bi ñu leen lekkee ba noppi, itam dafa
mel ni lekkuñu leen, ndax terewuleena mel na
woon. Booba laa yewwu, [22] ba noppi dellu gént,
gis juróom ñaari gub yu fees te baax sax ci benn
gattax. [23] Gannaaw ga ma gis juróom ñaari gub
yu gooy yu ngelaw li lakk, sax tegu ca ya jiitu.
[24] Gub yu gooy ya nag wonn juróom ñaari gub

yu baax ya. Nettali naa ko samay jibar, waaye
kenn ci ñoom manu ma koo firil.»

25 Yuusufa ne Firawna: «Sa ñaari gént yi de,
sang bi, ñoo bokk piri. Sang bi, Yàlla da laa
xamal li muy def ëllëg. 26 Juróom ñaari nag yu
baax yi, juróom ñaari at la. Te it juróom ñaari
gub yu baax yi, juróom ñaari at la. Muy genn
gént gi. 27 Te itam juróom ñaari nag yu yooy,
yi ci topp te ñaaw, juróom ñaari at la. Naka
noonu juróom ñaari gub yu gooy, yi ngelaw li
lakk, juróom ñaari ati xiif lay firi. 28 Mooy li
ma la wax rekk, sang bu tedd bi: li Yàlla di defi
ëllëg la la won. 29 Nu ngi dëgmal juróom ñaari
ati naataange yu réy ci mboolem réewum Misra.
30 Te juróom ñaari ati xiif a ciy topp, ba ñu fàtte
naataange gu réy ga amoon réewum Misra. Xiif
ba cay topp dina yàq réew mi. 31 Xiif bi dina tax
lenn luy nirook naataange dootu des ci réew mi,
ndax dina metti lool. 32 Te nag, sang bi, gannaaw
gént nga ko ñaari yoon, kon Yàlla dogal na mbir
mi, te dina ko amal balaa yàgg.»

33 Yuusufa teg ca ne Firawna: «Kon léegi sang
bi, wutal nit ku muus te rafet xel, jiital ko ci
réewum Misra. 34 Te itam sang bi, dangay fal
ay ndaw ci réew mi, ñuy sàkku juróomi natt
yu ne benn ci mboolem lu ñu góobe réewum
Misra diiru juróom ñaari ati naataange yiy ñëw.
35 Ñoom nañu dajale mboolem dundi at yu
baax yi, te boole pepp mi ci sa ndigalu bopp,
yaw Firawna, muy dund bu ñuy denc ci dëkk
yi. 36 Dund boobooy doon sàqu réew mi diiru
juróom ñaari ati xiif yiy dal ci réewum Misra;

su ko defee waa réew mi duñu loru ci xiif bi.»

Firawna fal na Yuusufa, mu jiite Misra gépp

37 Pexe moomu nag doon lu Firawna aki
jawriñam yépp njort ne baax na. 38 Firawna
daldi ne jawriñ ya: «Ndax masees naa gis ku mel
ni kii a waay, nit ku Yàlla sol Noowug boppam?»
39 Firawna wax ak Yuusufa ne ko: «Ndegam
Yàlla xamal na la lii lépp kay, leer na ne amul
kenn ku muus te rafet xel ni yaw. 40 Kon dinaa
la may, nga jiite kër buur, te waa réew mépp ci
sa waaw lañuy wéy; jal bi ma toog doŋŋ laa lay
sute.»

41 Gannaaw loolu Firawna neeti Yuusufa: «Bés
niki tey, dénk naa la réewum Misra gépp» 42 Ba
loolu amee Firawna tekkee jaarob màndargaal
ba ca loxoom, takkal ko Yuusufa, solal ko yérey
tànnéef, takkal ko caqu wurus, 43 ba noppi
waral ko watiiru ku sës rëkk ci moom Firawna,
te fu mu ware ñu jiitu ko, di yéene naan:
«Sujjóotleen†!» Noonu la ko Firawna fale, mu
yilif Misra gépp.

44 Ci kaw loolu Firawna ne Yuusufa: «Man
maay Firawna, waaye gannaaw-si-tey mboolem
waa réewum Misra, kenn du ci sañatee yékkati
loxo mbaa muy séqi jéego, te àndoo ci.»
45 Firawna nag tudde Yuusufa Safnat Paneya,
may ko jabar Asnat doomu Potifera ma doon
sarxalkat ca dëkk ba ñuy wax On‡. Yuusufa doxe
ca tegoo kilifteefu Misra gépp. 46 Ba Yuusufay
tàmbalee liggéeyal Firawna buuru Misra, mu

† **41:43** 41.43 Baat bi ñu tekkee sujjóotleen man naa tekki itam «moytuleen» walla «xàll-leen yoon wi». ‡ **41:45** 41.45 On moo doon péeyu diiney ñiy jaamu jant ca Misra.

ngi tollu ci fanweeri at. Yuusufa daldi bàyyikoo
ca Firawna, wër réew ma mépp.

[47] Diiru juróom ñaari ati naataange ya suuf
sa nangu, ba meññeef ma tuuru. [48] Mu dajale
mboolem dundub réewum Misra diiru juróom
ñaari at yooyee, dëkk bu nekk mu denc fa dund,
ba jóge ca tool ya ko wër. [49] Fa la Yuusufa
jaare dajale pepp, mu ne gàññ, ni suufas géej, ba
tàyyeeti koo waññ, ndax mujj na wees ab lim.

[50] Laata ati xiif yay agsi, Yuusufa am na ñaari
doom yu góor ak Asnat doomu Potifera, kilifag
diine, ga ca On. [51] Yuusufa tudde taaw ba
Manase (mu firi Ki ma taxa fàtte), ndaxte da ne:
«Li ma sonn ak li ma sore sama kër baay lépp,
Yàlla fàtteloo na ma ko.» [52] Doomam ja ca topp
mu tudde ko Efrayim (mu firi Giir), ndaxte da ne:
«Yàllaa ma giiral ca réew, ma ma sonne.»

[53] Ci kaw loolu juróom ñaari ati naataange ya
jeex ca réewum Misra, [54] juróom ñaari ati xiif ya
tàmbali, na ko Yuusufa waxe woon. Réew yépp
nag nekk ci xiif, waaye amul fu ñàkk dund ca
Misra.

[55] Ba waa Misra xiifee, dañoo dem jooytuji
dund ca Firawna. Mu wax ak ñépp ne leen:
«Demleen ca Yuusufa; lu mu leen wax, defleen
ko.» [56] Ba ñu demee, ba metitu xiif bi dajal
réew mépp, Yuusufa dafa ubbi denc yépp, di
jaay pepp mi waa Misra, [57] ba nit ñiy jóge fu nekk
ci àddina, di wutsi njël ci Yuusufa ndax xiif bu
mettee fépp ca àddina.

42

Magi Yuusufa ya dem nañu Misra

1 Ba Yanqóoba yégee ne pepp am na Misra, daa
wax ay doomam yu góor, ne leen: «Lu ngeen di
toog, di xoolante rekk?» 2 Mu ne leen: «Dégg
naa ne pepp am na ca Misra. Demleen jëndali
nu ca, ndax nu mana dund, ba xiif bañ noo rey
kay!»
3 Ci kaw loolu fukki magi Yuusufa ya dem
Misra, jëndi pepp. 4 Waaye Yanqóoba yebalul
Beñamin, rakku Yuusufa, ndax dafa ragal ne
musiba man na koo dab. 5 Doomi Israyil ñëw
nag ci biir ñiy jëndsi pepp, ndax xiif bi lawoon
na ba Kanaan. 6 Fekk booba Yuusufa mooy dogal
ca réew ma, di jaay pepp waa réew mépp. Magi
Yuusufa ya ñëw, sujjóotal Yuusufa.

Yuusufa xupp na magam ya

7 Naka la Yuusufa gis magam ya, xàmmi leen,
te mel ni ku leen xamul, di wax ak ñoom kàddu
yu dëgër ne leen: «Fu ngeen jóge?» Ñu ne ko:
«Réewu Kanaan lañu jóge, di jëndsi ab dund.»
8 Yuusufa xàmmi na ay magam, waaye ñoom
xàmmiwuñu ko. 9 Xelum Yuusufa ne yarr ca la
mu géntoon ca ñoom, daldi ne leen: «Yeen ay
yëddukat ngeen, yuy nemmikusi mbóoti réew
mi.» 10 Ñu ne ko: «Mukk sang bi, danu lay
siyaare, di wutsi ab dund rekk, 11 te nun ñépp
a bokk baay, di nit ñu maandu; nun kay, sang
bi, dunu ay yëddukat.» 12 Mu ne leen: «Ahakay,
nemmikusi mbóoti réew mi moo leen taxa jóg.»
13 Ñu ne ko: «Nun ñii di la siyaare de, fukki

góor ak ñaar lanu woon, bokk sunu baay, ba ca
Kanaan. Ka ca gën di xalee nga ca sunu baay,
te ka ca des nekkatul.» 14 Yuusufa ne leen: «Li
ma leen wax moo am, ay yëddukat doŋŋ ngeen.
15 Waaye nii laa leen di seetloo: bu seen rakk
ñëwul, ak bakkanu Firawna, dungeen fi jóge.
16 Na kenn ci yeen jëli seen rakk, ñu tëj ñi ci des
te topp seen wax, ba xam ndax yeena ngi ci dëgg.
Su dul dëgg, giñ naa ci Firawna ne ay yëddukat
doŋŋ ngeen.» 17 Mu tëj leen ñetti fan.

18 Ca gannaaw ëllëg sa Yuusufa ne leen: «Bu
ngeen defee lii may wax, dingeen dund, ndax
man ragal naa Yàlla. 19 Ndegam ñu maandu
ngeen, na leen kenn ci seen doomi baay wuutu
fii, ñi ci des dem yóbbul pepp seen waa kër, yi
nekk ci xiif. 20 Waaye nangeen ma indil seen
rakk, ba ma xam ne li ngeen wax dëgg la; su
ko defee dungeen dee.» Ñu daldi ne: «Waaw,»
21 te naa ci seen biir: «Céy su nu yégoon,
sunu àqu rakk a nu topp nii, ndax danu koo
seetaanoon, mu nekk ci njàqarey xol, di nu tinu,
te faalewunu ko; looloo waral sunu njàqarey
tey jii.» 22 Ruben nag àddu ne leen: «Ndax
newuma leen woon: "Buleen gàddu bakkanu
xale bi," waaye faalewuleen ma; tey rekk la nu
Yàlla doon xaare bakkanam, bi nu gàddu.» 23 Ba
ñuy wax loolu, foogoon nañu ne Yuusufa déggul
seen làkk, ndax làppto, ba doxoon seen diggante,
di tekki.

24 Ci biir loolu mu dummóoyu leen, di jooy.

Doomi Yanqóoba ya dellu nañu Kanaan

Ba mu jooyee ba noppi, walbatiku, wax ak
ñoom, doora jël Simeyon, jéng ko ci seen kanam.
25 Gannaaw loolu Yuusufa joxe ndigal, ñu sol
seeni saaku pepp, te ku nekk ca ñoom, ñu yebal
ko xaalisam ca saakoom, ba noppi mayaale leen
lu ñu lekk ca yoon wa. Ñu defal leen noonu. 26 Ba
mu ko defee ñu sëf seeni mbaam pepp ma, daldi
fay bàyyikoo.
27 Fa ñu dal ca guddi, kenn ci ñoom bëgga
xont mbaamam, ubbi saakoom rekk, ne pemm ci
xaalisam. 28 Mu ne doomi baay ya: «Delloo nañu
ma sama xaalis, mu ngi nii ci sama saaku.» Seen
fit ne tërit, ñuy rag-ragi, ku ne xool sa moroom,
naan: «Lu nu Yàlla nattoo nii?»
29 Ba ñu yeggee ca seen baay Yanqóoba ca
réewu Kanaan, daldi koy nettali li leen dal lépp,
ne ko: 30 «Waa ja yilif réew ma dafa noo réséti,
foog ne danuy yëddusi réew ma. 31 Nu ne ko:
“Nun ay nit ñu maandu lanu, dunu ay yëddukat;
32 fukki góor ak ñaar lanu woon yu bokk sunu
baay, waaye kenn ka nekkatul, te ka gën di xalee
nga fa sunu baay, ba ca réewu Kanaan.” 33 Waa
ja yilif réew ma ne nu: “Ni may xame ne ñu
maandu ngeen, nii la: dangeen may bàyyeek
kenn ci yeen, te dem yóbbul dund seen waa kër,
yi nekk ci xiif; 34 su ko defee ngeen indil ma
seen rakk ju ndaw, kon dinaa xam ne dungeen ay
yëddukat waaye nit ñu maandu ngeen, te dinaa
leen delloo seen mbokk, ngeen mana dem fu leen
neex ci réew mi.”»
35 Naka la ku nekk sotti saakoom, ne jàkk ca
mbuusu xaalisam. Ba ñu gisee mbuusi xaalis
ya, ñoom ak seen baay, dañoo tiit. 36 Seen

baay Yanqóoba ne leen: «Xañ ngeen ma ay
doom: Yuusufa nekkatul, Simeyon nekkatul,
léegi ngeen bëgga jël Beñamin, yóbbu. Loolu
lépp ci sama kaw; ngalla man!» 37 Ruben wax
ak baayam ne ko: «Su ma la ko délloosilul, boo
yeboo reyal sama ñaari doom yu góor yi. Tegal
Beñamin ci sama loxo rekk, man dinaa la ko
délloosil.» 38 Ci kaw loolu Yanqóoba ne: «Sama
doom daal, du ànd ak yeen, ndax magam faatu
na, te moom rekk a des. Su ko musiba dabee
ci yoon wi ngeen jëm, dingeen ma yóbbe naqar
wu may jàpp, ba kera may ànd ak sama bijjaaw,
tàbbi njaniiw.»

43

Magi Yuusufa ya yóbbu nañu Beñamin

1 Gannaaw loolu xiif bi metti ca réew ma. 2 Ba
ñu lekkee pepp mi ñu jële woon Misra, ba mu
jeex, seen baay ne leen: «Delluleen, wutali nu
dund.» 3 Yuda ne ko: «Waa ja da noo àrtu woon
de, wax na nu ne nu: "Dootuleen jàkkaarlook
man te ànduleen ak seen rakk." 4 Boo bàyyee
sunu rakk, mu ànd ak nun nag, dinanu dem
jëndali la dund. 5 Waaye boo ko bàyyiwul kat,
dunu dem, ndax waa ja waxoon na nu ne nu:
"Dungeen jàkkaarlook man te seen rakk àndul
ak yeen."» 6 Israyil ne leen: «Ana lu waral ngeen
di ma lor, naan waa ja am ngeen jeneen rakk?»
7 Ñu ne ko: «Waa ja kat da nu doon laaj ak a
laajaat ci nun ak sunuy bokk, ba naa nu ndax
sunu baay mu ngi dund ba tey, ak ndax am
nanu rakk. Nun itam nu wax ko li mu nu laaj.

Géntunu woon moos ne dina nu sant, nu indil ko
sunu rakk!»
8 La ca tegu Yuda ne Israyil: «Baay, tegal ngóor
si ci sama loxo, nu daldi dem, ndax nu dund,
baña dee, nook yaw ak sunuy doom. 9 Dige naa
sama bakkan; boo yeboo laaj ma ko. Bu ma la ko
délloosilul, ba teg ko fi sa kanam, maa lay tooñ
sama giiru dund. 10 Bu nu yeexuloon ba léegi,
manoon nanoo dem ba délsi ñaari yoon sax.»
11 Seen baay Israyil nag ne leen: «Ndegam
manula ñàkk, dangeen di def nii: sàkkleen ci
ngëneeli réew mi, yeb ci seeni saaku, yóbbul
waa ja lu mel ni tuuti diwu yaram ak lem ak
cuuraayu xas ak cuuraayu ndàbb ak ay xeeti
saal*. 12 Te ngeen yóbbaale ci xaalis lu tollook
ñaar-cay la ngeen jënde woon, ngir feyaale
loola, ndax jombul njuumte la woon. 13 Su ko
defee ngeen ànd ak seen rakk, fabu dellu ca waa
ja. 14 Yal na Yàlla Aji Man ji def waa ja yërëm
leen, ba bàyyi seen doomu baay ba, moom ak
Beñamin itam. Man nag, su ma naree ñàkk ay
doom— aa! Naa leen ñàkk rekk.»

Magi Yuusufa ya dellu nañu Misra

15 Gaa ña jël nañu sarica booba, yóbbaale
nañu it ñaar-cay xaalis ba, daldi ànd ak
Beñamin, ñu dem Misra, teewi ca kanam Yuus-
ufa. 16 Ba Yuusufa gisee Beñamin ànd ak ñoom,
dafa wax fara biir këram, ne ko: «Yóbbul gaa
ñi ca kër ga, te nga rey gàtt, defar ko, ndax
maak ñoom nooy bokk añ tey.» 17 Waa ja def
la ko Yuusufa wax, yóbbu gaa ña kër Yuusufa.

* **43:11** 43.11 ay xeeti saal lañu, yu ñuy wax pistaas ak amànd.

18 Ñu am nag tiitaange ndax li ñu leen yóbbu
kër Yuusufa. Ña ngay xalaat naan: «Boo demee,
xaalis bi ñu yeboon ci sunuy saaku yoon wu jëkk
wa, moom lañu bëgga taafantoo, dugal nu fii,
ba song nu, jàpp nu jaam, nangu sunuy mbaam,
boole ci.»

19 Ba ñu demee ba ca buntu kër Yuusufa, wax
nañu ak fara biir këram. 20 Ñu ne ko: «Sang
bi baal nu, nun de ñëwoon nanu fi lu jiitu ngir
jëndsi dund, 21 waaye ba nu dalee ca yoon wa,
danoo ubbi sunuy saaku, ku nekk ci nun fekk
xaalisam ca kaw, mu tollu na mu tollu woon, te
indiwaat nanu ko. 22 Te it indaale nanu xaalis bu
nu jënde dund. Waaye xamunu ku delloo xaalis
ba ci sunuy saaku.» 23 Mu ne leen: «Jàmm rekk
la; buleen tiit, seen Yàlla, jiy seen Yàllay baay,
moo leen defal alal ci seeni saaku. Seen xaalis jot
naa ci.» Ci kaw loolu mu génne Simeyon, indil
leen ko.

24 Waa ja dugal leen kër Yuusufa, may leen
ndox ñu jàngu, ba noppi xont seeni mbaam.
25 Ba mu ko defee ñu yebbi seeni sarica, bala
Yuusufaa agsi ca digg bëccëg, ndaxte dégg nañu
ne foofa lañuy añe.

26 Ba Yuusufa wàccsee, ñu jébbal ko foofa ca
biir kër ga sarica, ba ñu ko indaaleel, daldi koy
sujjóotal. 27 Mu nuyoo ak ñoom, ba noppi laaj
leen ne leen: «Seen baay bu màggat, ba ngeen
doon wax, mbaa mu ngi dund? Mbaa mu ngi ci
jàmm?» 28 Ñu ne ko: «Sunu baay mu ngi dund,
sang bi, te mu ngi ci jàmm.» Ña nga koy sukkal
tey sujjóotati.

29 Naka la Yuusufa ne gees, gis Beñamin rakku
doomu ndeyam ja. Mu laaj leen ne leen: «Ndax
kii mooy seen rakk, ji ngeen ma doon wax?» La
ca tegu mu ne rakkam ja: «Sama ngóor si, yal na
la Yàlla defal yiw waay!» 30 Ci kaw loolu Yuusufa
gaaw génn ndax yaram wu daw, te manatula
téye ay rongooñam ndax rakkam ja, mu dugg
néegu biiram, di jooy. 31 Ba mu noppee, sëlmu,
génn, doora ànd ak sagoom, daldi joxe ndigal, ne:
«Taajleen añ bi.» 32 Loolu wees ñu may Yuusufa
moom rekk; ber doomi baayam ya. Waa Misra
ña fa doon lekke it, ñu beral leen seen ndab, ngir
waa Misra daawuñu bokk ak Ebrë yi lekk, ndax
mbañ la fa woon. 33 Ña nga toog, na mu leen
ko sante, taaw ba fegge wet, ni ko ko céru taaw
maye, ñu sësaloo, na ñu toppantee ciy at, ba ca
caat ma. Gaa ñaa nga yéemu, di xoolante. 34 Mu
sàkkal leen ca ndabam, te Beñamin ëpple ku ci
nekk juróomi yoon. Ñu bokk nag naana naan,
ba seen xol sedd.

44

Yuusufa nattu na ay magam

1 Ba loolu wéyee mu sant fara biir këram, ne
ko: «Solal seeni saaku pepp lu ñu mana àttan, te
nga delloo ku nekk xaalisam, tegal ko ko ca buntu
saakoom. 2 Waaye sama kaasu xaalis boobee,
yebal ko ki gën di xale ci saakoom, boole ko ak
xaalisu peppam.» Mu def la Yuusufa wax.

3 Ca ëllëg sa, ba jant bay fenk, yiwi nañu gaa
ña, ñu sëf seeni mbaam, dem. 4 Naka lañu génn
dëkk ba, te soreeguñu sax, Yuusufa sant fara

biir këram, ne ko: «Gaawal dab gaa ña, te boo
leen dabee, wax leen ne leen: “Lu tax ñu ji leen
njekk, ngeen feye ngoreedi? 5 Ndax li ngeen jël
du sama kaasu sang, bi muy naane, rawatina di
ko gisaanee? Lu ñaaw ngeen def nii!”»

6 Mu daldi leen dab, wax leen loolu. 7 Ñu ne
ko: «Kilifa gi, looy wax nii? Nun de, sang bi,
jomb nanu loolu! 8 Xaalis bi nu fekkoon ci sunu
bunti saaku sax, danoo àndaat ak moom, jóge
ba Kanaan, délloosil la ko, kon nan lanu mana
sàcce sa kër sang xaalis mbaa wurus? 9 Ngalla
kilifa gi, yaay sunu sang; koo ko fekke ci nun
rekk, boo yeboo reyal, ñi des ci nun doxe fa, di
say jaam.» 10 Mu ne leen: «Li ngeen wax yoon
la sax, waaye na ki ma ko fekke doŋŋ di sama
jaam, su ko defee ñi ci des wàcc.»

11 Ñu gaaw nag, wàcce seeni saaku ci suuf, ku
nekk ubbi saakoom. 12 Ma ngay seet, tàmbalee
ca taaw ba, ba ca caat ma, doora fekk kaas ba ca
saaku Beñamin. 13 Ba loolu amee dañoo torox,
ba xotti seeni yére, ku nekk sëfaat mbaamam,
ñu dellu ca dëkk ba.

Yuda tinul na Beñamin ca Yuusufa

14 Yuda aki doomi baayam nag délsi kër
Yuusufa, fekk demagul. Ñu daldi ne nërëm, dëpp
seen jë fi suuf. 15 Yuusufa ne leen: «Li ngeen
def nag? Xanaa xamuleen ne nit ku mel ni man
day gisaane?» 16 Yuda ne: «Sang bi, lu nuy
waxati? Lu nu mana lay, ba setal sunu bopp?
Yàllaa nu feeñal, sang bi. Nanu bokk nun ñépp
di say jaam, yem ci kepp ak ki ñu fekk kaas bi ci
loxoom.» 17 Mu ne leen: «Jomb naa loolu. Ki ñu

fekk kaas bi ci loxoom mooy doon sama jaam; ñi
ci des dellu ca seen baay ci jàmm.»
18 Yuda jegesi ne ko: «Ngalla sang bi, ma ñeme
laa diis lenn rekk, te sa xol baña tàng ci man,
doonte yaak Firawnaa tolloo. 19 Sang bi, danga
noo laajoon ne nu: “Ndax am ngeen baay walla
rakk?” 20 Ba mu ko defee nu ne la: “Am nanu
baay bu màggat. Sunu rakk, ji mu jur te fekk
ko di màggat nag, moo ci gën di ndaw. Magam
dafa dee, mu des moom doŋŋ ci ndeyam, baayam
sopp ko lool.” 21 Nga waxoon nu ne nu: “Indil-
leen ma ko, ngir ma gisal ko sama bopp.” 22 Ci
kaw loolu, sang bi, nu wax la ne: “Xale bu góor bi
manula tàggook baayam. Bu tàggoo ak moom,
kon baayam dina dee.” 23 Nga wax nu ne nu: “Bu
seen rakk àndul ak yeen, dungeen jàkkaarlook
man.” 24 Booba lanu dem ca sunu baay, ba lay
siyaare, daldi koy jottli say kàddu.
25 «Ba nu demee ba mu yàgg, sunu baay ne:
“Delluleen, jëndali nu tuuti dund.” 26 Teewul
nu ne: “Dunu mana dem te sunu rakk àndul
ak nun, ndaxte bu nu àndul ak moom, dunu gis
kilifa ga.” 27 Sunu baay, ba lay siyaare, ne nu:
“Xam ngeen ne damaa amul ak sama soxna lu
dul ñaari doom. 28 Kenn ki dem, wacc ma, ma ne
moom kay, aw rabu àll a ko daggate! Gisaatuma
ko ba tey jii. 29 Te bu ngeen ma fi jëlalee kii itam,
ba musiba dab ko, dingeen ma yóbbe naqar wu
may jàpp, ba kera may ànd ak sama bijjaaw,
tàbbi njaniiw.”
30 «Léegi nag, bu ma ñibbee ca sama baay, ba
lay siyaare, te àndunook xale bii muy noyyee,
31 bu gisul xale bu góor bi ànd ak nun ñibbsi

— aa! Kon de dina dee, te dinanu yóbbe sunu
baay naqar, wu koy topp, ba kera muy ànd
ak bijjaawam, tàbbi njaniiw. 32 Gannaaw loolu
it xasoon naa dige sama bakkan, ndax damaa
waxoon ne: “Bu ma la ko délloosilul, maa koy
gàlloo ba kera may dee.” 33 Kon ngalla sang
bi, bàyyi ma man ma des fi di sa jaam, wuutu
xale bi, te moom mu dellu ànd aki magam ñibbi.
34 Ndax xawma nan laay delloo ca sama baay te
ànduma ak xale bi. Yàlla buma fekke njekkar, li
ciy dal sama baay!»

45

Yuusufa xàmmiku na ay magam

1 Ba loolu amee Yuusufa manatula téye bop-
pam, te surgaam yépp a nga teew. Mu daldi àddu
ne: «Xiddileen ma, yeen ñépp!» Ñépp dem, ba
benn jaambur nekku fa, ba Yuusufa di xàmmiku
ay bokkam. 2 Mu ne yikkét, jooy jooy yu metti,
waa Misra di ca dégg, ba ca kër Firawna sax.
3 Yuusufa nag ne magam ya: «Man mii maay
Yuusufa! Mbaa sama baay a ngi dund?» Magam
ya nag manuñu koo tontu, ndax booba njàqare
jàpp na leen. 4 Yuusufa dellu ne ay magam:
«Jegeñsileen.» Ñu jegeñsi. Mu ne leen: «Man
maay Yuusufa, seen rakk, ji ngeen jaayoon, ñu
indi ma Misra. 5 Waaye buleen jaaxle tey, mbaa
ngeen di sikk seen bopp ndax li ngeen ma jaay,
ñu indi ma fi. Rawale ay bakkan moo tax Yàlla
yebal ma fi, ma jiitusi leen. 6 Ñaari at a ngii xiif
baa ngi ci réew mi, te fii ak juróomi at ci kanam,
kenn du bey, kenn du góob. 7 Yàlla da maa yebal,

ma jiitusi leen, ba rawale seen bakkan, dikke
leen xettal gu mag, ba seen askan baña fey. 8 Kon
nag du yeena ma yebal fii, waaye Yàllaa. Te moo
ma jagleel, ma doon cëslaayal Firawna, mel ni
baay ci moom, jiite këram gépp, boole ci yilif
mboolem réewum Misra.
9 «Gaawleen dellu ci sama baay te ne ko: “Sa
doom Yuusufa nee na: Yàlla fal na ma kilifag
Misra gépp; ñëwal fi man, nu mu gëna gaawe.
10 Su ko defee nga dëkksi diiwaanu Gosen, nekk
ci sama wet, yaak say doom ak say sët ak say gàtt
ak say gétt ak mboolem loo moom, 11 ndaxte des
na juróomi ati xiif. Waaye dinaa la fi yore, ba doo
ñàkk dara, yaak sa waa kër ak mboolem lu bokk
ci yaw.” 12 Yeena gisal seen bopp, yeen ak sama
rakk Beñamin, ne man Yuusufa mii, maay wax
ak yeen. 13 Nettalileen sama baay ndam li ma
am ci Misra ak li ngeen gis lépp, te ngeen indi
sama baay, nu mu gëna gaawe.» 14 Mu laxasu
Beñamin rakkam, daldi jooy, Beñamin it laxasu
ko, jooy. 15 Magam ña itam, mu fóon leen tey
jooy. Booba la magi Yuusufa ya doora wax ak
moom.

Firawna woo na Yanqóoba Misra

16 Ba xibaar ba àggee kër Firawna, ñu naan
magi Yuusufa ñëw nañu, doonoon na lu neex
Firawna, moom aki dagam. 17 Firawna ne
Yuusufa: «Waxal say mag, ne leen: “Ni ngeen
di def mooy nii: sëfleen seeni mbaam te dem
réewu Kanaan, 18 jëli seen baay ak seeni njaboot,
ngeen ñëw fi sama wet. Dinaa leen jox suuf si
gën ci réewum Misra, ngeen di lekk li fi gëna

duuf.”» [19] Firawna dellu ne Yuusufa: «Am nga
ndigal itam ci wax leen ne leen: “Ni ngeen koy
defe nii la: dangeen di jële ay watiir ci réew mi,
dem yeb ci seeni doom ak seeni soxna, te ànd ak
seen baay, ngeen ñëw. [20] Te buleen réccu alal,
ji ngeen di bàyyi seen gannaaw, ndax li gën ci
réewum Misra yeena koy moom.”»

[21] Ba loolu amee doomi Israyil def noona.
Yuusufa jox leen ay watiir ci ndigalu Firawna,
ak lu ñu lekk ca yoon wa, [22] mayaale leen ku
ne mbubb mu rafet. Waaye Beñamin moom,
ñetti téeméeri dogi xaalis la ko may, tegal ko
ca juróomi mbubb yu rafet. [23] Baayam nag, mu
yóbbante ko fukki mbaam yu góor yu sëf lay
tànnéef ca Misra, ak fukki mbaam yu jigéen yu
sëf pepp ak mburu, tegal ko ca lu mu dunde ca
yoon wa, buy ñëw. [24] Gannaaw loolu mu yiwi ay
magam ne leen: «Ngalla buleen xuloo ci yoon
wi.» Ñu daldi dem.

[25] Booba lañu bàyyikoo Misra, dellu réewu
Kanaan ca seen baay Yanqóoba. [26] Ñu wax ko
ne ko: «Ndekete Yuusufaa ngi dund! te sax
mooy kilifag réewum Misra gépp.» Ba Yanqóoba
déggee loolu, yaramam dafa dee goyy ca saa sa,
ndaxte gëmu leen. [27] Waaye ba ñu nettalee seen
baay Yanqóoba li Yuusufa wax lépp, te mu gis
watiir, yi Yuusufa yónnee, ngir jëlsi ko, ca la
xelam délsi. [28] Israyil daldi ne: «Moom kay na
dund rekk! Sama doom Yuusufaa ngi dund. Man
kay dinaa dem ba gis ko, bala ma fee jóge.»

Yanqóoba dem na Misra

1 Israyil nag dem, yóbbaale mboolem lu bokk
ci moom. Ba mu agsee Beerseba, dafa sarxal
Yàllay baayam Isaaxa. 2 Yàlla wax ak Israyil
foofa ca guddi ci biir gént ne ko: «Yanqóoba,
Yanqóoba!» Israyil ne ko: «Naam.» 3 Yàlla ne
ko: «Man maay Yàlla, di sa Yàllay baay. Bul
ragala dem Misra, ndaxte askan wu réy laa fay
sose ci yaw. 4 Man ci sama bopp maay ànd ak
yaw Misra, te na la wóor ne dinaa la délloosi, te
it Yuusufa moo lay doggali.»

5 Ba loolu amee Yanqóoba jóge Beerseba;
doomi Israyil boole seen baay ak seeni doom
ak seeni soxna, yeb leen ci watiir, yi Firawna
yónnee woon, ngir yóbbu leen. 6 Ña nga jiital
seeni jur, daldi yóbbaale seen alal, ja ñu ame
réewu Kanaan. Noonu la Yanqóoba deme Misra
ànd ak njabootam gépp, 7 yóbbaale doomam
yu góor ya ak sëtam yu góor ya ak doomam
yu jigéen ya it, ñook sëtam yu jigéen ya, ak
mboolem ña askanoo ca moom.

Njabootu Yanqóoba, gi ñëw Misra

8 Waa kër Israyil, yi ñëw Misra te di Yanqóoba
aki doomam, seeni tur a di:

Ruben, taawub Yanqóoba. 9 Doomi Ruben
yu góor di Anog ak Palu ak Esron ak Karmi.
10 Doomi Simeyon yu góor di Yemuwel ak Yamin
ak Owàdd ak Yakin ak Sowar ak Sawul, mi
ndeyam di Kanaaneen. 11 Doomi Lewi yu góor
di Gerson, Keyat ak Merari. 12 Doomi Yuda yu
góor di Er ak Onan ak Sela ak Peres ak Sera, te
Er ak Onan faatu ca réewu Kanaan. Doomi Peres

yu góor di Esron ak Amul. [13] Doomi Isaakar
yu góor di Tola ak Puwa ak Yasub ak Simron.
[14] Doomi Sabulon yu góor di Seredd, Elon ak
Yaleel. [15] Góor ñooñoo xeetoo ci Leya, te askanoo
ci Yanqóoba ca Padan Aram, gannaaw Diina miy
doomam ju jigéen. Boo boolee doomam yépp,
góor ak jigéen, ñuy fanweer ak ñett.

[16] Doomi Gàdd yu góor ñoo di Cefon ak Agi ak
Suni ak Esbon ak Eri ak Arodi ak Areli. [17] Doomi
Aser yu góor di Imna ak Yiswa ak Iswi ak Berya,
Sera di seen jigéen. Doomi Berya yu góor di
Eber ak Malkiyel. [18] Góor ñooñoo xeetoo ci
Silpa, mi Laban may Leya, doomam ju jigéen, te
ñu askanoo ci Yanqóoba, ñuy fukki bakkan ak
juróom benn.

[19] Doom yu góor yi Rasel, soxnas Yanqóoba,
am nag ñoo di Yuusufa ak Beñamin. [20] Yuusufa
itam am Manase ak Efrayim ca réewum Misra,
seen yaay di Asnat doomu Potifera, may njiitu
diine ca dëkk ba ñu naan On. [21] Doomi Beñamin
yu góor ñoo di Bela ak Beker ak Asbel ak Gera ak
Naaman ak Eyi ak Ros ak Muppim ak Uppim ak
Àrd. [22] Góor ñooñoo xeetoo ci Rasel, te askanoo
ci Yanqóoba, ñépp di fukki bakkan ak ñeent.

[23] Doomu Dan ju góor di Usim. [24] Doomi
Neftali yu góor di Yàcceel ak Gunni ak Yeccer ak
Silem. [25] Góor ñooñoo xeetoo ci Bilaa, mi Laban
may doomam Rasel, te ñu askanoo ci Yanqóoba,
ñoom ñépp di juróom ñaari bakkan.

[26] Mboolem ñi ànd ak Yanqóoba, ñëw Misra,
muy ñi mu giir, te limaaleesul soxnay doomi
Yanqóoba ya, tollu nañu ci juróom benn fukki
bakkan ak juróom benn. [27] Doomi Yuusufa

yu góor, ya mu am Misra, tollu ci ñaar. Kon mboolem ña dem Misra te di waa kër Yanqóoba, tollu nañu ci juróom ñaar fukk.

Yanqóoba gis na Yuusufa

28 Yanqóoba dafa yebal Yuda, mu ànd ak
Yuusufa, jiituji ko diiwaanu Gosen, Yanqóoba
fekki leen fa. Ñu daldi agsi Gosen. 29 Yuusufa nag
waajal waruwaayam, dajeji ak baayam Israyil
ca Gosen. Ba Yuusufa àggee ba ca moom, da
koo laxasu, ne ñàpp ci kawam, jooy lu yàgg.
30 Israyil ne Yuusufa: «Léegi de, bu ma yeboo
dee, gannaaw gisaat naa la, ngay dund.»

31 Ba mu ko defee Yuusufa wax ak doomi
baayam ya ak waa kër baayam ne leen: «Maa
ngi dellu yégali Firawna ne ko: "Samay bokk
ak sama waa kër baay, ña nekkoon ca réewu
Kanaan, ñëw nañu fi man. 32 Dafa di seeni góor
ay sàmm lañu, ag jur lañu masa yar, te indaale
nañu seen jur gu gàtt ak gu gudd ak mboolem
lu ñu moom." 33 Kon bu leen Firawna wooyee,
ne leen: 34 "Lan mooy seen liggéey?" ngeen ne
ko: "Nun de sang bi, ag jur lanu masa yar, ba
nuy gone ba tey, te noonu la ko sunuy maam
daan defe." Su boobaa, ngeen mana féetewoo
diiwaanu Gosen, ndaxte waa Misra dañuy xof
sàmm.»

47

Yuusufa nuyole na ay bokkam Firawna

1 Yuusufa daa dem ca Firawna, wax ko ne
ko: «Sama baay ak samay bokk, jóge nañu
Kanaan, ànd ak seen jur gu gàtt ak gu gudd ak

mboolem lu ñu moom. Ña nga léegi ca diiwaanu
Gosen.» 2 Fekk na Yuusufa tànn juróom ciy
doomi baayam. Mu nuyole leen ak Firawna.
3 Firawna laaj doomi baay ya, ne leen: «Lan
mooy seen liggéey?» Ñu ne ko: «Nun de sang
bi, ay sàmm lanu naka jekk ca sunuy maam ba
tey.» 4 Ñu teg ca ne ko: «Danoo ñëw ngir dal
ci réew mi, ndaxte amalatunu sunu jur parlu, te
xiif bi metti na ca réewu Kanaan. Moo tax sang
bi, nu di la ñaan, nga may nu, nu dal foofa ca
diiwaanu Gosen.» 5 Firawna wax ak Yuusufa ne
ko: «Gannaaw sa baay ak say bokk ñëw nañu fi
yaw, 6 réewum Misra a ngii ci sa kanam. Seetal
fi gën ci réew mi, nga jox sa baay ak say bokk, ñu
sanc. Bàyyi leen, ñu sanc Gosen, te bu ci amee
ñu xareñ ci ñoom, nga dénk leen samay gétt.»

7 Gannaaw loolu Yuusufa ànd ak baayam ba
fa Firawna, nuyole ko ak moom. Yanqóoba
nuyu Firawna. 8 Firawna laaj Yanqóoba ne ko:
«Aa, góor gi, xanaa war ngaa doon mag de!»
9 Yanqóoba wax Firawna ne ko: «Samay ati
màngaan, ba ma ganee àddina ba tey de, mu
ngi tollu ci téeméer ak fanweer, muy at yu gàtt
te naqari, te it demuma bay tolloo ay at ak samay
maam, ba ñuy màngaan ci àddina.» 10 Ba mu
ko defee Yanqóoba ñaanal Firawna, bàyyikoo fa,
daldi dem.

11 Yuusufa nag dalal baayam aki bokkam,
dogal leen suuf sa gën ca réewum Misra ca
diiwaanu Ramses, ni ko ko Firawna sante woon.
12 Ba loolu amee Yuusufa di dundal baayam aki
bokkam, ak mboolem waa kër baayam, boole ca
ña bootu ca ñoom.

Lu jëm ci saytub Yuusufa ca xiif ba

13 Ab dund amuloon fenn ca réew ma mépp,
ndax xiif bu metti lool. Waa réewum Misra ak
réewu Kanaan jeex tàkk ndax xiif ba. 14 Yuusufa
nag dajalee ca pepp, ma mu jaay waa Misra
ak waa Kanaan, mboolem xaalisu ñaari réew
ya, yóbbu nag xaalis ba kër Firawna. 15 Ba ñu
demee, ba xaalis amatul ca Misra ak ca Kanaan,
waa Misra gépp ñëw fa Yuusufa ne ko: «Jox
nu ab dund kay! Mbaa du danga nuy seetaan,
nuy dee? Ndax xaalis amatul.» 16 Yuusufa ne
leen: «Indileen seeni jur, ma wecci leen ko dund,
ndegam amatuleen xaalis.» 17 Gannaaw loolu ñu
indil Yuusufa seeni jur, Yuusufa jox leen ko pepp,
wecci leen ko seeni fas ak seeni gétti jur gu gàtt
ak gu gudd ak seeni mbaam. At mooma jox na
leen ab dund, mu wecci seen gétt gépp. 18 Ba at
ma jeexee, ñu ñëwaat ca moom ca déwén sa ne
ko: «Sang bi, dunu la nëbb ne amatunu dara,
ndax xaalis bi jeex na, te jur gaa ngi ci yaw, dara
nekkatu fi lu nu la mana jox lu moy sunuy jëmm
ak sunuy tool. 19 Mbaa du danga nuy seetaan, nu
bokk sànku ci sa kanam, nook sunu suuf? Ngalla
boole nu jënde ab dund, nun ak sunuy suuf. Su
ko defee nuy moomeeli Firawna, nun ak sunuy
suuf. Te nga jox nu pepp mu nu dunde, lu ko
moy kat nun dinanu dee, suuf si it dina booy.»

20 Yuusufa nag jëndal Firawna suufas Misra
gépp, ngir waa Misra ya jaay ku ci nekk sa tool
ndax xiif, ba leen jiital, ba Firawna mujj moom
suuf si. 21 Waa réew ma ñoom, Yuusufa da leena
def ay jaam ca Misra, gii wet ba gaa. 22 Bàyyiwul
lu moy suufu njiiti diine ya, ndax Firawna jotoon

na leena dogal ay cér, jagleel leen. Moo tax jaayuñu seeni suuf.
23 Yuusufa ne waa réew ma: «Léegi gannaaw jënd naa leen, ba Firawna moom leen, yeen ak seeni suuf, jiwoo ngii, demleen jiyi.
24 Bu nu àggee ci ngóob, juróom yu ngeen am dingeen ci jox Firawna benn, te féetewoo ñeenti cér yi des. Su ko defee ngeen génne ci jiwuy tool yi, li ci des ngeen dunde, yeen ak seen waa kër ak seeni doom.»
25 Ñu ne ko: «Sang bi, rawale nga nu! Te gannaaw laaye nga nu biir, nangu nanoo doon jaami Firawna.»
26 Noonu la Yuusufa tërale loola, def ko dogalu yoon ca suufu Misra, te loolooy wéy ba tey jii: juróomi céri meññeef mu ne, Firawnaay moom benn ba. Waaye suufi njiiti diine ya ca bokkul, Firawna amu ca dara.

Lu jëm ci ati Yanqóoba yu mujj ya

27 Bànni Israyil sanc nañu réewum Misra ca diiwaanu Gosen. Am nañu fa alal, giir fa, ba yokku lool.
28 Yanqóoba nag nekk na fukki at ak juróom ñaar ca réewum Misra, ay atam yépp tollu ci téeméer ak ñeent fukk ak juróom ñaar (147).
29 Ba nga xamee ne àppu Israyil a ngay bëgga mat, dafa woolu doomam Yuusufa ne ko: «Ngalla waay dugalal sa loxo, mu ron sama lupp*, muy ngiñ ci yaw ne dinga jëflanteek man ci ngor ak worma: rikk, bu ma denc Misra.
30 Bés bu ma fekkijee samay maam, nanga ma jële Misra, denci ma ca seen xuntim bàmmeel.»

* **47:29** 47.29 Seetal ci 24.2-3.

Yuusufa ne ko: «Dinaa la defal li nga wax.» 31 Mu
ne ko: «Giñal ma ko.» Yuusufa giñ ko, Israyil
doora am jàmm, daldi wéeru ca bopp lal ba.

48

Israyil ñaanal na Efrayim ak Manase

1 Ba loolu wéyee ñu ne Yuusufa baayam dafa
tawat, mu ànd ak ñaari doomam Manase ak
Efrayim, seeti ko. 2 Ba ñu yégalee Yanqóoba
ne doomam Yuusufaa koy seetsi, Israyil dafa
dëgërlu, toog ca lal ba.

3 Yanqóoba ne Yuusufa: «Yàlla Buur bi feeñu
woon na ma ca Lus ca réewu Kanaan, barkeel
ma, 4 te wax na ma ne ma: “Dinaa la giiral,
fulandi la, def la nga sos mbooloom xeet, te réew
mii laay may ñi askanoo ci yaw, ñu moom ko
fàww.” 5 Léegi nag sa ñaari doom, yi nga am
Misra, laata ma di la fekksi Misra, maa leen
séddoo. Maay séddoo Efrayim ak Manase, ñuy
samay doom, ni ma jure Ruben ak Simeyon.
6 Waaye doom, yi nga am seen gannaaw yaa leen
di féetewoo, ñuy wuyoo seen turi mag ci wàllu
ndono. 7 Li tax ma def loolu mooy, bi ma jógee
Padan di ñibbi, Rasel dafa faatu ca yoon wa ci
sama kanam, ba nuy tollu ca réewu Kanaan,
booba nu ngay dem, bay jub Efrata. Ma suul ko
foofa, ca yoonu Efrata.» Efrata mooy Betleyem
tey.

8 Ci kaw loolu Israyil gis doomi Yuusufa ya. Mu
ne: «Ñii ñooy ñan?» 9 Yuusufa ne baayam: «Ñii
ñooy sama doom, yi ma Yàlla jox fii.» Baayam ne
ko: «Nañu jegesi, ma ñaanal leen.» 10 Booba bëti

Israyil dafa lëndëm, ba gisatul ndax li muy mag.
Yuusufa jegeñal leen seen maam, mu fóon leen,
taf leen ci boppam. 11 Israyil nag ne Yuusufa:
«Yaakaaruma la woona gisati, ndeke Yàlla dina
ma may lu raw gis la, ndax gis naa say doom.»
12 Ca la leen Yuusufa wàccee fi ñu uufu ci
seen maam, daldi dëpp jëëm ci suuf, 13 ba noppi
Yuusufa taxawal leen ñoom ñaar, ñu séq ko
janook Israyil, loxol ndijooram jàpp ci Efrayim,
mu féete ak càmmoñu Israyil, loxol càmmoñam
jàpp ci Manase, mu féete ak ndijooru Israyil.
Ñu ànd jegesi, 14 Israyil nag jàllawle ay loxoom,
tàllal ndijooram, teg ko ca kaw boppu Efrayim,
mi gën di ndaw; càmmoñam tege ca boppu
Manase, doonte mooy taaw. 15 Ma ngay ñaanal
Yuusufa. Mu ne:

«Yàlla ji samay waajur Ibraayma ak Isaaxa toppoon,
moom Yàlla, ji ma sàmm, ba ma juddoo ba tey jii,
16 malaaka mi ma jot ci bépp loraange—
yal na barkeel xale yi,
ba ñu saxal sama tur
ak samay turi waajur, Ibraayma ak Isaaxa,
te giir, ba ne gàññ ci kaw suuf.»

17 Ba Yuusufa gisee ne baayam ca boppu
Efrayim la teg loxol ndijooram, mu naqari ko, mu
daldi jàpp loxol baayam, bëgg koo jële ca boppu
Efrayim, teg ko ca boppu Manase. 18 Yuusufa
ne baayam: «Déet, baay, ndax kii mooy taaw,
tegal sa ndijoor ci boppam.» 19 Teewul baayam
lànk, ne ko: «Xam naa ko, doom, xam naa
ko. Moom itam dina doon aw xeet tey doon ku

màgg, waaye rakkam a koy sut, te askanam dina
law, ba di ay xeet.» 20 Gannaaw loolu mu ñaanal
leen keroog ne leen: «Yal na Israyil di ñaane
seeni tur naan: “Yal na la Yàlla def ni Efrayim
ak Manase.”» Noonu la jiitale Efrayim, door caa
teg Manase.
21 Ba mu ko defee Israyil ne Yuusufa: «Léegi
man dinaa dee, waaye Yàlla dina ànd ak yeen,
ba delloo leen ca seen réewu maam. 22 Man nag
dinaa la may cér booy ëpple say doomi baay,
muy suuf su ma nangoo sama saamar ak sama
fitt ca Amoreen ña.»

49

Yanqóoba tàggoo na

1 Gannaaw loolu Yanqóoba woo ay doomam ne leen:

«Bokkleen daje, ma xamal leen li leen di dikkal ëllëg.

2 Dajeleen te déglu ma, man Yanqóoba seen baay;
teewluleen seen baay Israyil.

3 «Ruben, yaw mi ma taawloo,
nga sosoo sama digg doole, sama ndoortel kàttan,
yaa jëkke sut moos ci teraanga ak doole.
4 Yaa toogadi it ni ndox muy wal-wali,
doo mujje sut,
nde yaa tëdd sa lalu baay,
ba teddadi, kera ba nga ca tëddee.

5 «Simeyon ak Lewi ñoo duye yene,

ñooy nas pexey ay.
6 Yàlla bu sama xol ànd ci seeni pexe,
mbaa sama xel di nangu seeni diisoo,
ndax fu ñu mere, xal faa bóome,
te làggal ay yëkk lañuy foye.
7 Mbas ma seen xadar, gu tar,
ak seen mer, mi dul meddi.
Maa leen di wasaare ci kër Yanqóoba,
tasaare leen ci Israyil.

8 «Yaw Yuda, mi say doomi baay di taggeji,
ngay sëqi sa ndoddi noon, sëgal leen,
sa doomi baay a lay sujjóotal.
9 Yuda yaa di gaynde gu ndaw, doom,
doora jóge nii ci pàdd,
tey yuug ak a goor ni gayndeg sibi.
Yaa di gaynde gu deesul yee.
10 Nguur gi du jóge ci loxol Yuda,
te yetu buur ay wéye sampe ciy tànkam,
li feek boroom* di ñëw,
ba xeet yi déggal ko.
11 Mooy yeew mbaamam cig reseñ,
cumbur ma féeteek car, ba ca gën;
muy fóote ay yéreem biiñ,
di sumb mbubbam ci ndoxum reseñ.
12 Bët yaa ngay nes-nesi ndax biiñ,
bëñ ya weex furr ndax um soow.

13 «Sabulon ay dëkke tefesi géej,
di teerub gaal yi,
am réewam digalook Sidon.

* **49:10** 49.10 Baat bi ñu tekkee boroom fii, bare na nu ñu koy tekkee.

14 «Isaakar mbaam ngonk la,
muy goor diggante ñaari sëf.
15 Bu gisee ni mbaaram neexe,
ak ni réew mi naate,
day waaf, gàddu ngaaxam,
daldi féetewoo coonob njaam.

16 «Dan ay àtteji xeetam,
ni ko giiri Israyil baaxoo.
17 Waaye Dan ay jaan ju dog aw yoon,
mbaa céebi ciw ñall,
mooy màtt tànki fas,
gawar jullootu.

18 «Céy Aji Sax ji, maa ngi séentu sa xettal!

19 «Gàdd la gàngoor di gaw,
mu téqtal leen, ba daan.

20 «Aser ay boroom dund bu duun,
mooy maye ngëneeli ñami buur.

21 «Neftalee di kéwél gu fëx,
te mooy jur doom yu taaru.

22 «Yuusufaay bànqaasu garab,
garab guy meññ, feggook bëtu ndox,
car yaa nga law, tiim digu tool ba.
23 Ay fittkat a ko toŋal,
di ko song ak a fitt.
24 Teewul xalaam ga di wéye daŋ,
te la loxo yay dëgërloo mooy
loxoy Jàmbaar ju Yanqóoba,

kookooy Sàmm bi, Doju cëslaayal Israyil,
25 mooy sa Yàllay baay, ji lay wallu,
mooy Aji Man ji lay barkeele
ca barkey asamaan, ya fa kaw,
ak barke ya ne leww ca suuf xóote ya,
teg ca barkeb njur ak nàmpal.
26 Sa ñaani baay ya romb
xéewali tund, ya sax fàww,
rombati ngëneeli jànji cosaan ya,
yal na dal ci boppu Yuusufa,
ca kaw ndaal boppam, moom sangub doomi baayam ya.

27 «Beñamin ay till guy yeeroo,
di xëye yàpp rëbbam,
tey gonloo séddale am lëlam.»

28 Ñooñu ñoo sos mboolem giiri Israyil, ñu tollu
ci fukk ak ñaar, te loolu la leen seen baay wax,
ba mu leen di tàggu. Ku ci nekk mu tàggoo ko
kàdduy tàggtoo, ya war ca moom.

Yanqóoba nelaw na

29 Gannaaw loolu da leena dénk ne leen:
«Maa ngi waaja fekki samay maam; dencleen
ma fa samay maam ca xuntim bàmmeel ba
ca toolub Efron, Etteen ba. 30 Mooy xuntim
bàmmeel ba ca biir tool, ba ca Magpela, te
jàkkaarloo ak Mamre ca réewu Kanaan, di tool,
ba Ibraayma jëndoon ca Efron, Etteen ba, ngir
def ko bàmmeel. 31 Foofa lañu denc Ibraayma
ak soxnaam Saarata, te foofa lañu denc Isaaxa ak
soxnaam Rebeka, te fa laa denc Leya it. 32 Tool

ba ak xuntim bàmmeel ba ca nekk, ña nga ko
jënde ca Etteen ña.»
33 Naka la Yanqóoba dénku doomam yu góor
ya noona, daldi delloo ay tànkam ca lal ba,
bakkan ba rot, mu fekki ay maamam.

50

Yuusufa rob na Yanqóoba réewu Kanaan

1 Ba mu ko defee Yuusufa daanu ci kaw
baayam. Ma ngay jooy te di ko fóon. 2 Ba
loolu weesee Yuusufa jox ay fajkatam ndigal, ñu
waajal baayam. Fajkat ya waajal Israyil*. 3 Waaj
ma am na ñeent fukki fan, ndaxte loolooy waajal
bu mat sëkk cib néew. Waa Misra nag dëjal ko
juróom ñaar fukki fan.
4 Ba dëj ba weesee, Yuusufa dafa wax ak waa
kër Firawna, ñaan leen ñu dimbali ko, waxal
ko Firawna ne ko, 5 baayam da ne woon, mu
ngi waaja dee, waaye bàmmeel ba mu yettaloon
boppam ca xunti ma ca réewu Kanaan, na ko
giñal ne dina ko denc foofa. Mu ne kon, na
ko Firawna may, mu robi baayam, ni mu ko ko
giñloo woon, te délsi. 6 Firawna may ko, mu robi
baayam, na mu ko ko giñloo woon.
7 Yuusufaa ngay dem robi baayam, moom ak
mboolem jawriñi Firawna ak magi këram ak
mboolem kàngami Misra. 8 Ña nga ànd ak waa
kër Yuusufa gépp ak ay doomi baayam ak waa
kër baayam, bàyyiwuñu diiwaanu Gosen lu moy

* **50:2** 50.2 Fajkati waa Misra ndàbb lañu daan waajale néew, ba du yàqu.

xale ya ak gàtt ya ak jur gu gudd ga, 9 ay watiir
aki gawar topp ca, ñu def gàngoor gu réy.
10 Ba ñu agsee ca dàggay Ataat, ja ca wàllaa
dexu Yurdan, dañu koo jooy jooy yu réy te metti.
Yuusufa dëjal fa baayam diiru juróom ñaari fan.
11 Waa réewu Kanaan, gis dëj ba ca dàggay
Ataat, naan: «Dëju waa Misra bii aka réy!»
Moo tax ñu tudde bérab booba ca wàllaa dexu
Yurdan, Abel Misra (mu firi Dëju waa Misra).
12 Doomi Yanqóoba nag def la leen seen baay
dénkoon, 13 yóbbu ko ca réewu Kanaan, daldi
koy rob ca xunti ma ca toolub Magpela, te
Ibraayma jëndoon ko ca Efron, Etteen ba, ngir
def ko bàmmeel. Mooy tool, ba jàkkaarloo ak
Mamre. 14 Ba Yuusufa dencee baayam ba noppi,
dafa dellu Misra, moom ak doomi baayam ya ak
mboolem, ña mu àndaloon ca robu baayam.

Magi Yuusufa yaa ngi jéggalu

15 Magi Yuusufa ya xam nañu ne seen baay
nelaw na. Ña ngay wax ca seen biir naan:
«Waaw, mbaa Yuusufa dencalu nu mer, nar noo
fey sunu bor ndax lu bon li nu ko ji woon lépp?»
16 Boobu lañu yóbbante Yuusufa kàddu yii, di
ko wax ne ko: «Sa baay dafa noo dénkoon, bala
moo nelaw, ne nu: 17 Waxleen Yuusufa ne ko, sa
baay nee: “Say mag def nañu la lu bon moos,
waaye ngalla baal leen seeni tooñ ak àq, ji ñu la
ameel.” Kon rikk waay, baal nu àq, ndax nun
nook sa baay a bokk jenn Yàlla ju nuy jaamu.»
Ba ñu waxee Yuusufa loolu, mu daldi jooy.
18 Ci kaw loolu magam ya ñëwal seen bopp ba
ca moom, sujjóotal ko ne ko: «Sang bi, nu ngi nii,

di la siyaare.» 19 Yuusufa nag ne leen: «Buleen
am dara lu ngeen di ragal. Xanaa maay Yàlla?
20 Dëgg la, fexeel ngeen ma lu bon, waaye Yàllaa
ko walbati, def ko lu baax, ba dogal li am tey jii,
muy bakkan yu bare yi mucc. 21 Kon nag buleen
tiit, dinaa leen yor, yeen ak seeni doom.» Yooyu
kàddu la dalale seen xol, ba ñu am jàmm.

Yuusufa nelaw na

22 Yuusufa dëkk na Misra, moom ak waa kër
baayam ñépp, ba tollu ci téeméeri atam ak fukk,
23 te gis na doomi Efrayim, ba gis sëti Efrayim
sax; rax ca dolli doomi Makir, mi Manase jur, fa
kanamam lañu juddoo.

24 Mu am bés Yuusufa ne ay bokkam: «Sama
waxtu jege na, waaye Yàlla moo leen di jëlsi
moos, ba jële leen ci réew mii, yóbbu leen ca
réew ma mu dige woon, ba giñal ko Ibraayma,
Isaaxa ak Yanqóoba.» 25 Booba la Yuusufa wax
doomi Israyil, ne leen: «Giñal-leen ma ne bés bu
leen Yàlla jëlsee, dingeen yóbbaale samay yax,
waaye dungeen ma fi bàyyi.»

26 Gannaaw loolu Yuusufa nelaw ci téeméeri
atam ak fukk. Ñu waajal néew ba, ba du yàqu,
daldi koy yeb cib tàdd, denc ko foofa ca Misra.

Kàddug Yàlla gi
Wolof Bible 2020 revision.
La bible en wolof; revision 2020

copyright © 2010, 2020 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For complete copyright statement, please see http://sng.al/copyright
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 23 Jul 2020
eb088fb7-76e3-5c5f-ab35-a0da6cd8fd40